

UNA CIUTAT PER A TOTS ELS CICLES DE VIDA 2018-2030

ESTRATÈGIA SOBRE
CANVI DEMOGRÀFIC
I ENVELLIMENT

Ajuntament de
Barcelona

Mesura de govern:

**Estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment:
una ciutat per a tots els cicles de vida (2018-2030)**

Direcció

Àrea de Drets Socials

**Diagnosi per a l'Estratègia sobre canvi demogràfic
i envelliment: una ciutat per a tots els cicles de vida (2018-2030)**

Encarregada per l'Àrea de Drets Socials a l'Institut
d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

Responsable: Marc Martí-Costa

Hi han participat

Equip de coordinació de l'Estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment

Departament de Recerca i Coneixement de l'Àrea de Drets Socials

Gabinet Tècnic de Programació, Ajuntament de Barcelona

Agència de Salut Pública de Barcelona

Departament de Transversalitat de Gènere

Eduard Jiménez, consultor

Coordinació de l'edició

Departament de Comunicació de l'Àrea de Drets Socials.

Ajuntament de Barcelona

Índex

INTRODUCCIÓ	05
PRESENTACIÓ	07
DIAGNOSI PER A L'ESTRATÈGIA SOBRE CANVI DEMOGRÀFIC I ENVELLIMENT	11
1. CANVI DEMOGRÀFIC I ENVELLIMENT	12
2. CANVI DEMOGRÀFIC I MIGRACIONS RESIDENCIALS	19
3. LES DIFICULTATS SOCIOLABORALS DE LES PERSONES DE 50 ANYS I MÉS	22
4. LA VULNERACIÓ ECONÒMICA I DE SALUT DE LES PERSONES DE 75 ANYS O MÉS	26
4.1. Vulnerabilitat econòmica	26
4.2. Les desigualtats de salut	30
4.3. Dependència	32
4.4. Risc de patiment psicològic	35
5. HABITATGE I PERMANÈNCIA EN LA PRÒPIA LLAR	36
5.1. El regim de tinença	37
5.2. Les dificultats d'accessibilitat	37
5.3. Les llars unipersonals	38
5.4. Suport social	41
5.5. Serveis de suport en la pròpia llar	43
5.6. Centres de dia i residències per a gent gran	45
6. PARTICIPACIÓ SOCIAL I COMUNITÀRIA	49
7. TAULES DE MOVIMENTS RESIDENCIALS PER GRUPS D'EDAT	56
8. BIBLIOGRAFIA	62

MESURA DE GOVERN: ESTRATÈGIA SOBRE CANVI DEMOGRÀFIC I ENVELLIMENT: UNA CIUTAT PER A TOTS ELS CICLES DE VIDA (2018-2030)	63
1. L'ESTRATÈGIA: PREPARAR-NOS PER AL 2030 MANTENINT UNA CIUTAT COMPLEXA I DIVERSA GENERACIONALMENT	64
2. EL PROCÉS D'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA	66
3. LA VISIÓ	67
4. LA MISSIÓ	67
5. VALORS I PRINCIPIS DE L'ESTRATÈGIA	68
6. EIXOS ESTRATÈGICS, OBJECTIUS I ACTUACIONS	70
6.1. Quadre d'actuacions	78
7. EL SEGUIMENT DE L'ESTRATÈGIA I L'EQUIP DE COORDINACIÓ	102
CATÀLEG DE SERVEIS I PRESSUPOST	103
ANNEX: MAPES DEMOGRÀFICS I D'EQUIPAMENTS I SERVEIS	127

Introducció

La mesura de govern que es presenta a continuació inclou l'estudi i l'anàlisi del procés d'envelliment i canvi demogràfic i el compromís en accions i eixos estratègics. Algunes d'aquestes accions són noves i d'altres reforcen les polítiques existents, la majoria d'elles presentades en el catàleg de serveis inclòs en aquest document, i innoven en metodologies, àmbits i models d'intervenció.

En la primera part es presenta l'estudi sobre les dinàmiques de canvi demogràfic i el procés d'envelliment a la ciutat de Barcelona, amb l'objectiu d'aprofundir en la situació actual i elaborar projeccions demogràfiques fins al 2030. D'aquesta manera, s'analitzen les dades de moviment poblacional i els saldos migratoris dels anys recents, específicament pel factor edat. A continuació, s'analitza la realitat de les persones grans de la ciutat i els diversos grups poblacionals que tenen reptes específics, començant per les persones de 50 anys o més amb dificultats d'accés al mercat laboral. Seguidament, l'anàlisi se centra en la vulnerabilitat econòmica i de salut de les persones de 75 anys o més i la situació residencial i la permanència de les persones grans a la seva llar. Per acabar, la diagnosi es focalitza en la participació social i comunitària. Sempre que ha estat possible, s'han presentat les dades desagregades per sexe.

En la segona part del document es concreta l'estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment, senyalant els seus objectius i valors, així

com les 77 accions distribuïdes en quatre eixos estratègics: dret a la ciutat al llarg de la vida; ciutat amigable i convivència intergeneracional; envelliment actiu per aportar i gaudir de la ciutat; i recerca i planificació per un canvi demogràfic amb equitat.

En tercer lloc, es presenta el catàleg de serveis per a persones grans i el pressupost, un esforç d'integració dels diversos programes i projectes ja en marxa, principalment de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona. I finalment, destacant la dimensió territorial, es recullen els mapes demogràfics i d'equipaments i serveis que aporten el coneixement de la realitat de les persones grans en els barris i els suports específics dels quals disposen. A tall d'exemple, es presenten els mapes per districtes i el detall de barris amb la informació per planificar serveis més integrats i per avançar en el model de proximitat de les superilles socials.

Presentació: Una mesura de govern davant el repte del canvi demogràfic

Afrontar el canvi demogràfic és un dels principals reptes de les societats actuals, una transformació que impacta en totes les esferes de la vida i els cicles vitals de les persones. Aquest és el punt de partida de la mesura de govern que es presenta, i que considera les transformacions demogràfiques i el procés d'envelliment des d'una mirada global i estratègica a partir de quatre elements clau:

- **Evidències que permetin planificar polítiques públiques efectives:** es presenta una anàlisi de la realitat actual i una prospectiva demogràfica, amb un èmfasi especial en la situació de les persones grans a la ciutat.
- **Perspectiva temporal:** planificar amb el doble tempo del curt i el llarg termini, per donar resposta a les necessitats actuals i, alhora, anticipar les demandes i necessitats futures, malgrat les dificultats d'anticipar escenaris complexos.
- **Idees de força i valors:** la coherència de les actuacions públiques també es deu al fet que responen a valors i a prioritats explícites que esdevenen un compromís en la planificació i en el desplegament de l'Estratègia.
- **Eixos estratègics i actuacions:** els objectius incorporen actuacions i projectes concrets, molts d'aquests ja en marxa i que es reforcen, amb un sentit estratègic i una visió compartida amb el conjunt de polítiques públiques, i amb una aposta, també, per l'experimentació i la innovació.

Una visió àmpliament compartida és que el repte demogràfic i l'envelliment no són una qüestió únicament de les persones grans, sinó que s'ha de plantejar com un repte del conjunt de la societat i que inclou tot el cicle vital. Si volem una Barcelona diversa i complexa, com planteja aquesta mesura de govern, la perspectiva intergeneracional n'és una condició necessària. La perspectiva de gènere és imprescindible per replantejar el model de cures i el mateix procés d'envelliment, entre d'altres temes. Prioritzar la justícia social i de gènere suposa incorporar el reconeixement i el respecte en tots els cicles de vida, i superar així estereotips que segreguen i impedeixen l'autonomia de les persones. Valorar l'aportació de les persones grans des d'una perspectiva d'envelliment actiu també és una prioritat d'aquesta mesura de govern.

La visió territorial multinivell és un element que recull l'Estratègia en la mesura que les responsabilitats també són compartides amb altres agents i esferes de govern. Molts dels reptes que es plantegen requereixen respostes compartides tant en l'àmbit metropolità com amb els governs de la Generalitat i l'Estat. És imprescindible seguir aprenent i compartint amb les xarxes internacionals de ciutats, defensant el dret a la ciutat, així com mantenir l'acció de districtes i barris i la col·laboració continuada amb altres agents socials i la participació activa de la societat.

Un gran canvi sociodemogràfic en marxa

L'any 2030 gairebé un de cada tres habitants de Barcelona tindrà 60 anys o més. S'expressarà així una de les dimensions del canvi demogràfic, que ni de bon tros és l'única.

El canvi demogràfic té sobretot nom de dona. A Barcelona, dues de cada tres persones de 80 anys o més són dones, les quals representen també més del 56 % de la generació dels 60 als 79 anys. D'altra banda, la població d'entre 20 i 39 anys es va feminitzant per la permanència més gran de les dones a la ciutat. I en la franja de 40-59 anys, el saldo migratori positiu es concentra en les dones i en les persones d'origen extracomunitari.

La revolució de les qualificacions. Prop del 70 % dels membres de la generació que va dels 20 als 39 anys tenen formació postobligatòria. Aquesta taxa arriba al 60 % en els adults de 40 a 59 anys, i a poc més d'un terç en les persones de 60 anys o més. Aquestes dades reflecteixen que una ciutat com Barcelona és

un motor i un factor d'atracció de qualificació i talent, i alhora ens donen una mesura de les seves capacitats i potencialitats, tant per a la vida comunitària com per a la generació de riquesa i solucions innovadores. A partir de 2030, Barcelona tindrà ja persones grans que seran més “digitals” que “analògiques”.

Un terç de les persones adultes joves són de nacionalitat estrangera. Una de cada tres persones d'entre 20 i 39 anys empadronades a la ciutat no tenen la nacionalitat espanyola. Un 10 % són de països de la UE i més del 23 % són extracomunitaris. Aquest fet expressa un dels pilars en què es fonamentarà el canvi demogràfic: l'atracció de residents d'arreu, que ja és una realitat i segurament es veurà incrementada en el futur.

L'alta rotació residencial del col·lectiu jove i adult jove. En una ciutat que és el nucli d'una vasta àrea metropolitana, tothom es mou. De mitjana, més de 110.000 adults joves arriben o marxen cada any. Això anticipa, tanmateix, una nova relació de pertinença a la ciutat, diferent a la que havíem conegut fins ara.

Les “noves” persones grans. L'arribada a la vellesa de les cohorts demogràfiques prèvies a les del *baby boom*, ja molt diferents a les de la guerra i la immediata postguerra, canvia notablement l'escenari social. La generació de les persones que ara tenen entre 60 i 79 anys, a banda de ser molt més nombrosa i

present a la ciutat, contradiu l'imaginari encara dominant sobre les persones grans. Parlem d'una generació relativament ben formada, en què més de la meitat disposen d'estudis obligatoris o superiors, i que en general han tingut una carrera laboral llarga. En general, presenten millors indicadors de salut que la generació precedent.

Les trajectòries laborals i les pensions com a factor clau per entendre l'evolució del risc de pobresa en la vellesa. Gairebé el 80 % dels ingressos de les persones grans provenen de les seves pensions, i el 18 % de les persones grans de la ciutat estan per sota del llindar de la pobresa. La incorporació de la dona en el mercat de treball, així com trajectòries laborals estables i amb rendes del treball creixents al llarg del cicle vital, fan que la generació que ha iniciat la jubilació en la darrera dècada tingui pensions més elevades que l'antecedent. Les pensions més baixes es troben en les persones més grans, també més feminitzades. Tanmateix, aquesta lògica de millora generacional aviat es pot veure truncada per la reducció de salaris i les discontinuïtats en les trajectòries laborals (sense tenir en compte les reformes en el sistema de pensions). L'atur continua sent molt elevat entre els més joves, que veuen com es retarda o es precaritza la seva inserció laboral, mentre que el 68 % de les persones de més de 55 anys estan en una situació d'atur de llarga durada.

L'allargament de l'esperança de vida i les necessitats de cura de les persones més grans.

La mitjana de l'esperança de vida a la ciutat és de 83 anys, amb una tendència continuada a l'allargament: l'any 2017 a la ciutat de Barcelona hi vivien 767 persones amb 100 anys o més, el 83 % de les quals eren dones. Si bé la vellesa no implica dependència, diferents indicadors mostren que és especialment a partir dels 75 anys quan les limitacions en la vida diària i la necessitat d'ajuda s'incrementen any rere any, de manera més intensa entre les dones. És en el grup d'edat de més de 84 anys on la majoria de la població (60 %) ja presenta alguna discapacitat amb força limitació per dur a terme les activitats de la vida quotidiana. Tanmateix, l'edat no és l'únic factor: les trajectòries vitals anteriors i les desigualtats socioeconòmiques incorporen una diversitat de situacions enorme entre les persones més grans.

La permanència en la pròpia llar i en el propi barri com a opció preferida. Un 90 % de les persones de 80 anys o més declara que, en cas que pogués i volgués fer un canvi de residència, escolliria el seu barri actual. En canvi, observem que en aquest mateix grup d'edat tenim un saldo migratori negatiu (-1.300 persones anualment) a la ciutat. Així doncs, el suport –tant familiar, públic com comunitari– a la pròpia llar esdevé fonamental, tenint en compte, a més, que cada vegada hi ha més persones grans que viuen soles: el 30 %

de les persones més grans de 75 anys viuen soles, i la gran majoria són dones. Això es tradueix en un augment continuat de la demanda de serveis de suport a la pròpia llar: de mitjana, s'incorporen 13 persones noves al dia (9 de les quals són dones) al servei de teleassistència i 6 persones (4 de les quals són dones) al servei d'ajuda a domicili.

Vulnerabilitats en relació a l'habitatge: menys seguretat, dificultats d'accés i necessitats d'adaptació.

Actualment el 80 % de les persones de 65 anys o més viuen en habitatges en propietat i sense pagaments pendents, fet que millora la seguretat de tenença de les persones grans. Tanmateix, en un context d'encariment del lloguer, amb situacions de separació o divorci (cada vegada més freqüents també en edat avançades) i menys accés a la propietat poden desembarcar en situacions de vulnerabilitat residencial i/o de necessitat de canvi de ciutat. També es detecta un augment continuat de l'habitatge en propietat amb pagaments pendents (8 % de les persones de 65 anys o més), cosa que en un futur pot fer augmentar la sobrecàrrega de les persones grans en relació amb els seus ingressos. Un dels factors que també influeixen en el fet de romandre a la pròpia llar és l'adaptació d'aquesta a les noves necessitats, tant dels elements interiors de l'habitatge com dels elements comunitaris: Ciutat Vella, Gràcia i Horta-Guinardó, amb uns índexs d'envelliment alts, són els

districtes on es concentren més edificis sense ascensor.

La participació social i comunitària de les persones grans: actiu social i sentit vital.

Estudis recents indiquen novament que una participació social activa és un dels factors més importants per al benestar de les persones en la vellesa. Les activitats socials, culturals i comunitàries, amb gent de la mateixa edat o amb d'altres generacions, impliquen sentir-se connectat amb la resta de persones i omplen de sentit la pròpia vida, a més de ser un recurs social de gran valor. Malgrat que les persones grans estan més associades que la resta de grups d'edat, encara queda molt camí per recórrer, especialment pel que fa a fomentar les activitats socials i comunitàries en el propi barri: només el 50 % declara que assisteix a activitats organitzades en grup o que participa en activitats comunitàries, i només un 17,5 % utilitza alguna xarxa social a internet. Alhora, el 72 % de les persones grans afirma que no coneix cap espai o canal de participació de l'Ajuntament. Un requisit imprescindible per avançar cap a una ciutat més amigable i més accessible per a tothom és la implicació de les mateixes persones grans en la consecució d'aquest objectiu

Estratègia
sobre canvi
demogràfic i
envelliment

Una ciutat per a tots els cicles
de vida (2018-2030)

Diagnosi

01. Canvi demogràfic i envelliment

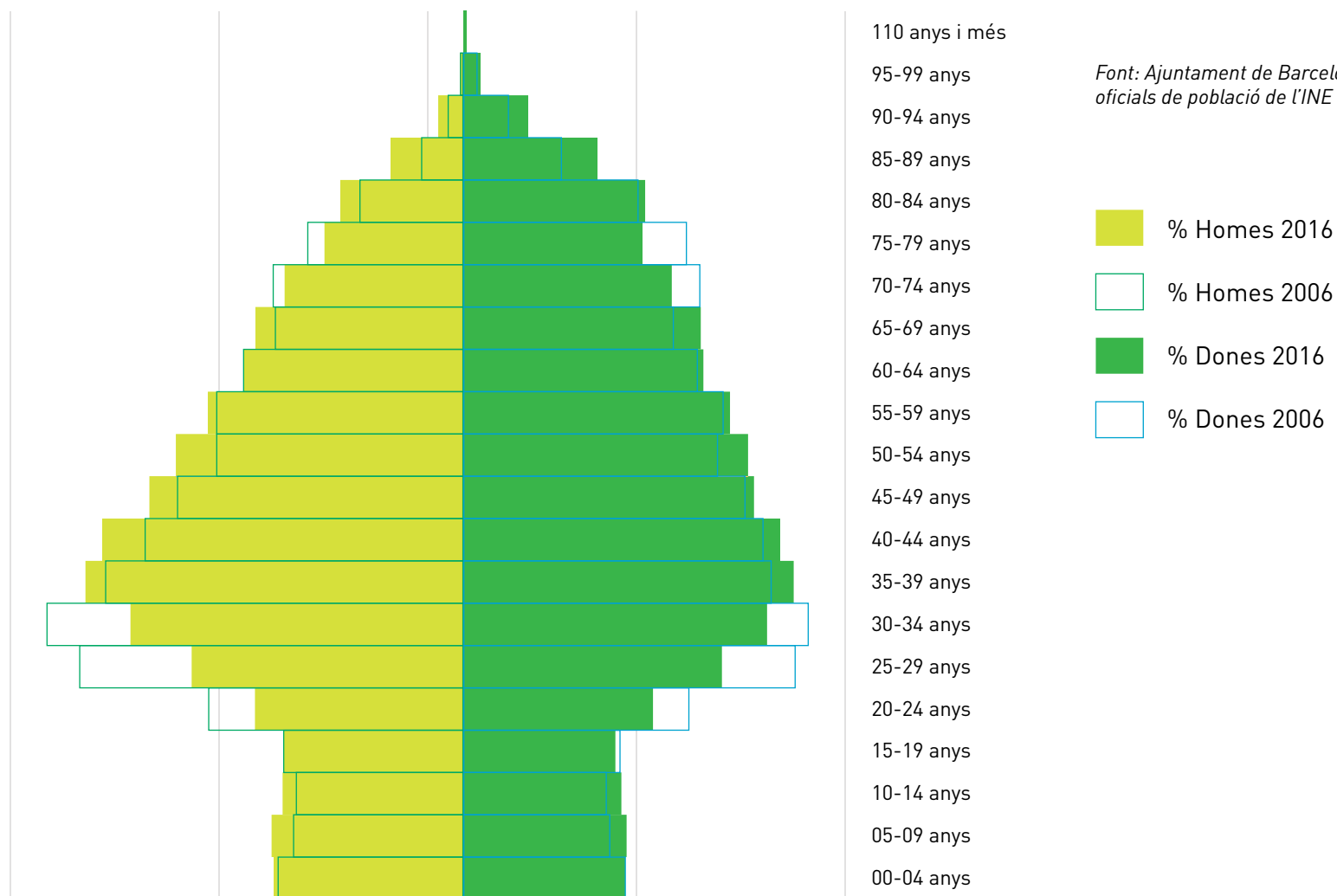
A Barcelona hi ha 349.433 persones de 65 anys o més, segons el padró d'habitants. És a dir, un 21,4 % de la població (2018). En l'àmbit comparatiu, la situació de Barcelona no és gaire diferent a la de la resta de grans ciutats de països del sud d'Europa; particularment, és molt semblant a la d'Itàlia. Així, la proporció de 65 anys o més sobre el total (21,6 %) és força similar a la de Roma (21,8 %) o Milà (23,3 %), i no està gaire allunyada de la de ciutats com Berlin (19,3 %). En canvi, sí que s'observen diferències més importants respecte a d'altres ciutats europees, com París (15,3 %), Tolosa (12,9 %) o el Gran Londres (10,7 %).

Les piràmides de població (gràfic 1) ens permeten observar d'una manera ràpida el pes poblacional per sexe i grups d'edat. Barcelona, com Catalunya i la resta d'Espanya, presenta una piràmide de població madura, en què les generacions en plena edat laboral (entre 30 i 55 anys) són les més nombroses de la ciutat i més masculinitzades. A partir dels 50 ja hi ha més dones que homes, i a partir dels 70 anys el desequilibri es fa ben patent. La base de la piràmide mostra un lleuger eixamplament de la població, fonamentalment per les taxes de fecunditat més altes de la població immigrada durant les dècades anteriors i per l'arribada a la ciutat de parelles amb fills. Si comparem la piràmide del 2016 amb la del 2006, es veu clarament la forta atracció que té la ciutat per la població activa, però també la importància poblacional de la generació

del *baby boom* que s'envelleix i que en el 2030 començarà a entrar en l'edat de jubilació. També s'observa com, en el 2016, la piràmide ha crescut per dalt amb la incorporació d'un nou estrat per comptabilitzar les persones de 100 anys o més. Així mateix, cal destacar que l'envelliment es distribueix de manera desigual a la ciutat (mapa 1 i mapa 2). Horta-Guinardó, seguit de les Corts, part de Nou Barris i part de Gràcia, són els districtes amb més població per damunt dels 65 anys, respecte a la població total dels barris.

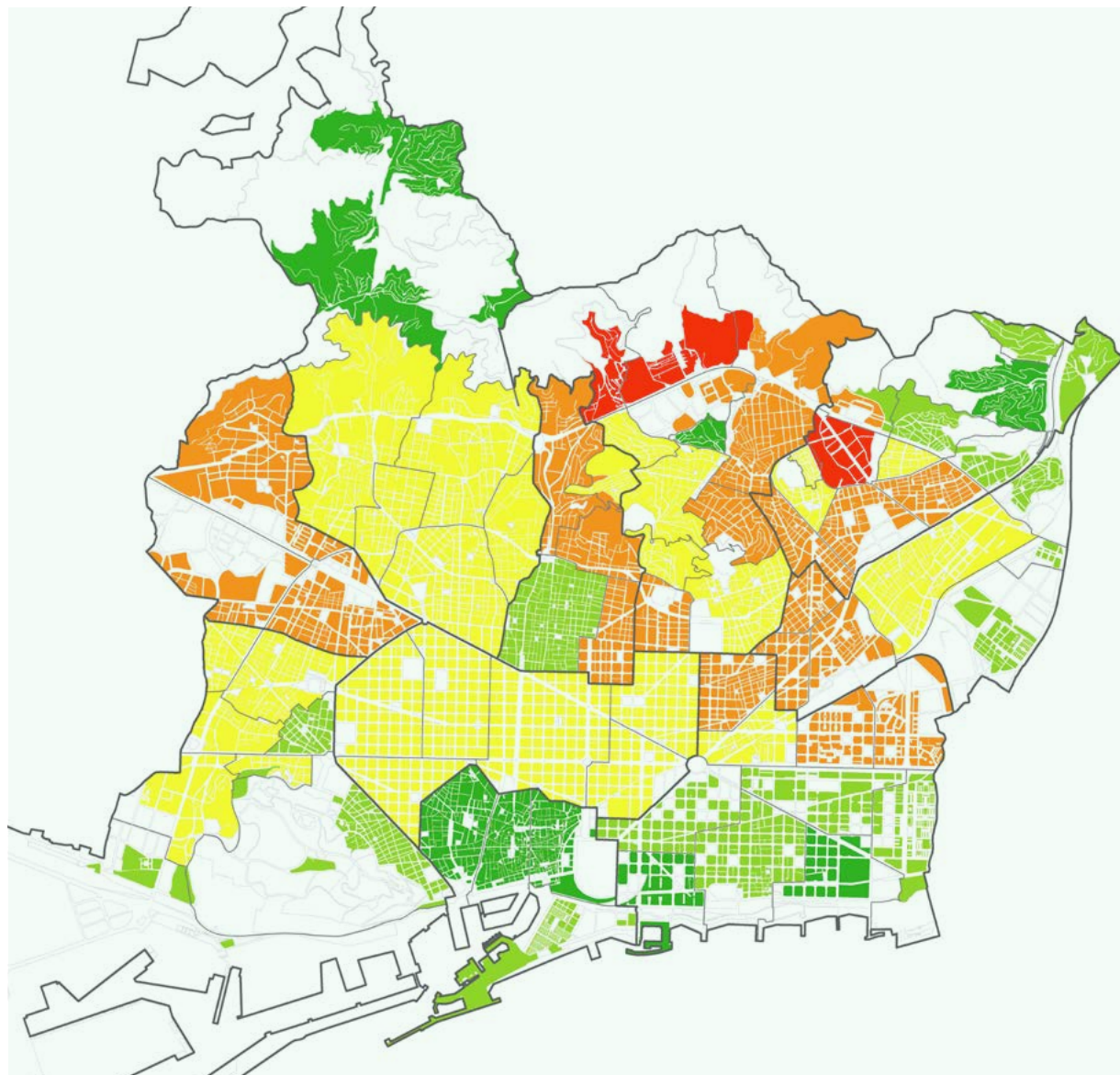
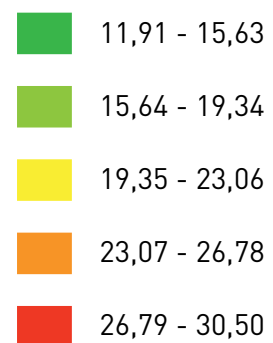
Gràfic 1. Piràmide de població per sexe i edats quinquennals. Barcelona, 2006 i 2016.

Font: Ajuntament de Barcelona, a partir de les xifres oficials de població de l'INE a 1 de gener de 2016.

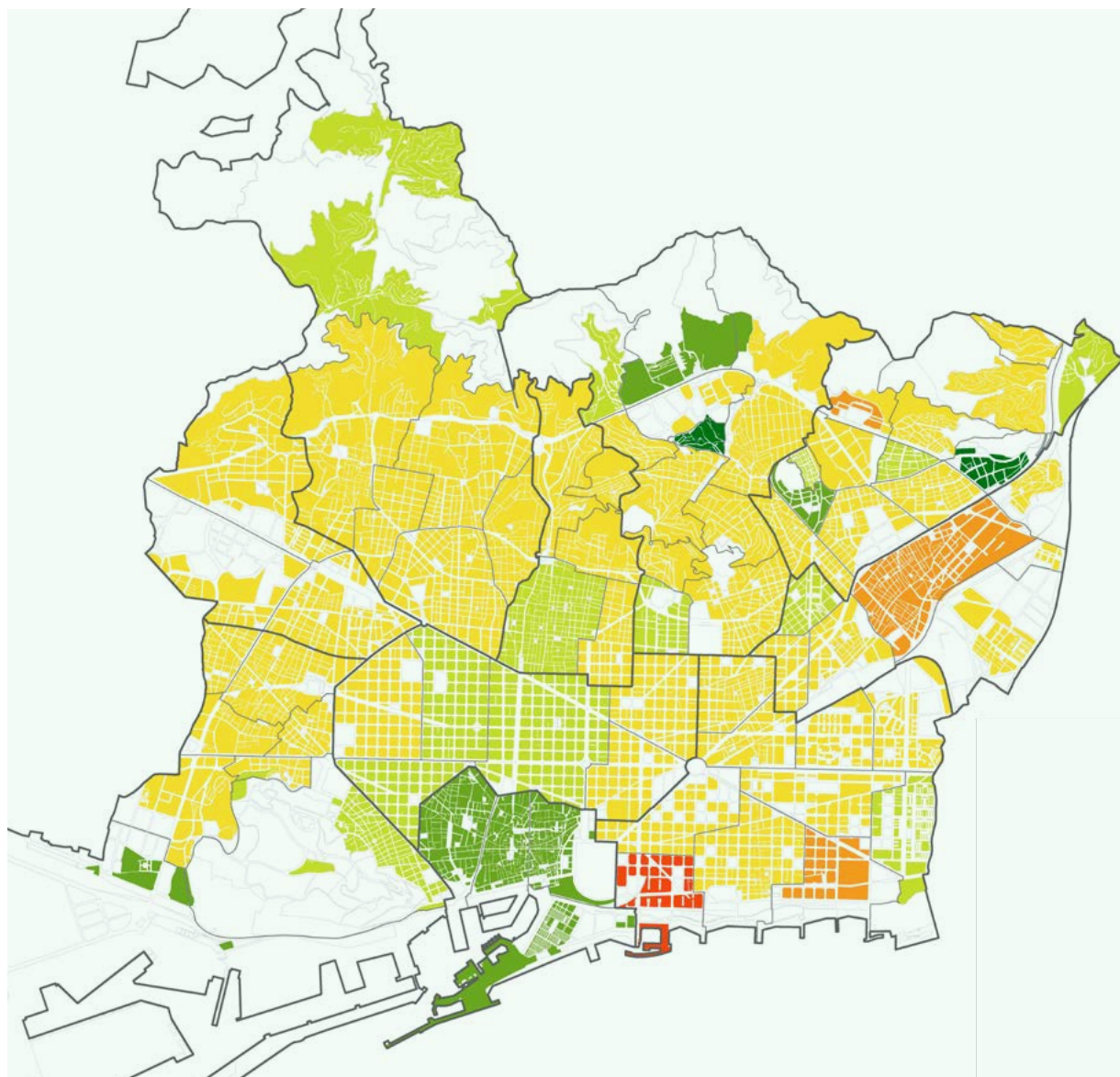
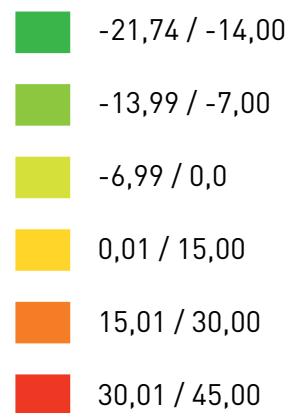
Mapa 1. Percentatge de persones ≥ 65 anys respecte a la població total del barri. Barcelona, 2017.

% persones ≥ 65 anys

Mapa 2. Variació (%) de persones ≥ 65 anys, entre els anys 2011-2017, per barri. Barcelona, 2017.

% variació persones ≥ 65 anys

Ara bé, en l'actualitat Barcelona està més o menys envellida que el seu entorn proper? Envelleix més o menys ràpidament? A la taula 1 s'observa que, per bé que la proporció de població de 65 anys o més és més alta a Barcelona que al conjunt de la

regió metropolitana de Barcelona (+ 3pp) i a Catalunya, el ritme de creixement de la població envellida és més baix a la ciutat. Així, si la proporció de persones de més de 65 anys augmenta en 1,7 punts percentuals entre 2011 i 2016 en el conjunt de Catalunya,

a Barcelona ho fa en només 0,8 punts. I el mateix succeeix amb l'índex d'envel·liment: mentre que a la ciutat creix en 1,6 punts percentuals, en el conjunt de Catalunya ho fa en 8,4 i en el conjunt de la regió metropolitana ho fa en 9,6.

Taula 1. Indicadors sobre moviments naturals i envelliment. Barcelona, àmbit metropolità de Barcelona i Catalunya, 2011-2016

Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona i Idescat, padró d'habitants, 2011-2016.

	Barcelona	Àmbit metropolità de Barcelona RMB	Catalunya
Taxa bruta de natalitat			
2011	8,6	10,7	10,8
2016	8,5	9,2	9,2
Variació punts percentuals 2011-2016	-0,1	-1,5	-1,6
Taxa bruta de mortalitat			
2011	8,9	7,8	7,9
2016	9,4	8,3	8,5
Variació punts percentuals 2011-2016	+0,5	+0,5	+0,6
% persones de 65 anys o més			
2011	20,8	16,9	16,8
2016	21,6	18,7	18,5
Variació punts percentuals 2011-2016	+0,8	+1,8	+1,7
Índex d'envel·liment			
2011	169,8	109,8	107,6
2016	171,4	119,4	116,0
Variació punts percentuals 2011-2016	+1,6	+9,6	+8,4

Com s'observa a la taula 2, les projeccions demogràfiques a la ciutat preveuen un ritme de creixement del pes de la població de 65 anys o més de, com a mínim, una dècima percentual per any, però òbviament això dependrà en gran part de diferents factors

difícils de predir amb exactitud. En aquestes projeccions, aproximadament dos terços de l'augment acumulat es concentra en la franja de població de 75 a 79 anys, que és la veritable protagonista –quantitativament parlant– del canvi demogràfic a la ciutat,

mentre que qualitativament ho són les persones quasi centenàries: l'any 2017 a la ciutat de Barcelona hi vivien 767 persones de 100 anys o més.

Taula 2. Evolució de la població per grans grups d'edat. Barcelona, 2004-2030

Font: Ajuntament de Barcelona, Oficina d'Estadística i Jiménez, E.

	2004		2011		2016		2030	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
0-19	250.588	15,8	262.490	16,2	267.697	16,6	278.511	16,0
20-39	500.633	31,5	486.079	30,1	442.135	27,5	440.129	25,3
40-59	419.156	26,4	438.689	27,1	463.216	28,8	491.943	28,3
60-79	323.005	20,4	315.004	19,5	313.788	19,5	383.270	22,0
80 i més	93.222	5,88	113.723	7,0	123.591	7,7	144.259	8,3
Total	1.586.604		1.615.985		1.610.427		1.738.112	
Moviment natural	-3.762		-430		-1.554		-5.525	
Moviment migratori	31.302		8.304		21.062		19.542	
Edat Mitjana	43,0		44,5		44,5		45,3	

També es pot fer una aproximació a l'evolució futura dels grups d'edat a través de les projeccions de població en l'àmbit de districtes (taula 3). De l'estimació anterior se'n deriva

que, efectivament, en el proper període hi haurà districtes que clarament es "rejoventen", com ara Ciutat Vella i Sarrià-Sant Gervasi, mentre que d'altres –particularment

les Corts i Horta-Guinardó– encapçalen la proporció de persones grans.

Taula 3. Distribució estimada de la població segons grups d'edat. Districtes de Barcelona, 2030

Font: Ajuntament de Barcelona, Oficina d'Estadística i Jiménez, E.

		0-19	20-39	40-59	60-79	80 i més	Total
1. Ciutat Vella	Núm.	18.721	38.243	40.522	18.495	5.544	121.975
	%	15,3%	31,4%	33,2%	15,2%	4,5%	
2. Eixample	Núm.	41.881	69.946	82.331	64.689	23.649	282.653
	%	14,8%	24,7%	29,1%	22,9%	8,4%	
3. Sants-Montjuïc	Núm.	31.083	51.967	57.795	43.815	14.940	199.718
	%	15,6%	26,0%	28,9%	21,9%	7,5%	
4. Les Corts	Núm.	13.220	21.902	21.426	21.421	8.515	86.122
	%	15,4%	25,4%	24,9%	24,9%	9,9%	
5. Sarrià-St. Gervasi	Núm.	28.888	42.443	38.185	35.039	13.137	157.137
	%	18,4%	27,0%	24,3%	22,3%	8,4%	
6. Gràcia	Núm.	20.237	30.188	39.684	28.322	10.842	129.629
	%	15,6%	23,3%	30,6%	21,8%	8,4%	
7. Horta-Guinardó	Núm.	26.331	41.557	48.581	40.676	17.465	174.425
	%	15,1%	23,8%	27,9%	23,3%	10,0%	
8. Nou Barris	Núm.	29.716	44.408	47.506	37.782	17.204	176.309
	%	16,9%	25,2%	26,9%	21,4%	9,8%	
9. Sant Andreu	Núm.	26.306	37.722	43.764	36.665	12.987	157.508
	%	16,7%	23,9%	27,8%	23,3%	8,2%	
10. Sant Martí	Núm.	42.128	61.766	72.144	56.365	19.973	252.641
	%	16,7%	24,4%	28,6%	22,3%	7,9%	

02. Canvi demogràfic i migracions residencials

D'ençà que a finals dels anys vuitanta naixements i defuncions es van igualar, el moviment natural de població a Barcelona sempre ha estat negatiu a la ciutat, fins i tot en els anys en què l'augment de la població adulta jove immigrant va fer repuntar la natalitat. Això vol dir que la major part de l'evolució de la població total s'explica des d'aleshores pel moviment migratori. Així, la composició social i generacional d'aquests moviments és determinant per a l'evolució del perfil socio-demogràfic de la ciutat.

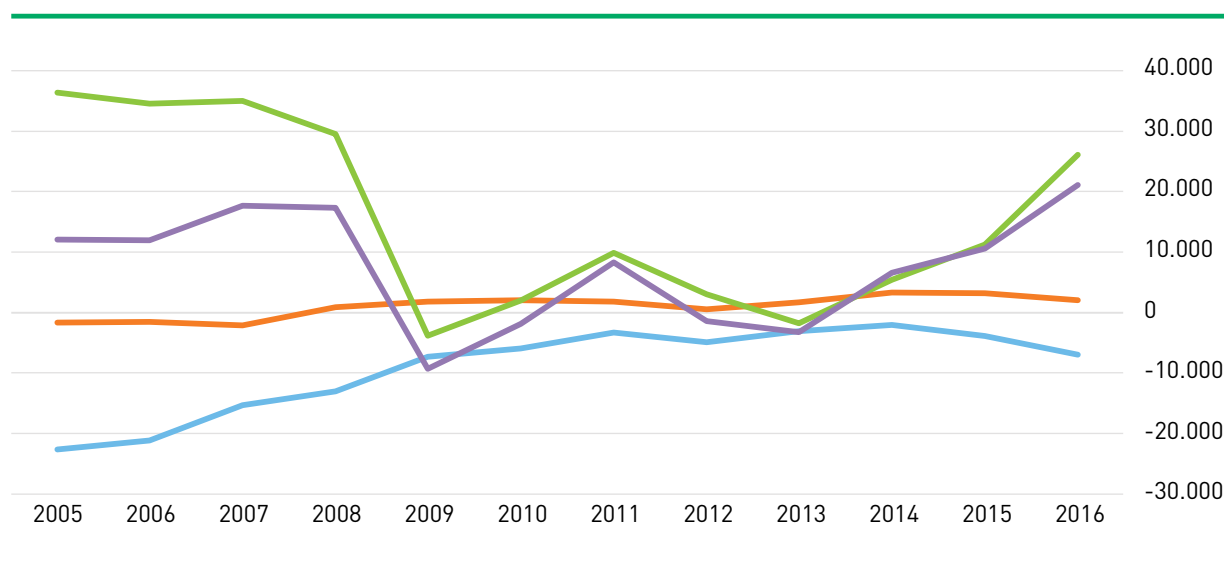
A la gràfica 2 podem veure que el comportament dels saldos migratoris (la diferència entre els que arriben a la ciutat i els que se'n van) és molt diferent segons l'origen i el destí. D'aquesta manera, s'observa que el saldo

amb la resta d'Espanya es manté estable sense grans pèrdues ni guanys, si bé a partir del 2008 passa de negatiu a positiu. En canvi, la pèrdua de població de la ciutat cap a la resta de Catalunya s'ha anat reduint progressivament fins al 2014, quan es torna a ampliar. En tot cas, el flux que determina el saldo migratori total de la ciutat és, sens dubte, les migracions internacionals que han passat diferents fases: una etapa de creixement fins al 2008; un brusc descens l'any 2009; una etapa d'alts i baixos durant la crisi, i un creixement sostingut a partir del 2013 fins arribar a un saldo positiu de 20.000 individus l'any 2016. Aquest flux es caracteritza fonamentalment per ser una població d'entre 20 i 35 anys, amb fills o sense, és a dir, població activa i en edat fèrtil.

Gràfic 2. Saldos migratoris en relació amb diferents àmbits territorials. Barcelona, 2005-2011

Font: Idescat, a partir de l'Estadística de variacions residencials de l'INE.

- Saldo migracions internes amb la resta de Catalunya
- Saldo migracions internes amb la resta d'Espanya
- Saldo migracions externes
- Saldo migratori total

Com a ciutat oberta i atractiva, la població de Barcelona presenta una alta rotació (altes i baixes no naturals sobre el total) que se situa en el present segle en entre un 10 i un 15 % anual de la població total. Aquesta rotació afecta de manera diferent els diversos perfils sociodemogràfics i socioeconòmics, perquè en cas contrari significaria que aproximadament cada 7,5 anys la població de la ciutat seria completament nova, la qual cosa ni de bon tros és així: en el 2011, més del 50 % de la població de la ciutat havia nascut a la mateixa ciutat. A continuació (taula 4), s'analitzen les característiques sociodemogràfiques de la població migrant residencial a partir de dos indicadors: l'indicador d'“atracció”, que posa en relació el saldo migratori (la resta entre les altes i les baixes) amb el total de la població, i el de “rotació”, que posa en relació el pes del conjunt d'altes i baixes amb la població resident.

Taula 4. Atracció i rotació de persones migrants segons característiques sociodemogràfiques. Barcelona, 2011-2016

	Mitjana 2001-2016	Atracció = saldo migratori / estoc	Rotació = (altes + baixes) / estoc
Total	1.610.805	0,2 %	12,4 %
Sexe			
Dona	847.198	0,3 %	11,3 %
Home	763.607	0,1 %	13,6 %
Edat			
0-19	264.526	0,6 %	10,9 %
20-39	464.196	1,5 %	24,0 %
40-59	462.839	-0,6 %	9,4 %
60-79	314.265	-0,4 %	3,7 %
80 i més	118.395	-1,1 %	3,5 %
Nacionalitat			
Espanya	1.336.531	-0,4 %	6,4 %
Unió Europea	77.227	3,3 %	31,9 %
Extracomunitària	196.902	3,0 %	45,3 %
Nivell acadèmic			
Sense estudis	80.245	-1,3 %	4,6 %
Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB	250.040	-1,0 %	13,9 %
Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI	280.350	-0,5 %	12,0 %
Batxillerat superior / BUP / COU / FPII / CFGM	340.733	-0,2 %	11,1 %
Estudis universitaris / CFGS grau superior	388.029	1,9 %	15,5 %
Localització barris			
Barris renda molt alta	180.641	0,6 %	10,7 %
Barris renda alta	84.374	0,7 %	11,9 %
Barris renda mitjana-alta	309.634	0,4 %	12,3 %
Barris renda mitjana-baixa	402.817	0,3 %	12,1 %
Barris renda baixa	382.419	0,1 %	13,7 %
Barris renda molt baixa	250.707	-0,4 %	12,1 %

Font: Ajuntament de Barcelona i
Jiménez, E..

A partir de les dades de la taula 4, prenent com a referència el quinquenni 2011-2016, podem extreure'n quatre tendències: 1) Barcelona atrau població jove de menys de 40 anys, alhora que marxa població adulta a partir dels 40 anys i, de manera més intensa, a mesura que sumen anys; 2) el saldo migratori és negatiu en persones de nacionalitat espanyola i positiu en les de nacionalitat estrangera; 3) el saldo migratori només és positiu entre la població amb estudis superiors, i només és negatiu en els barris amb renda molt baixa, i 4) hi ha més rotació residencial entre la població més jove i amb estudis superiors.

Si analitzem aquestes tendències dins dels grups d'edats (veure taules de moviment residencial a la pàgina 56), podem confirmar les primeres conclusions. El grup d'edat d'entre 0 i 19 anys té un saldo global positiu, que es dona fonamentalment per l'arribada de població extracomunitària provinent de l'estranger. El grup d'entre 20 i 39 anys també té un saldo migratori positiu, però conté diferències rellevants: es produeix un saldo negatiu en residents amb nivells d'estudis fins als obligatoris –a un ritme de pèrdua de més de 1.000 adults joves anuals–, mentre que hi ha una atracció en els nivells postobligatoris, particularment universitaris, superior als 7.000 residents anuals. Cal subratllar que el grup dels adults joves és l'únic que presenta un saldo migratori positiu en relació amb l'àmbit Catalunya, tot i que el saldo

positiu l'alimenten fonamentalment els que provenen de la resta d'Espanya i, sobretot, de l'estranger. També s'ha destacat l'alta proporció de dones en aquesta franja d'edat, que arriben a representar el 65 % del saldo migratori.

En contrast, el grup de 40 a 59 anys té un saldo migratori negatiu de 2.600 efectius anuals, protagonitzat fonamentalment per homes de nacionalitat espanyola, persones que viuen en barris de renda mitjana i baixa, amb estudis primaris i mitjans i que tenen com a destí la resta de Catalunya i la resta d'Espanya. Amb tot, en aquesta generació hi ha un subgrup amb saldo positiu en el període examinat: les dones extracomunitàries.

Menys acusada ha estat la pèrdua de població d'entre 60 i 79 anys per migració. Durant el darrer quinquenni Barcelona ha perdut cada any més de 1.000 persones, i la pèrdua ha estat proporcionalment més gran en les persones de nacionalitat espanyola sense estudis o amb estudis primaris i en barris de renda mitjana i baixa. A la vegada, la ciutat ha atret persones grans amb formació universitària, així com població estrangera extracomunitària. Les persones molt grans, a partir de 80 anys, marxen a un ritme semblant al grup d'edat anterior i amb un perfil de barri de residència i d'estudis també semblant. La diferència principal respecte a les persones d'entre 60 i 79 anys és la proporció més gran

de dones, atesa la seva esperança de vida més llarga, i la prevalença més gran d'una destinació més pròxima (resta de Catalunya).

03. Les dificultats sociolaborals de les persones de 50 anys i més

Si hi ha una franja d'edat que s'estigui quedant enrere en el context actual de millora de l'ocupació, aquesta és la població activa de més de 50 anys. Diferents indicadors mostren les dificultats d'inserció laboral amb què es troben les persones de més de 50 anys a Barcelona i la incidència més gran de l'atur de llarga durada entre aquest col·lectiu. Aquesta situació pot tenir conseqüències negatives per a les seves condicions de vida futures, ja que es posa en joc, en el darrer període de cotització, la quantia de les transferències socials durant la jubilació. La incorporació de la perspectiva del cicle vital fa més complexa l'anàlisi de les condicions de vida de les persones grans, i pretén superar la definició homogènia d'aquest col·lectiu a partir d'un llindar d'edat determinat (habitualment els 65 anys).

Segons un informe recent del Consell Econòmic i Social de Barcelona amb dades d'abril de 2016, l'atur de llarga durada afecta més del 68 % de les persones desocupades de més de 55 anys, mentre que se situa al voltant del 40 % en les d'entre 35 i 54 anys. Els percentatges més baixos es troben en els de menys de 34 anys. Una situació similar es detecta entre les persones aturades que fa més de 2 anys que estan desocupades: el grup majoritari és el de persones aturades de més de 55 anys (51,2 %), mentre que representa el 23,4 entre les persones d'entre 35 i 54 anys. Malgrat que l'informe no inclou el doble encreuament per edat i sexe, també es

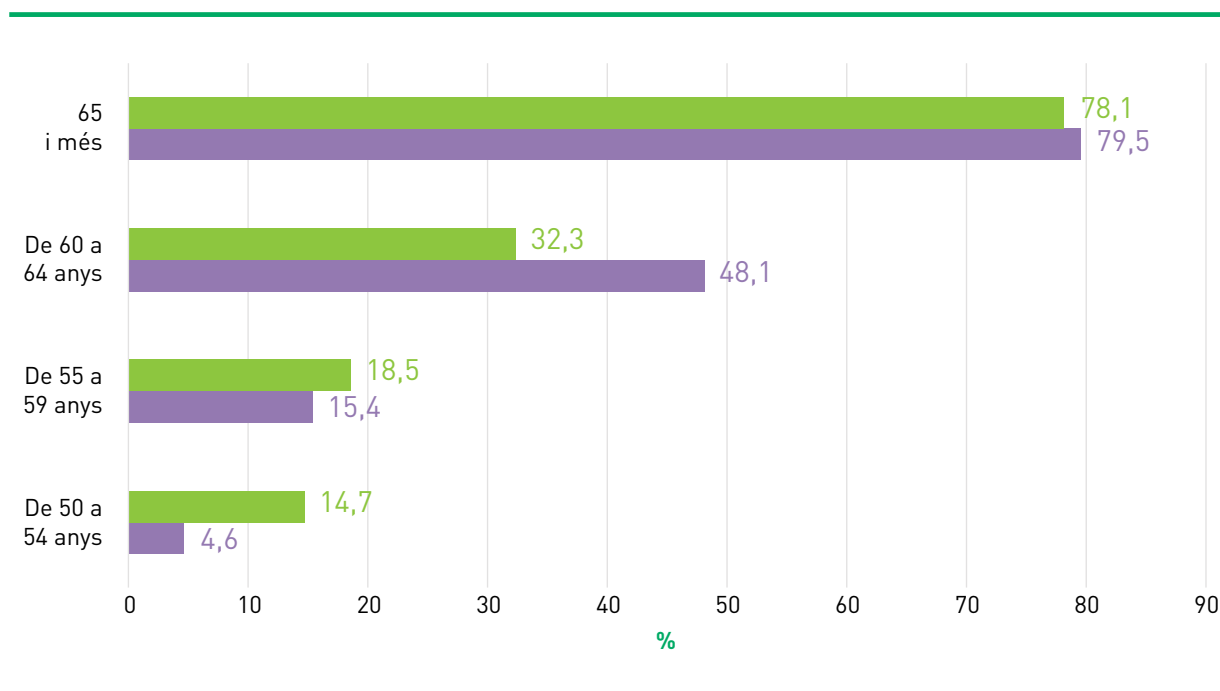
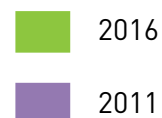
constata una incidència més gran de l'atur de llarga durada entre les dones: el 56,2 % de les persones aturades que a l'abril de 2016 feia més d'un any que estaven en aquesta situació eren dones.

Si s'observen els ingressos des de la perspectiva de la llar, el grup que més està empitjorant respecte al 2011 és novament el de les persones d'entre 50 i 59 anys (gràfic 3). En el 2011, un 9,4 % de les llars amb persones d'aquesta edat tenien com a ingrés principal transferències socials, i en el 2016 aquest percentatge ascendeix al 16,8 %.

Gràfic 3. Transferències socials com a ingress principal de la llar segons grups d'edat.* Barcelona, 2011-2016

Font: Idescat i IERMB, l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011 i INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

*Per motius de representativitat de la mostra, no és aconsellable desagregar la taula també per sexes.

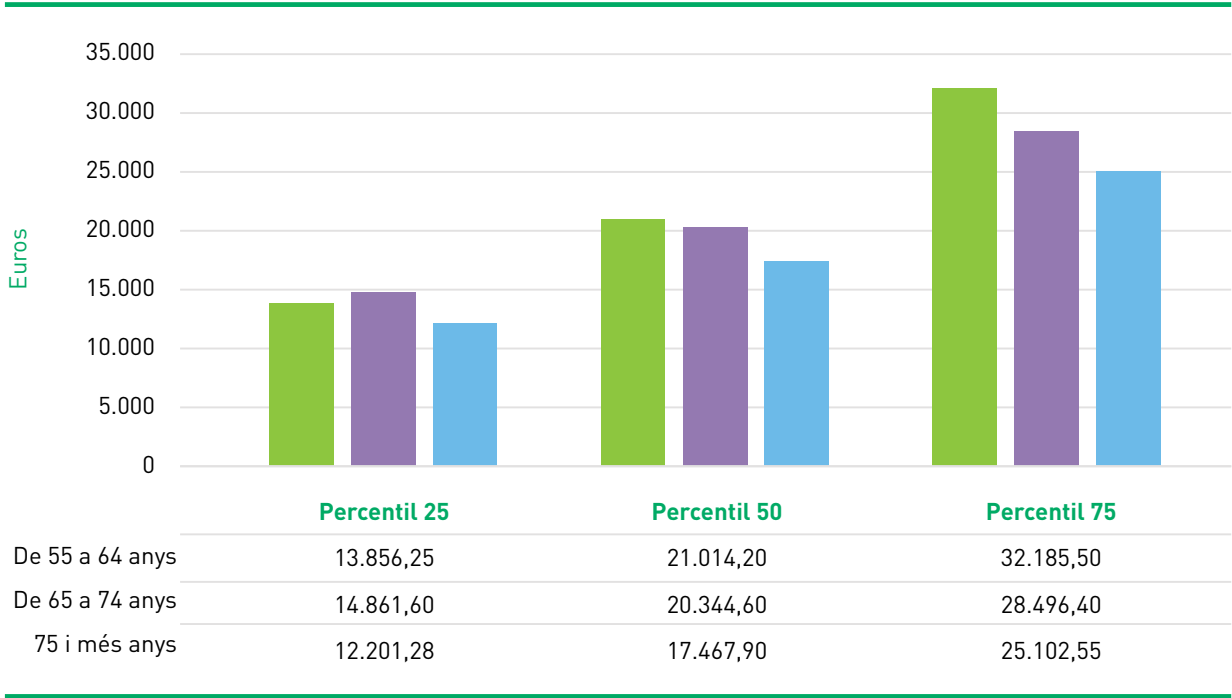
S'ha de recordar que, abans dels 65 anys, l'import de les transferències socials és sensiblement inferior. Així, la mitjana de les transferències socials entre la població d'entre 55 i 64 anys que en rep el 2016 era d'uns 12.000 euros anuals aproximadament, mentre que per a les persones de 65 anys o més, la mitjana

és aproximadament de 24.000 euros anuals. Si observem el conjunt d'ingressos (no només les transferències socials), també afloren diferències importants per grups d'edat, que reforcen la idea de la situació de vulnerabilitat econòmica de les persones d'entre 55 a 64 amb ingressos baixos (gràfic 4).

Gràfic 4. Percentil 25, percentil 50 (mediana) i percentil 75 dels ingressos equivalents segons grups d'edat. Barcelona, 2016

Font: INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

- De 55 a 64 anys
- De 65 a 74 anys
- 75 i més anys

S'observa que, en el percentil 50 (mediana) i en el percentil 75, els ingressos de les persones del grup de 55 a 64 anys són més elevats que els de les persones que ja han entrat en l'edat de jubilació. Això és el que succeeix habitualment, ja que els ingressos provinents de les rendes del treball en edats madures normalment són més elevats que el de les prestacions per jubilació. Tanmateix, si comparem els ingressos del percentil 25

(menys ingressos) entre els diferents grups d'edat, s'observa que el grup de 55 a 64 anys té menys ingressos que el grup d'entre 65 i 74 anys. Això segurament es deu a la prevalença més gran de les transferències socials (unes transferències socials més baixes que les de jubilació) entre les persones amb ingressos baixos del grup d'entre 55 i 64 anys.

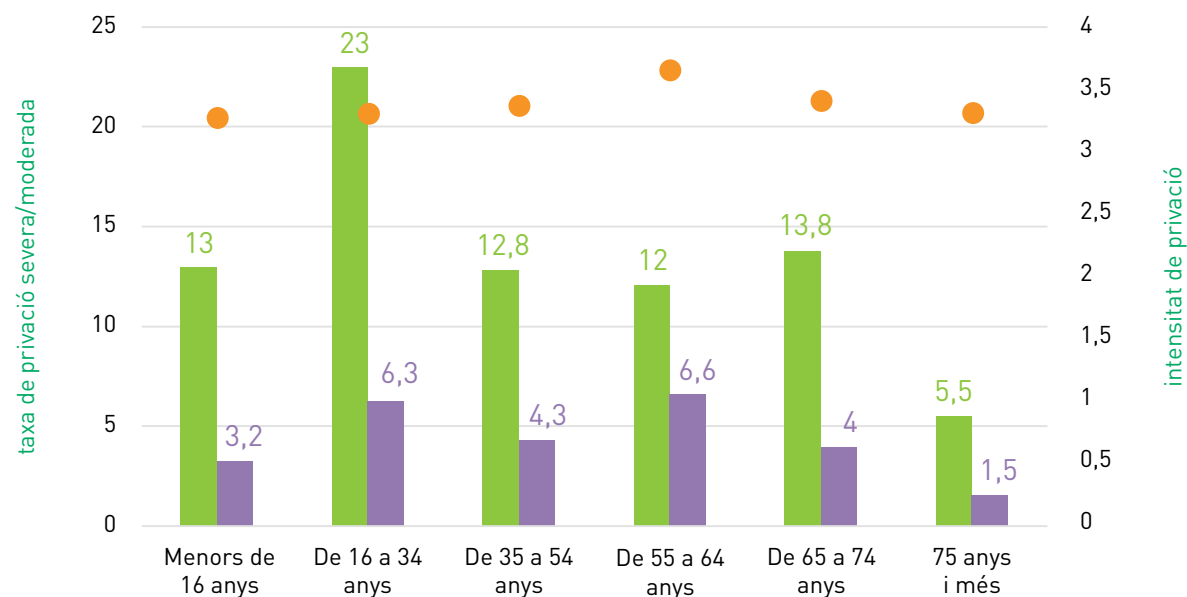
Pel que fa a les privacions materials (una

altra forma de mesurar la pobresa), en el grup d'entre 50 i 64 anys s'ha reduït el risc de pobresa moderada, però ha augmentat el risc de pobresa severa i extrema, i és el col·lectiu amb una intensitat de privació més elevada (gràfic 5). Aquestes dades reforcen les evidències que indiquen l'enquistament i, fins i tot, l'empitjorament de les situacions de pobresa en aquest grup d'edat.

Gràfic 5. Taxa de privació material moderada (almenys 3 ítems), severa (almenys 4 ítems) i intensitat de privació (mitjana d'ítems) segons grups d'edat (tota la població). Barcelona, 2016

Font: INE i Idescat. Enquesta de condicions de vida, 2016.
 * Per motius de representativitat de la mostra no és aconsellable desagregar la taula també per sexes.

- Privació moderada
- Privació severa
- Intensitat privació

04. La vulnerabilitat econòmica i de salut de les persones de 75 anys o més

L'esperança de vida si es neix a Barcelona se situa en els 80 anys en els homes i en els 86 anys en les dones. A continuació s'analitzen les condicions de vida de les persones de 75 anys o més respecte a les persones d'entre 65 i 74 anys, i es posa de manifest, una vegada més, la diversitat de situacions que s'amaguen dins l'etiqueta genèrica de *persones grans*. Ens centrem concretament en la incidència de la pobresa i l'evolució de l'estat de salut en ambdós grups d'edats, aspectes estretament interrelacionats.

4.1. Vulnerabilitat econòmica

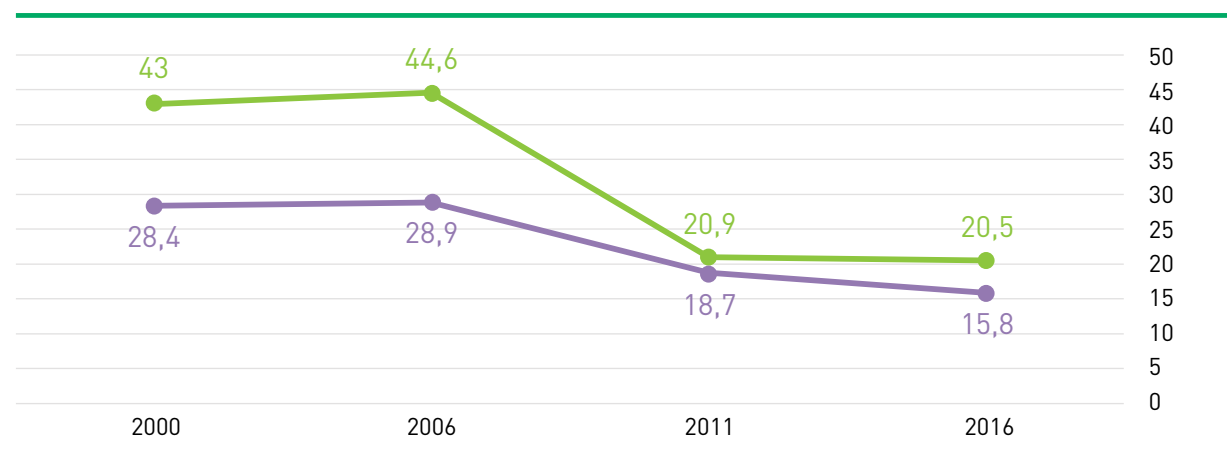
Durant la crisi econòmica, la taxa de risc de pobresa de les persones grans era inferior a la del total de la població, per la caiguda

dels ingressos del treball en relació amb l'estabilitat de les prestacions per jubilació. Amb la recuperació de l'ocupació i, per tant, de les rendes del treball, la taxa de risc de pobresa ha convergit al voltant del 18 %, tant per al conjunt de la població de Barcelona com per a les persones grans. Tanmateix, aquesta disminució de la pobresa entre les persones de 65 anys o més és molt inferior en les dones que en els homes, amb la qual cosa es torna a eixamplar la bretxa de la pobresa econòmica entre sexes que s'havia anat reduint en els últims anys (gràfic 6). També s'observen diferències en vulnerabilitat econòmica dins de la mateixa ciutat de Barcelona, entre barris i districtes (mapa 3). Els districtes on hi ha un grau més elevat de la població de més de 60 anys amb ingressos inferiors a 1 IPREM, el 2018, són Sants-Montjuïc, Ciutat Vella, Nou Barris i Sant Andreu.

Gràfic 6. Taxes de risc de pobresa (60 % de la mediana) segons sexe (població de 65 anys i més). Barcelona, 2000-2016. Llindar Barcelona

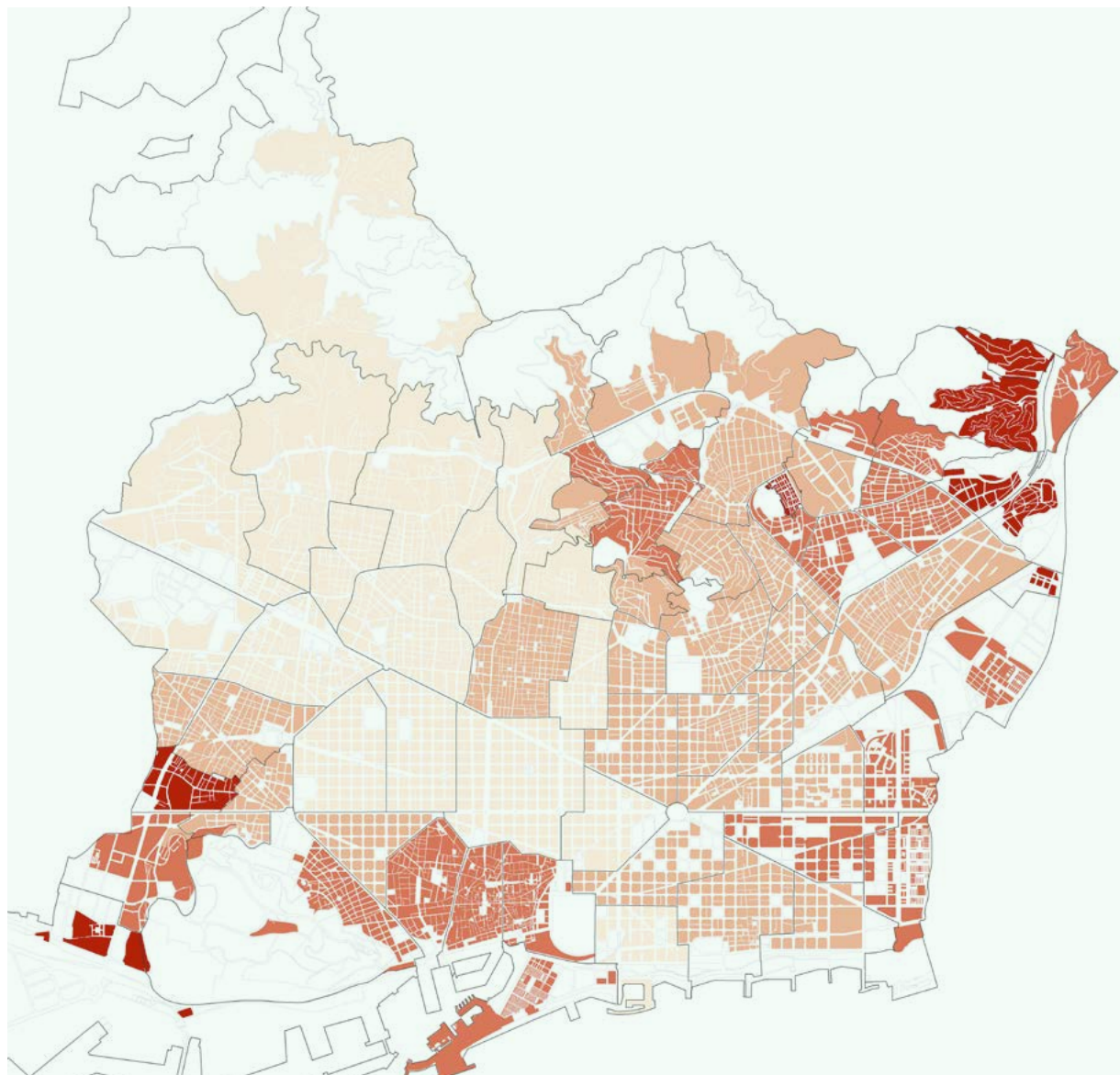
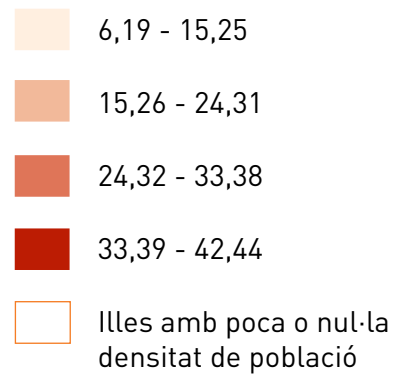
Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2000-2011, i INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

— Home
— Dona

Mapa 3. Percentatge de població ≥ 60 anys, amb ingressos inferiors a 1 IPREM. Barcelona, febrer del 2018

**% població ≥ 60 anys
amb ingressos < 1 IPREM**

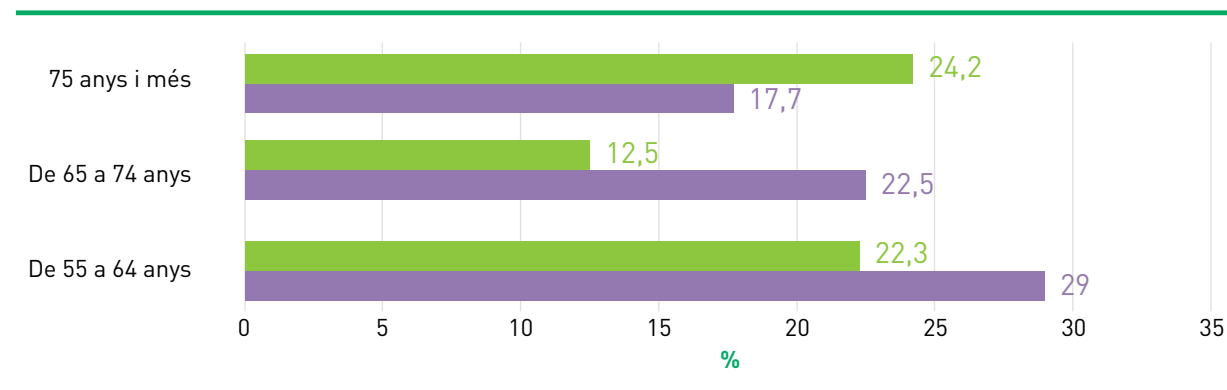
Gràfic 7. Taxa de risc de pobresa (60 % de la mediana) segons grups d'edat (població de 55 anys o més). Barcelona, 2011-2016

Font: Idescat i IERMB, l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011 i INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

■ 2016 ■ 2011

Ara bé, la disminució de la pobresa econòmica no es dona entre les persones de més de 75 anys, sinó al contrari: la taxa de risc

de pobresa moderada i severa augmenta en aquest col·lectiu respecte al 2011 (del 17,7 % al 24,2 %) (gràfic 7).

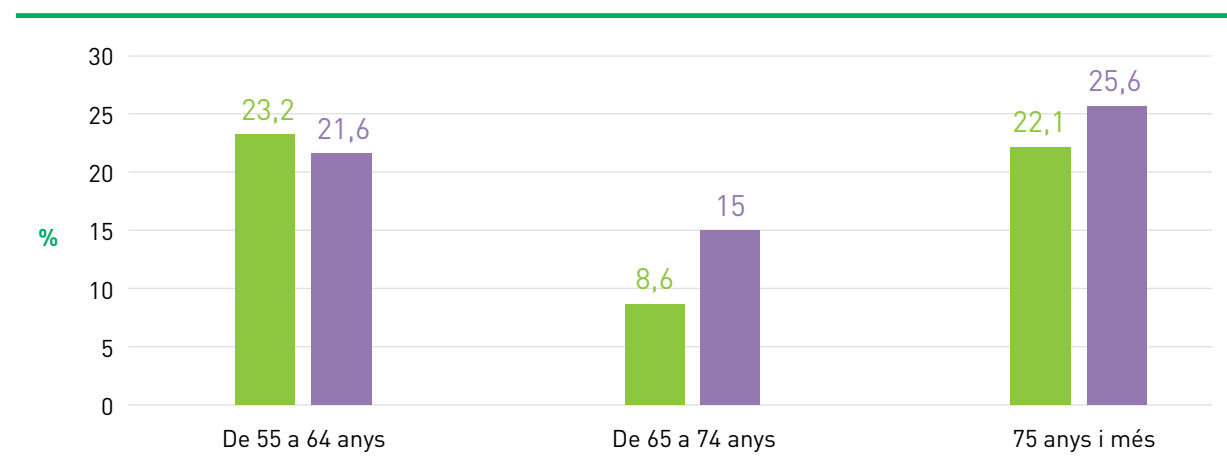
Si s'observa per sexes (gràfic 8), la incidència de la pobresa entre les dones de 75 anys o més és més gran que entre els homes (25,6 vs. 22,1, respectivament), però aquesta

diferència encara és superior en la franja d'edat de 65 a 74 anys, en què la taxa gairebé és el doble en el cas de les dones.

Gràfic 8. Taxa de risc de pobresa (60% de la mediana) segons sexe (població de 55 anys o més). Barcelona, 2016

Font: INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

■ Home ■ Dona

Si bé l'explicació de l'augment de la taxa de risc de pobresa entre les persones de més de 75 pot ser més estadística que sociològica (donada la quantitat més baixa de les transferències socials que reben i la millora relativa de la resta de grups), s'ha de tenir en compte que les persones de 75 anys o més tenen uns ingressos molt inferiors (gràfic 4): la mediana de la renda disponible de la població d'entre 65 i 74 anys se situava en 20.300 euros, i entre les persones de 75 anys o més, en 17.400 euros. Això fonamentalment és conseqüència

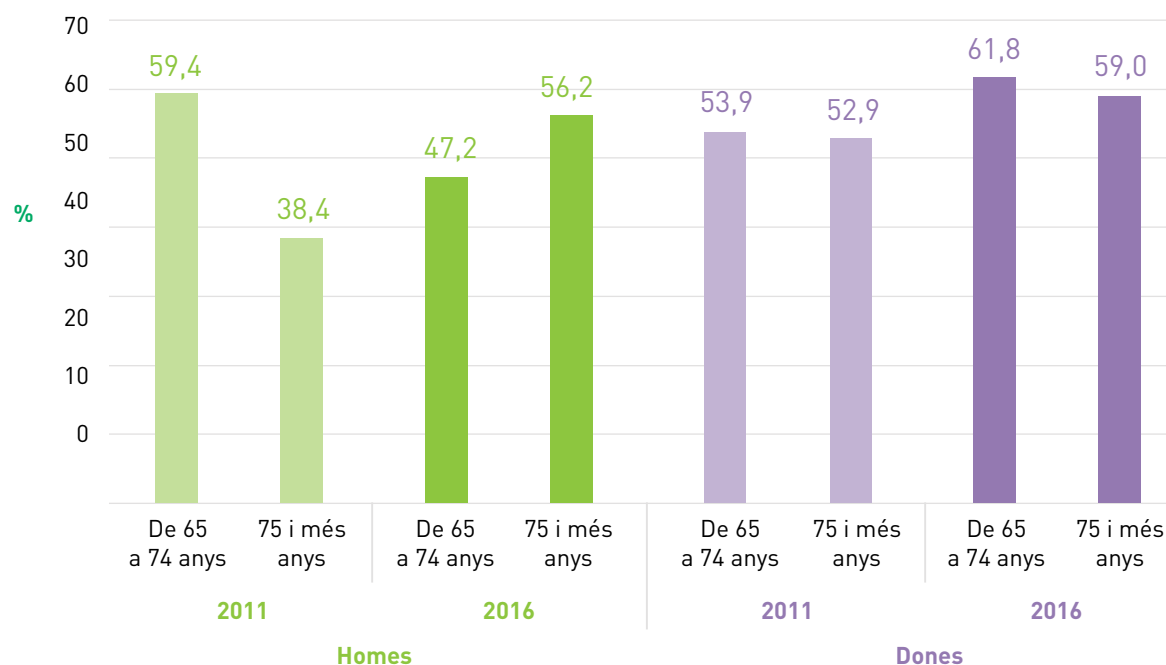
de les diferències d'import de les transferències socials (el 78,2 % dels ingressos de les persones de 65 anys o més provenen dels diferents tipus de transferències socials) que reben els dos grups d'edat analitzats: per a les persones d'entre 65 i 74 anys la mediana de les transferències és de 25.400 euros, i per a les de 75 anys o més és de 17.600 euros.

A més, l'indicador de pobresa subjectiva mostra una evolució d'augment de les dificultats per arribar a finals de mes entre les

persones més grans de 75 anys: passa del 17,6 % al 24,8 % en el període 2011-2016, i se situa per damunt de la pobresa subjectiva del grup d'edat d'entre 65 i 74 anys. Aquesta incidència més alta de la pobresa subjectiva entre les persones més grans es deu sobretot a una incidència més alta de la pobresa subjectiva entre els homes (gràfic 9).

Gràfic 9. Persones amb dificultats o moltes dificultats per arribar a finals de mes segons sexe i grups d'edat (població de 65 anys o més). Barcelona, 2011 i 2016

Font: INE, Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011, i Enquesta de condicions de vida, 2016.

■ Home ■ Dona

4.2 Les desigualtats en salut

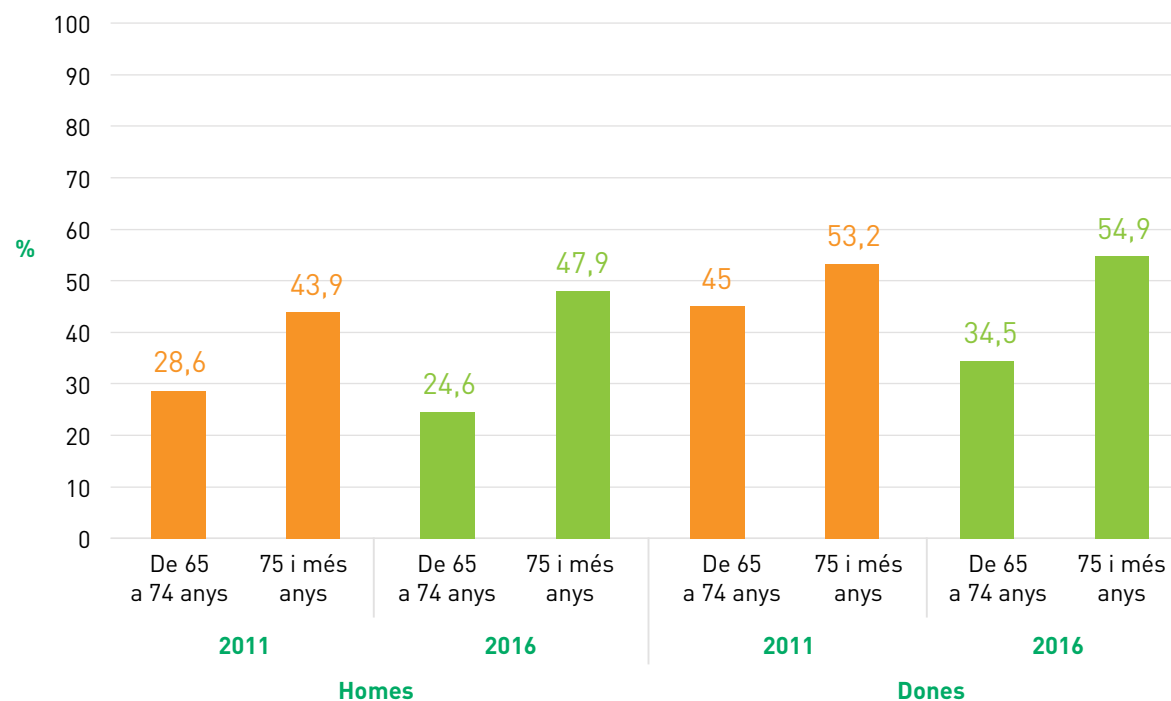
És una evidència que l'estat de salut empitjora a mesura que augmenta l'edat i que aquesta evolució té un ritme i una intensitat diferents segons el sexe: el 24,6 % dels homes d'entre

65 i 74 anys diuen que tenen un mal estat de salut (la salut autopercebuda com a dolenta i regular) i, en canvi, entre els de més de 75 anys aquest percentatge augmenta gairebé fins al 50 %. En el cas de les dones, registren uns percentatges més alts tant les d'entre 65 i 74 anys (34,5 %) com les de 75 anys o més (55 %). En relació amb l'any 2011, el percentatge de mala salut disminueix entre les

persones de 65 a 74 anys (especialment entre les dones) i s'incrementa de manera significativa a partir d'aquesta edat (especialment entre els homes). Les dades apunten que el percentatge de persones d'entre 65 i 74 anys amb bona salut augmentaria, mentre que el percentatge de persones de més de 74 anys amb bona salut disminuiria (gràfic 10).

Gràfic 10. Evolució de la mala salut percebuda segons sexe i edat (població de 65 anys o més). Barcelona, 2011 i 2016

Font: Agència de Salut Pública. Enquesta de salut de Barcelona, 2011 i 2016.

■ Mala salut

Un dels factors que condiciona més clarament la salut de les persones és la seva situació socioeconòmica. Així, les persones amb menys ingressos acostumen a tenir pitjor salut que les que tenen una situació econòmica millor. En el cas de les dones, a

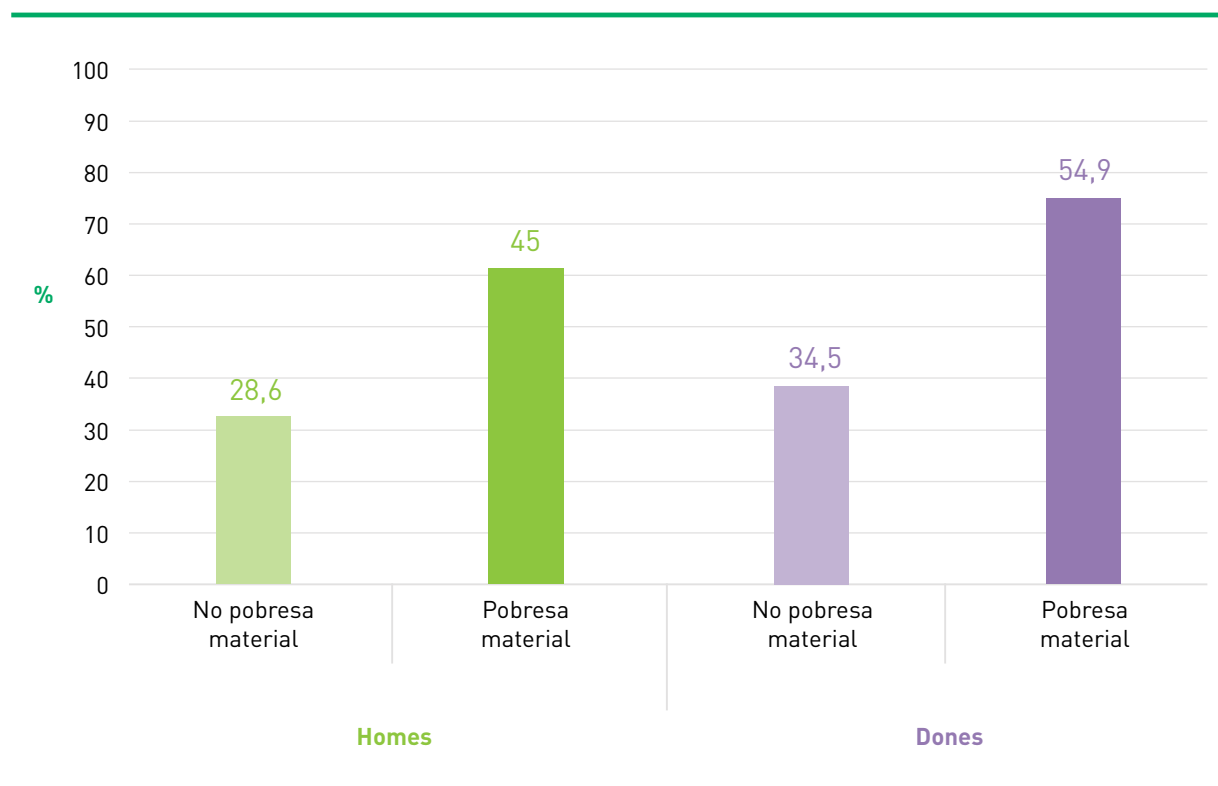
més, patir situacions de pobresa es tradueix en una salut pitjor respecte als homes. En el cas de Barcelona, el 32,5 % dels homes grans sense pobresa material declaren tenir mala salut, mentre que entre els homes amb pobresa material aquest percentatge es dobla

(61,3 %). L'increment encara és més important entre les dones grans: el 75 % de les dones amb pobresa material declaren tenir mala salut, davant del 39 % de les que no es troben en situació de pobresa (gràfic11).

Gràfic 11. Mala salut segons pobresa material (població de 65 anys o més). Barcelona, 2016

Font: Agència de Salut Pública. Enquesta de Salut de Barcelona, 2016.

■ Home ■ Dona

4.3 Dependència

La vellesa no té per què implicar necessàriament dependència, si bé és cert que aquesta augmenta amb l'edat. La dependència és l'estat en el qual es troben les persones que, per raons lligades a la falta o a la pèrdua d'autonomia física, psíquica o intel·lectual, tenen necessitat d'assistència i/o d'ajudes importants per realitzar els actes quotidians de la vida diària i, de manera particular, els referents a la cura personal (Jagger, 2002). A

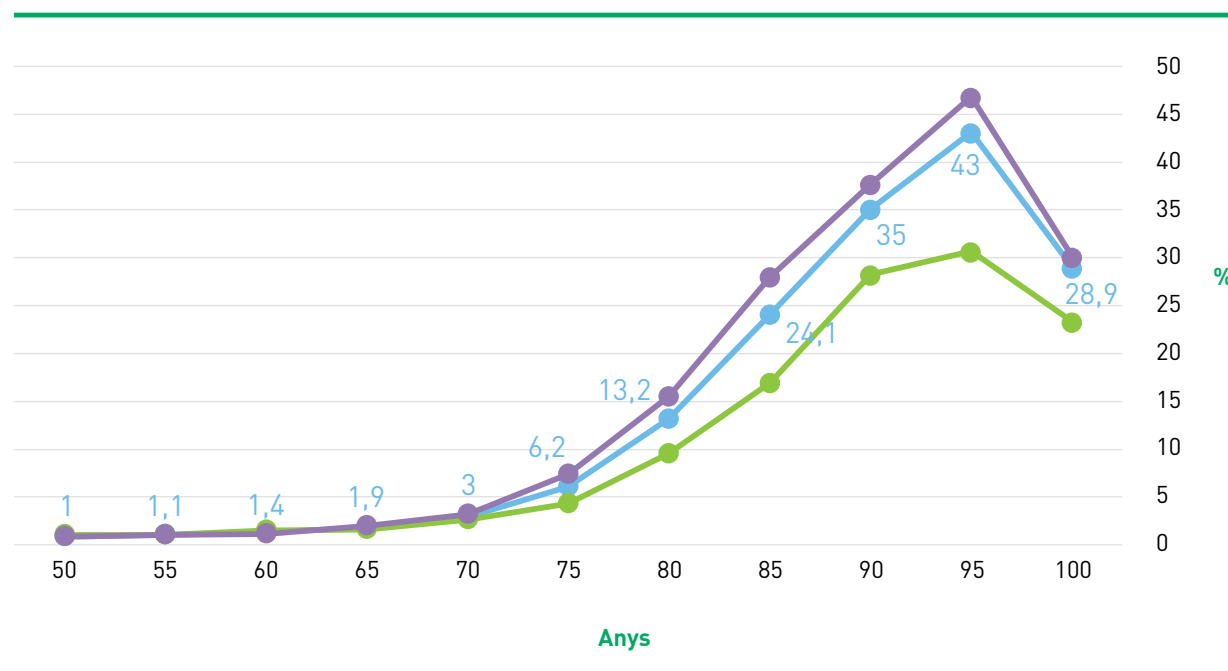
Barcelona, l'any 2018 unes 50.000 persones a la ciutat tenen reconegut un grau de dependència segons la llei d'autonomia personal i atenció a la dependència; o, sense tenir-lo, reben el servei d'atenció domiciliària a la ciutat. D'aquestes, 41.000 (el 82 %) tenen 65 anys o més. Les necessitats d'atenció a la dependència augmenten de manera important i continuada a partir dels 75 anys fins als 95 anys, quan gairebé la meitat de la població d'aquesta edat té reconeguda la dependència o bé utilitza el servei d'assistència a domicili (SAD) (gràfic 12).

Que aquestes persones tinguin reconegut l'estatus de dependents no significa que utilitzin el SAD (com veurem més endavant). Hi ha un sector de la població dependent que recorre a persones cuidadores no professionals, tal com preveu la Llei de dependència. També en aquest aspecte hi ha diferències entre barris i districtes a Barcelona (mapa 4). Aquestes persones es concentren als districtes de Sants-Montjuïc, Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i, amb menys intensitat, Gràcia i Sant Martí.

Gràfic 12. Percentatge de persones amb grau reconegut de dependència o amb servei d'assistència al domicili (població de 50 anys o més). Barcelona, abril 2018

Font: registres administratius i estadístiques del padró, Ajuntament de Barcelona, 2018.

— Total
— Home
— Dona

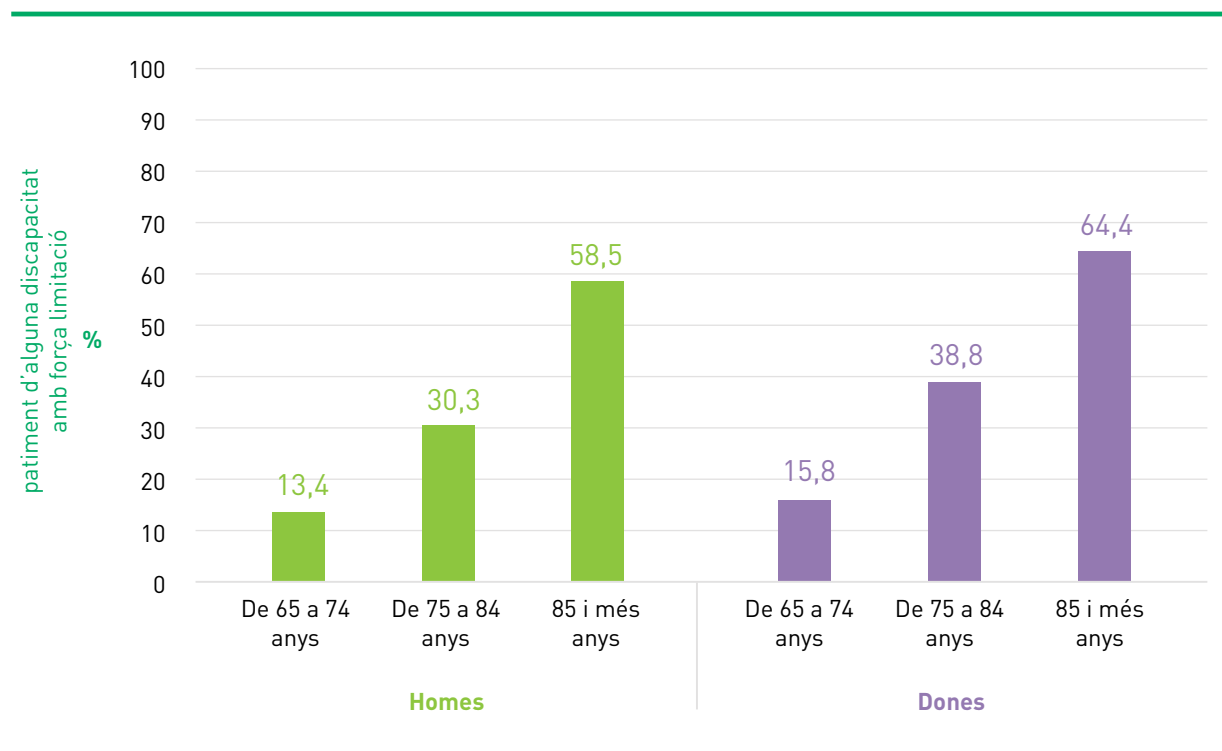
Si s'observa la dependència a partir de la mateixa autodeclaració de les persones grans respecte a si pateixen alguna discapacitat amb força limitació, s'observa que, a partir dels 85 anys, al voltant del 60 % de les persones es troben en aquesta situació. En

general, com s'observa al gràfic 14, hi ha una prevalença més gran d'alguna discapacitat amb força limitació entre les dones que entre els homes, diferència que és especialment rellevant entre els 75 i 84 anys (30 % d'homes i 39 % de dones).

Gràfic 13. Patiment d'alguna discapacitat amb força limitació segons grups d'edat i sexe (persones de 65 anys o més). Barcelona, 2016

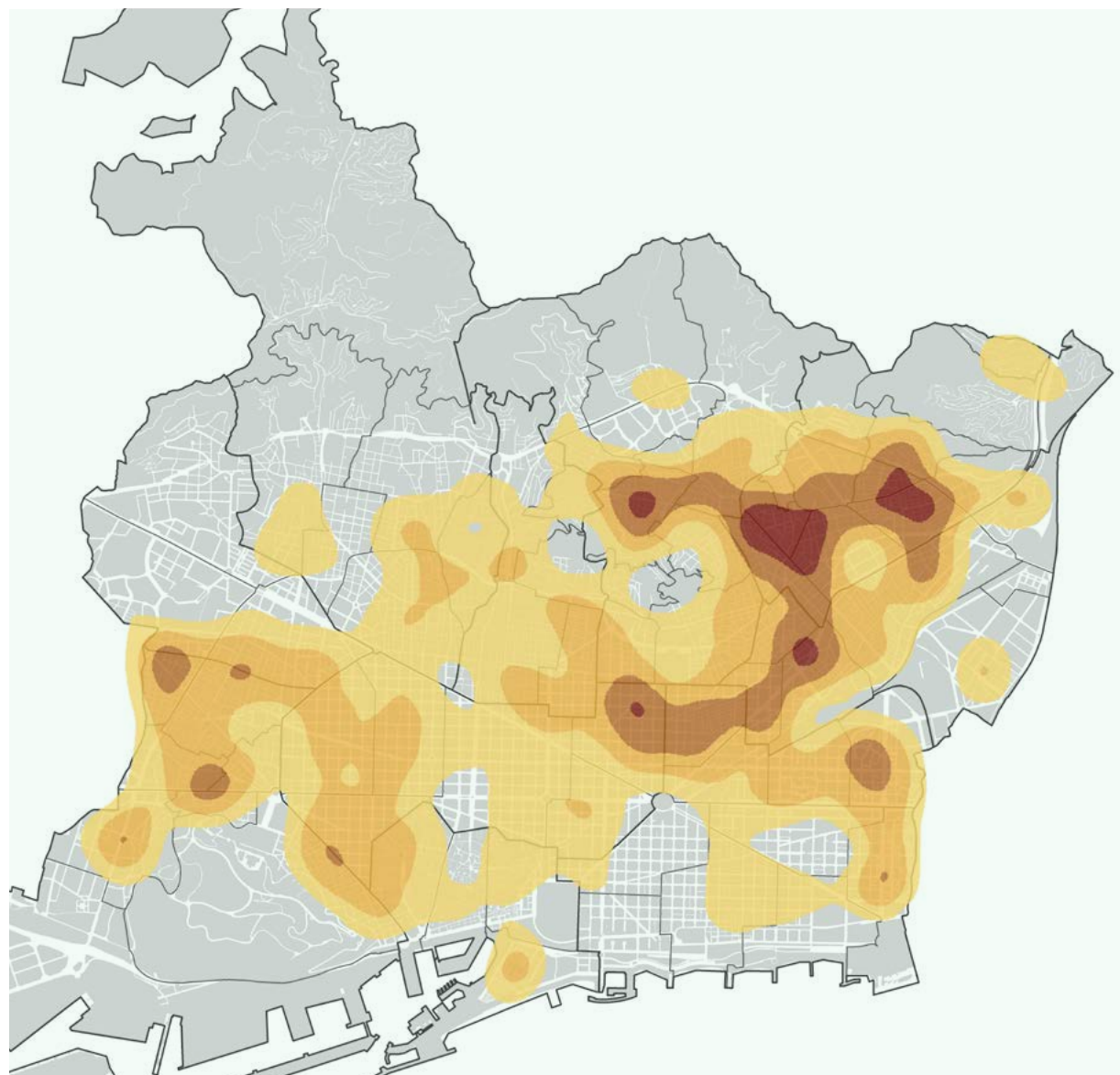
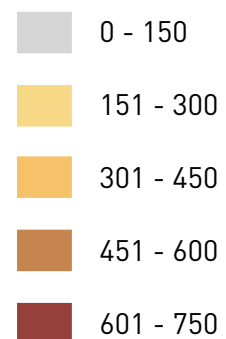
Font: Agència de Salut Pública. Enquesta de salut de Barcelona, 2016.

■ Home ■ Dona

**Mapa 4. Persones amb reconeixement legal de dependència, sense SAD i amb persona cuidadora no professional per km².
Barcelona, 2018**

**persones amb dependència, sense
SAD i amb CNP per km²**

Finalment, s'ha de tenir en compte que les persones dependents (també les que tenen poc suport social) són més susceptibles de patir maltractaments. La introducció d'eines de detecció i protocols d'actuació en els serveis socials ha permès començar a tenir dades d'aquest fenomen altament invisibilitzat: l'any 2017, els centres de serveis socials de Barcelona van recollir 112 casos en què persones de més de 65 anys ateses havien patit algun tipus de maltractament durant l'any. La gran majoria d'aquests casos tenien a veure amb un maltractament psicològic o

emocional, o bé amb casos de negligència en la cura d'aquestes persones.

4.4 Risc de patiment psicològic

El risc de patiment psicològic¹ augmenta en totes les edats, tant en homes com en dones. Un 16 % dels homes i un 20,2 % de les dones de 16 anys o més de Barcelona té risc de patiment psicològic. En les persones grans, un

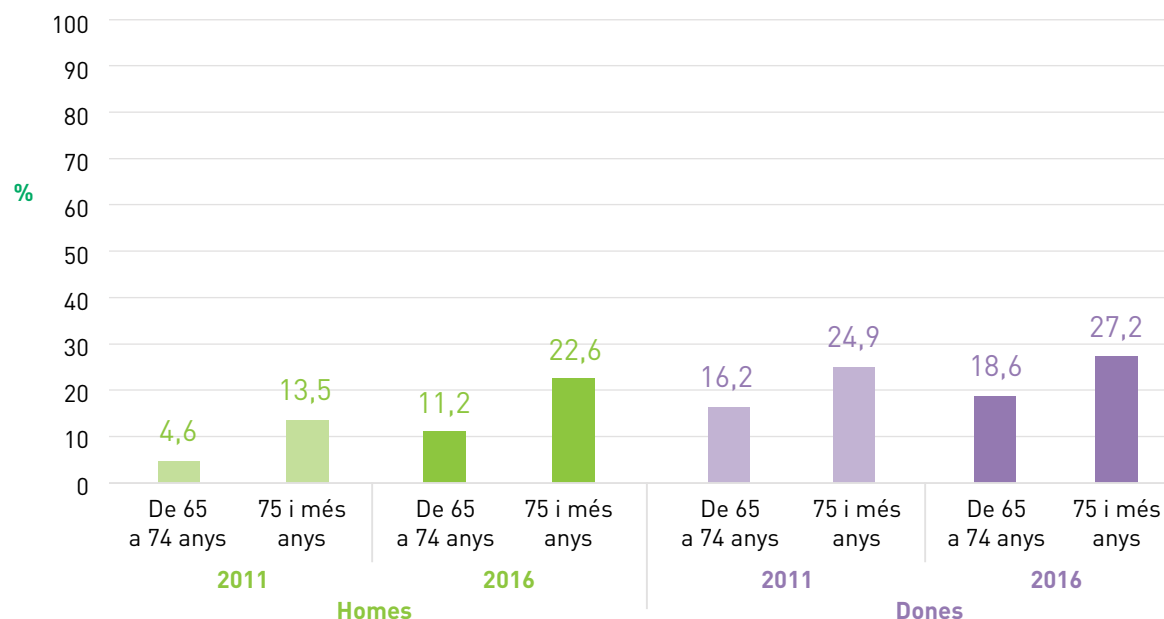
11,2 % dels homes de 65 a 74 anys presenten una situació de risc de patiment psicològic, mentre que entre les dones aquesta proporció s'eleva al 16,2 %. Al factor sexe també s'hi afegeix el factor edat: a partir dels 75 anys, el risc de mala salut mental augmenta en ambdós, i és del 22,6 % en homes i del 27,2 % en dones (gràfic 14).

1. Indicador utilitzat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona a partir dels treballs de Goldberg (1978).

Gràfic 14. Evolució del risc de patiment psicològic segons sexe i edat (població de 65 anys o més). Barcelona, 2011 i 2016

Font: Agència de Salut Pública. Enquesta de salut de Barcelona, 2011 i 2016.

■ Home ■ Dona

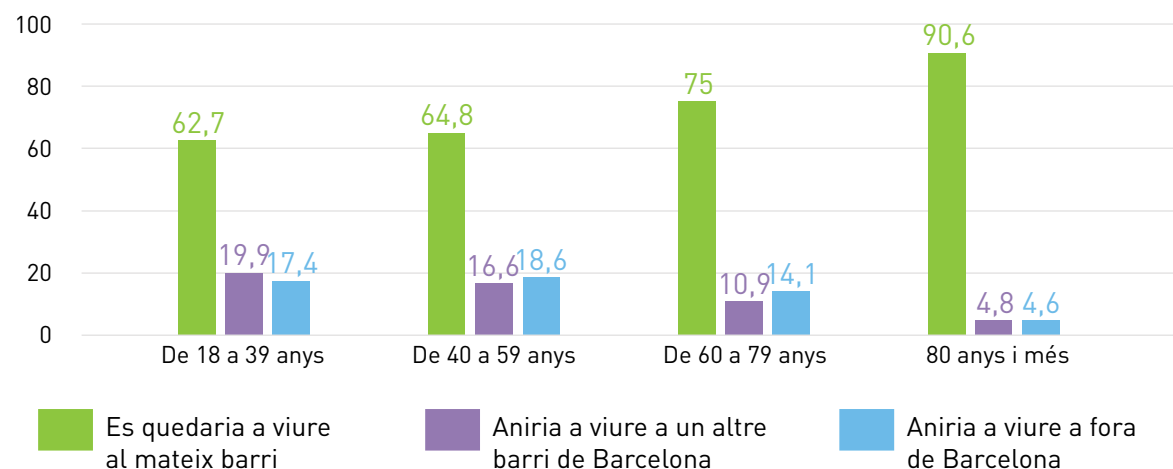
05. Habitatge i permanència en la pròpia llar

És coneguda la voluntat majoritària de les persones grans (87,3 %) de continuar vivint en la seva pròpia llar mentre puguin fer-ho (*Encuesta de personas mayores* a IMSERSO, 2010). En el cas de Barcelona, al gràfic 16 s'observa que, a mesura que augmenta

l'edat, també s'incrementa la voluntat majoritària de quedar-se en el propi barri. Així, més d'un 90 % de les persones de 80 anys o més declara que, en cas que pogués i volgués fer un canvi de residència, escolliria el seu barri actual (gràfic 15).

Gràfic 15: Si tingués la possibilitat i els mitjans per canviar de residència, on aniria a viure? Per grups d'edat. Barcelona, 2016

Font: Ajuntament de Barcelona. Enquesta de Serveis Municipals.

Tanmateix, la permanència voluntària a la llar depèn d'un ampli conjunt de factors, entre els quals destaquen el règim de tinença, l'estat de salut, l'accessibilitat i l'adaptació de l'habitatge, les possibilitats de rebre

suport social i assistencial en el domicili, i l'existència de xarxes relacionals i familiars properes. A continuació s'exploren alguns d'aquests factors.

5.1 El règim de tinença

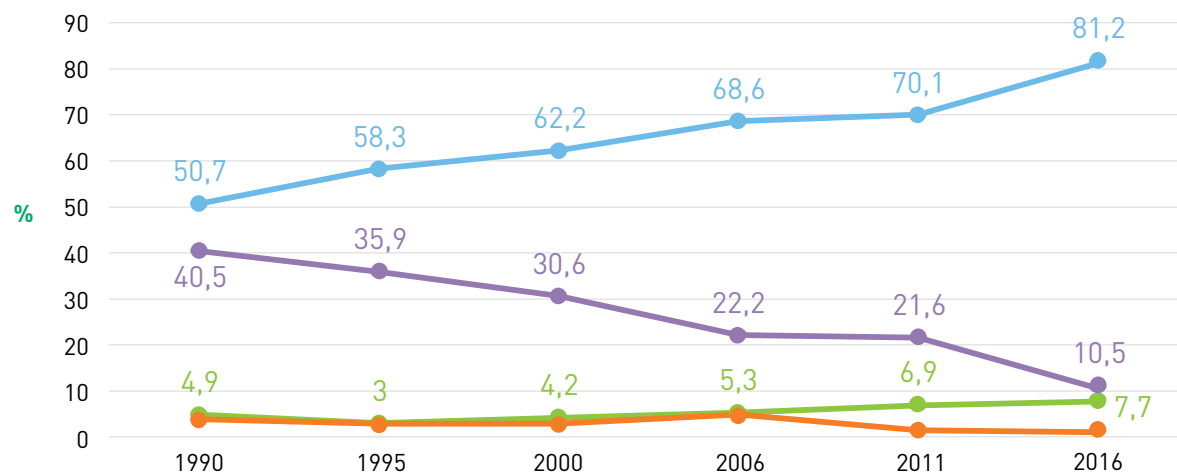
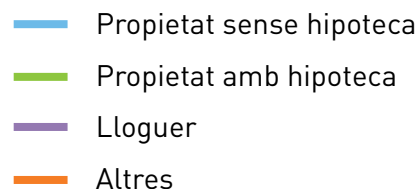
En els últims anys s'ha produït un reforç de la propietat enfront del lloguer entre les persones grans (gràfic 16). Les explicacions d'aquest procés són l'extinció de la renda antiga, el sobre esforç econòmic que representa el lloguer en el mercat lliure i, sobretot, la

priorització de la compra en èpoques vitals anteriors. Tot plegat té com a conseqüència l'augment entre la gent gran de la propietat totalment pagada, però també un lleuger increment del percentatge de persones grans amb pagaments pendents. En termes generals, doncs, la seguretat de tinença de les persones gran millora, així com la disponibilitat d'un actiu immobiliari en el cas que s'hagi

de fer front a despeses extraordinàries com pot ser l'ingrés en una residència. Tanmateix, en un context d'encariment del lloguer i extinció de la renda antiga, quan hi ha situacions de separació o divorci (cada vegada més freqüents també en edat avançada) pot desembocar en situacions de vulnerabilitat residencial i/o de necessitat de canviar de ciutat.

Gràfic 16. Evolució del règim de tinença de les persones de 65 anys o més. Barcelona, 1990-2016

Font: INE, Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 1990-2011, i Enquesta de condicions de vida, 2016.

5.2 Les dificultats d'accessibilitat

Es mantenen les dificultats d'accessibilitat vertical en els districtes (Nou Barris, Horta-Guinardó, Gràcia) en què precisament hi ha més persones grans i, més específicament,

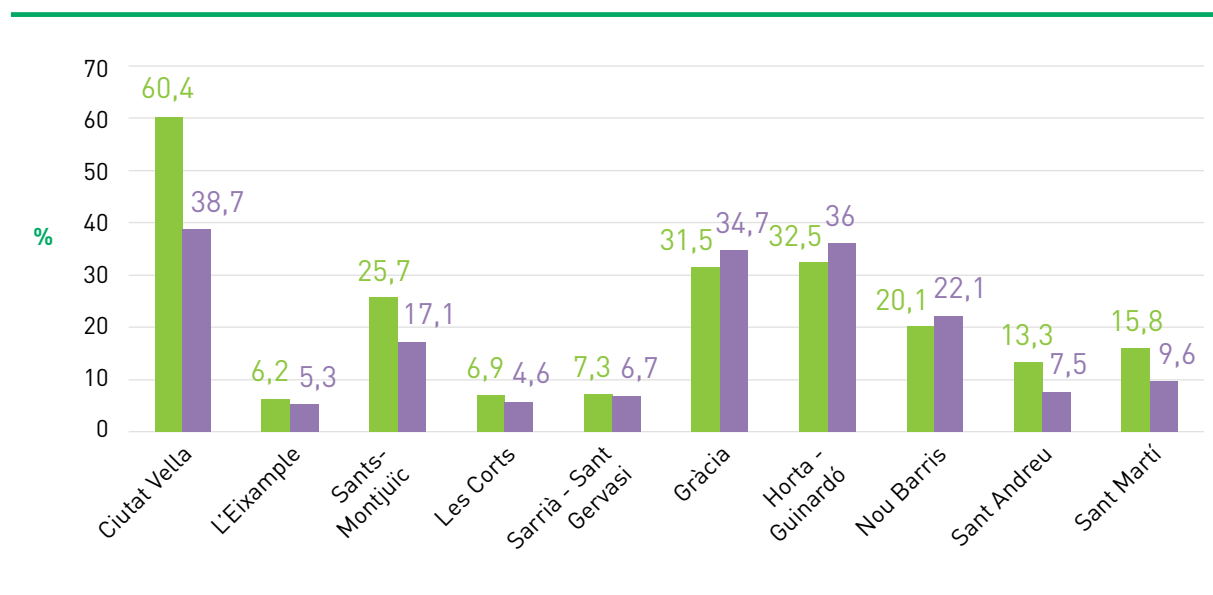
persones grans soles. El districte on viuen més persones de 65 anys o més amb edificis sense ascensor és Ciutat Vella (38,7 %), encara que amb un descens molt important respecte al 2011 (60,4 %), que pot ser l'efecte conjunt d'instal·lacions d'ascensor i del canvi en la composició del grup de persones de més de 65 anys en el districte, en el sentit

que romandrien i arribarien més persones de 65 anys o més que viuen en habitatges amb ascensors, mentre que marxarien o morien més persones que viuen en edificis sense ascensor (gràfic 17). Els districtes d'Horta-Guinardó (36 %), Gràcia (34,7 %) i Nou Barris (22,1 %) són les altres zones on aquesta problemàtica és més intensa.

Gràfic 17. Persones de 65 anys o més que viuen sense ascensor en un edifici de més de dues plantes segons el districte. Barcelona, 2011 i 2016

Font: Agència de Salut Pública de Barcelona. Enquesta de salut de Barcelona, 2011 i 2016.

■ 2011 ■ 2016

Tanmateix, una altra dimensió per millorar les condicions de vida de la gent gran és l'adaptació funcional de l'habitatge, que engloba la millora de l'accessibilitat a través de rampes i ascensors, així com l'adaptació de banys i cuines, entre d'altres. Segons l'Enquesta de salut de Barcelona 2016, la meitat de les caigudes de les persones de 65 anys o més es produeixen a dins de casa. No es disposen de dades, però, sobre el grau d'adaptació funcional de l'habitatge malgrat la importància d'aquest element per tal de poder envellir a casa (Hwang et al., 2011).

5.3 Les llars unipersonals

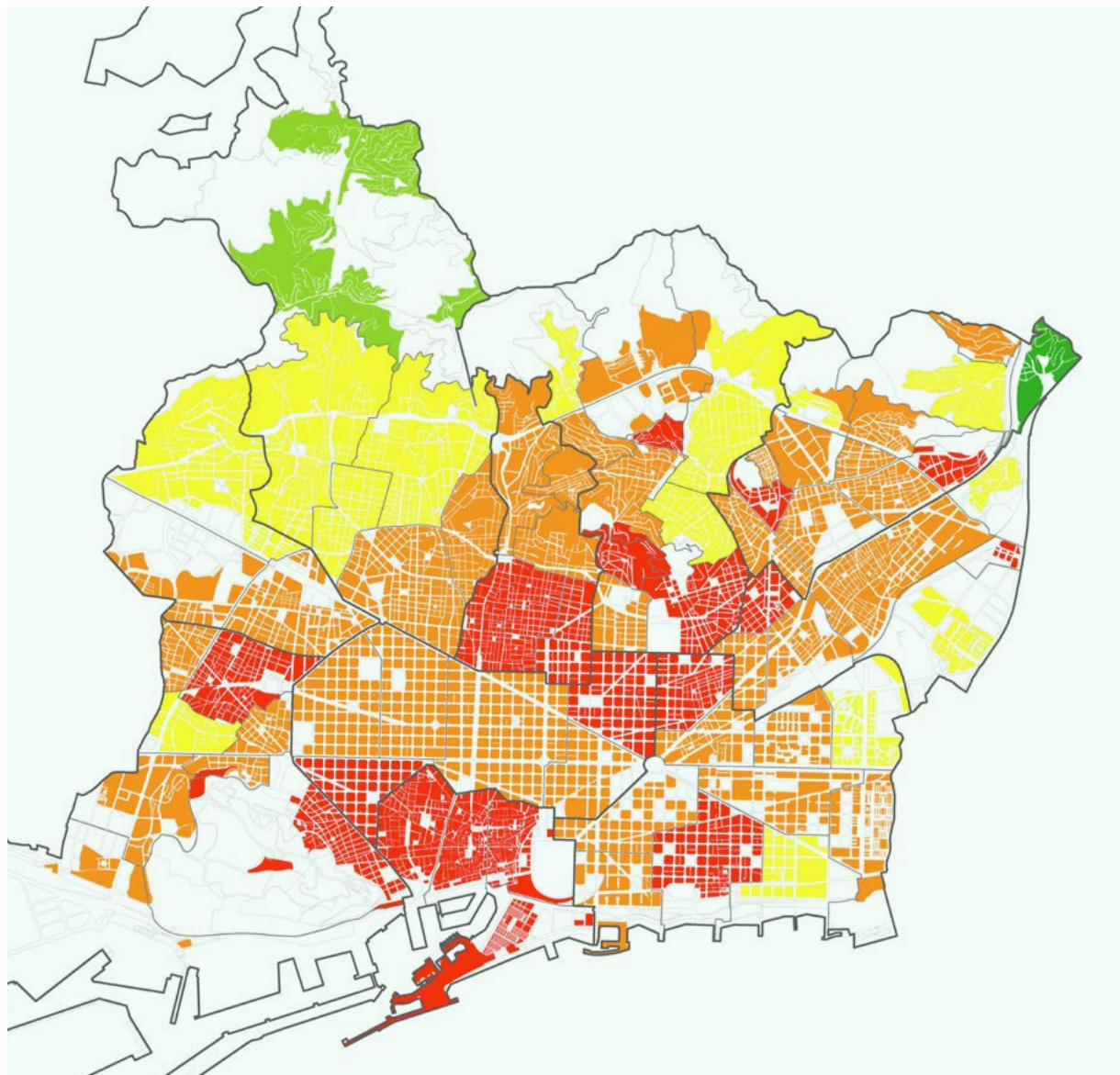
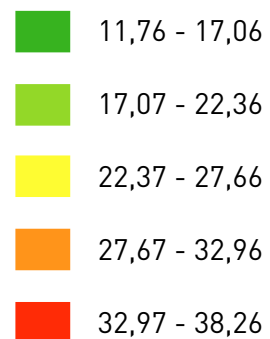
Viure sol no implica directament solitud ni haver de necessitar ajuda, però pot esdevenir un factor de vulnerabilitat si, per exemple, les condicions de salut empitjoren. Les dades del 2016 sobre aquest tipus de llars indiquen que, després d'un descens durant la crisi, tornen a augmentar entre la població en general i també específicament entre les persones grans.² En el 2016 hi havia un 26,9 % de persones de 65 anys o més que vivien soles a la ciutat de Barcelona, al voltant d'unes

95.000. Si es consideren únicament les persones de més de 74 anys, gairebé arriben al 30 % (gràfic 18). També s'observen diferències entre barris i districtes (mapa 5). El percentatge de persones de més de 75 anys que viuen soles, respecte a la població de més de 75 anys del mateixos barris, es concentra a Ciutat Vella, Sants-Montjuïc, Gràcia, Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Martí.

2. Les dades padronals sobre llars unipersonals de persones grans no mostren grans fluctuacions durant la crisi.

Mapa 5. Percentatge de persones ≥ 75 anys que viuen soles, respecte a la població total ≥ 75 anys del barri. Barcelona, 2017

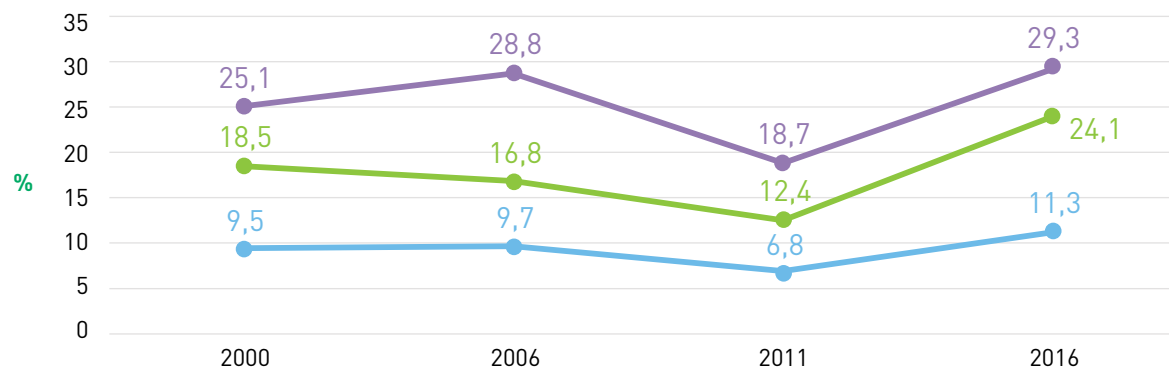
% persones ≥ 75 anys que viuen soles

Gràfic 18. Llars unipersonals segons grups d'edat (població de 55 anys o més). Barcelona, 2000-2016

Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2000-2011, i INE i Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016.

- De 55 a 64 anys
- De 65 a 74 anys
- 75 i més anys

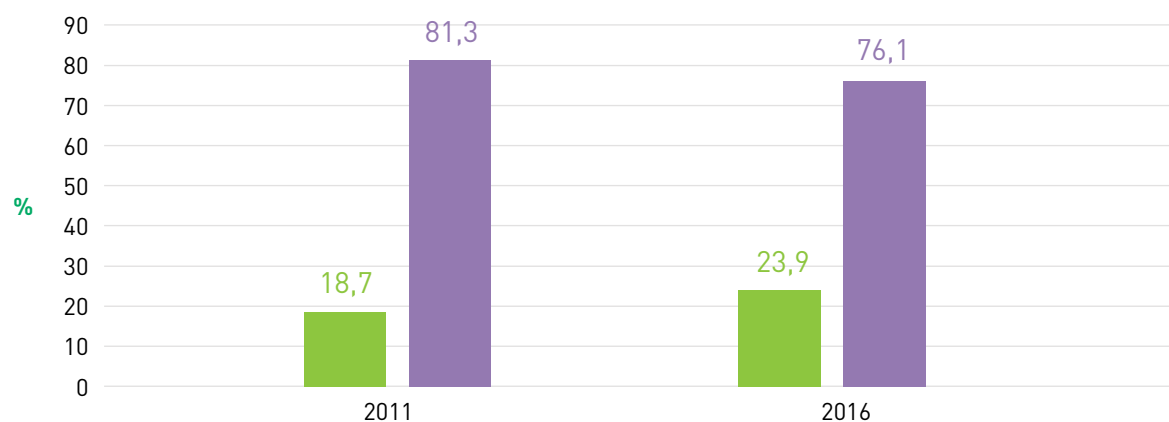
La característica més rellevant d'aquestes llars és sens dubte el seu grau de feminització: el 76 % de les llars unipersonals de 65 anys o més estan compostes per dones, tot i que amb una tendència decreixent respecte al 2011 (gràfic 20). L'augment de les llars unipersonals en edats prèvies molt

probablement fa disminuir el pes de les llars unipersonals femenines que són conseqüència de la defunció de la parella entre les persones grans, i això tendeix a reduir el grau de feminització de les llars unipersonals de persones de 65 anys o més, tot i que continua sent molt elevat.

Gràfic 19. Composició de les llars unipersonals segons sexe (població de 65 anys o més). Barcelona, 2011 i 2016

Font: INE, Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011, i Enquesta de condicions de vida, 2016.

- Home
- Dona

5.4 Suport social

El suport social i afectiu de les persones grans es fonamenta, sobretot, en la família. A mesura que es compleixen anys, la relació freqüent amb familiars augmenta en paral·lel a la disminució de les relacions freqüents amb les amistats (Porcel *et al.*, 2013). S'entén per suport social el procés interactiu pel qual s'obté ajuda emocional, instrumental o financera procedent de la xarxa social a la qual pertany cada persona (Wilkin *et al.*, 1992).³ Per tal de valorar el suport social i afectiu que reben les persones grans, tant d'amistats com de familiars, s'han utilitzat dos indicadors. Com a indicador principal es

pren el perfil Duke (Broadhead *et al.*, 1988),⁴ resultat d'una bateria de vuit ítems a partir dels quals es calcula una puntuació que va de 0 a 100: com més suport social autopercebut rep la persona, més elevada és la puntuació. Per tal de complementar aquest indicador, s'ha utilitzat també la variable subjectiva de si la persona sent que li falta companyia. En general, es registren nivells alts de suport social i percentatges baixos de sentiment de solitud, si bé aquests es poden situar per damunt del 10 %.

Si es combinen diferents indicadors de suport social i solitud per districtes, hi observem diferències (gràfic 20). Ciutat Vella i Nou

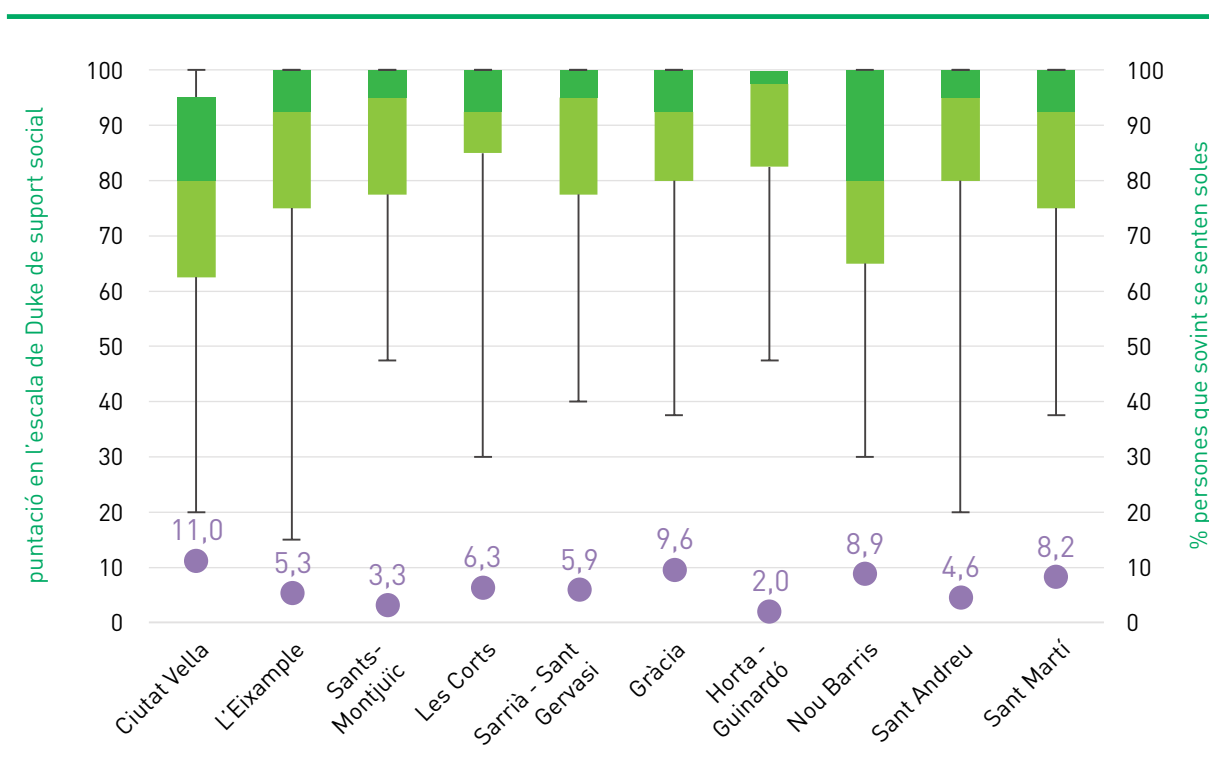
Barris destaquen per tenir un grau de suport social autopercebut més baix (una mediana de 80 punts), així com uns percentatges més alts de persones que declaren que se senten soles sovint (11 % i 8,9 %, respectivament). En l'altre extrem se situen els districtes de Sants-Montjuïc i Horta-Guinardó, amb medians de suport social per damunt del 95 % i uns percentatges més baixos de persones que se senten soles sovint (3,3 % i 2 %, respectivament). Situacions menys clares són les dels districtes de Sant Martí i Gràcia, amb uns nivells mitjans-alts de suport social, però també amb percentatges alts de persones que se senten soles sovint (9,6 % i 8,2 %, respectivament).

3. Citat a Bartoll *et al.* (2013).

4. Citat a Bartoll *et al.* (2013).

Gràfic 20. Perfil Duke de suport social (mínim, quartil 1, mediana, quartil 3 i màxim) i percentatge de persones que se senten soles sovint (població de 65 anys o més). Districtes de Barcelona, 2016

Font: Agència de Salut de Barcelona. Enquesta de salut de Barcelona, 2016.

A priori, aquestes divergències en el suport social per districtes podrien explicar-se per les diferències territorials en l'envelliment i les persones grans que viuen soles, partint del fet que el suport social disminueix amb l'edat i del supòsit que la solitud residencial pot estar relacionada amb menys suport social i afectiu. Ciutat Vella i Nou Barris (distric-

tes amb menys suport social i més solitud) són els districtes que presenten els índexs d'envelliment més elevats. Ciutat Vella també és el districte on hi ha més persones que viuen soles. En l'altre extrem, Horta-Guinardó, un dels districtes amb més suport social i menys sensació de solitud, és també el segon districte amb menys persones grans que

viuen soles. Tanmateix, casos com les Corts o Sants-Montjuïc no mostren relacions tan clares, per la qual cosa s'intueix l'existència d'altres factors explicatius i unes unitats territorials, els districtes, massa heterogènies internament per fer-ne anàlisis explicatives robustes.

5.5 Serveis de suport en la pròpia llar

Les diferents administracions públiques, de manera directa o a través d'empreses o entitats socials, ofereixen diferents serveis per donar suport a la llar a persones dependents vulnerables. Pel seu volum pressupostari i pel nombre de persones ateses, a continuació se'n destaquen dos: el servei de teleassis-

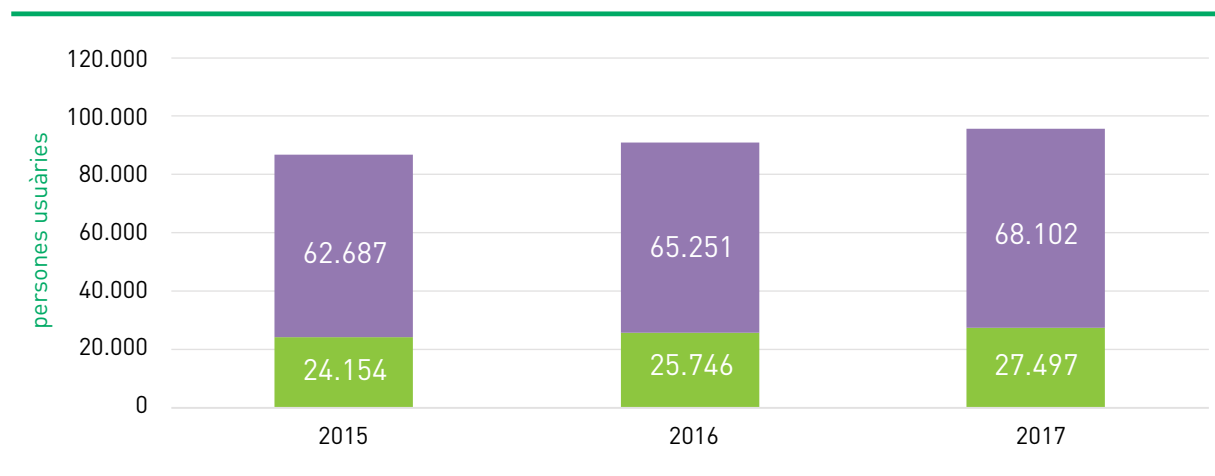
tència i el conjunt de serveis que s'engloben dins el servei d'ajuda a domicili.

El servei de teleassistència facilita assistència 24 hores al dia durant els 365 dies de l'any a persones grans o persones amb dependència i/o discapacitat, ja sigui mobilitzant recursos propis del servei, de la persona usuària o existents a la comunitat. El servei també actua de manera preventiva mitjançant el contacte continuat amb la persona usuària i

l'atenció de demandes de soledat, aïllament i/o inseguretat. En l'actualitat, més de 95.000 persones utilitzen aquest servei, el 71 % de les quals són dones (gràfic 21). Tot i que no és un servei exclusivament destinat a les persones grans, la mitjana d'edat és de 82 anys en el cas dels homes i de 83 anys en el cas de les dones. En els últims anys s'està registrant un augment de 4.600 persones usuàries noves l'any, és a dir, gairebé 13 persones noves al dia.

Gràfic 21. Persones usuàries del servei de teleassistència segons sexe. Barcelona, 2015-2017

Font: Ajuntament de Barcelona.

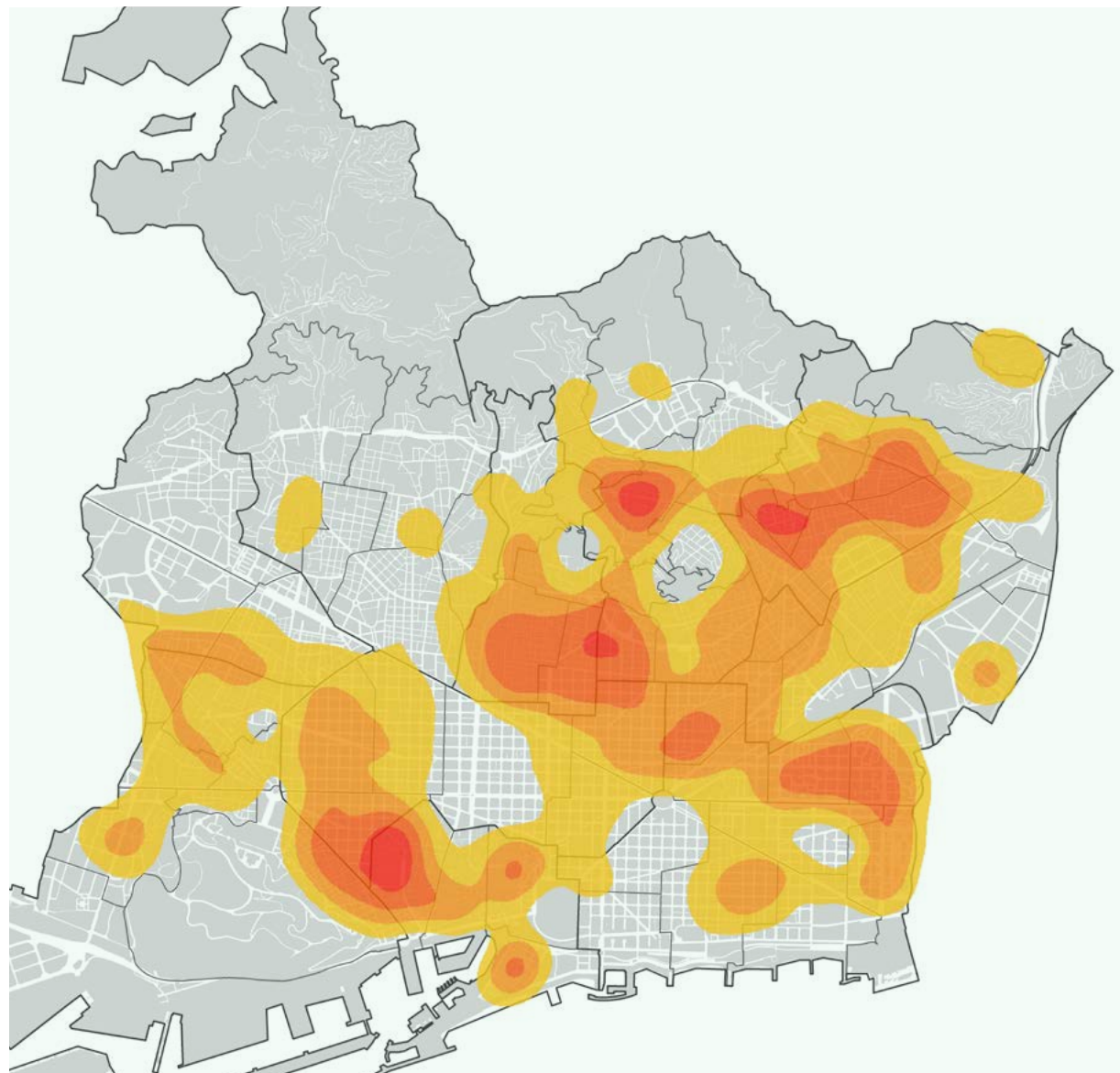
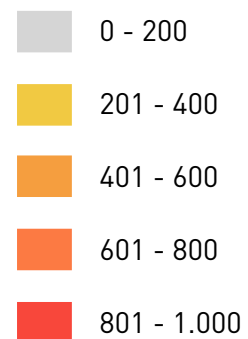
El servei d'atenció domiciliària (SAD) inclou tasques relacionades amb la llar (netejar, fer el llit, cuinar, rentar la roba, etc.) i amb la cura personal (vestir-se, higiene, etc.) de persones o famílies que es troben, per motius físics o socials, en situacions de manca d'autonomia temporal o permanent per po-

der realitzar les tasques habituals de la vida quotidiana. Actualment hi ha 23.811 persones que són usuàries d'aquest servei a Barcelona, un 72 % dones, amb un increment respecte a l'any anterior de 2.300 persones, més de 6 noves al dia (gràfic 22). Com s'observa al mapa 6, les persones usuàries del SAD es

concentren en determinats barris i districtes, concretament a Ciutat Vella, Horta-Guinardó, Gràcia, Sant Martí i Nou Barris. D'altra banda, destaca que el 91 % de les persones que treballen en el servei són dones.

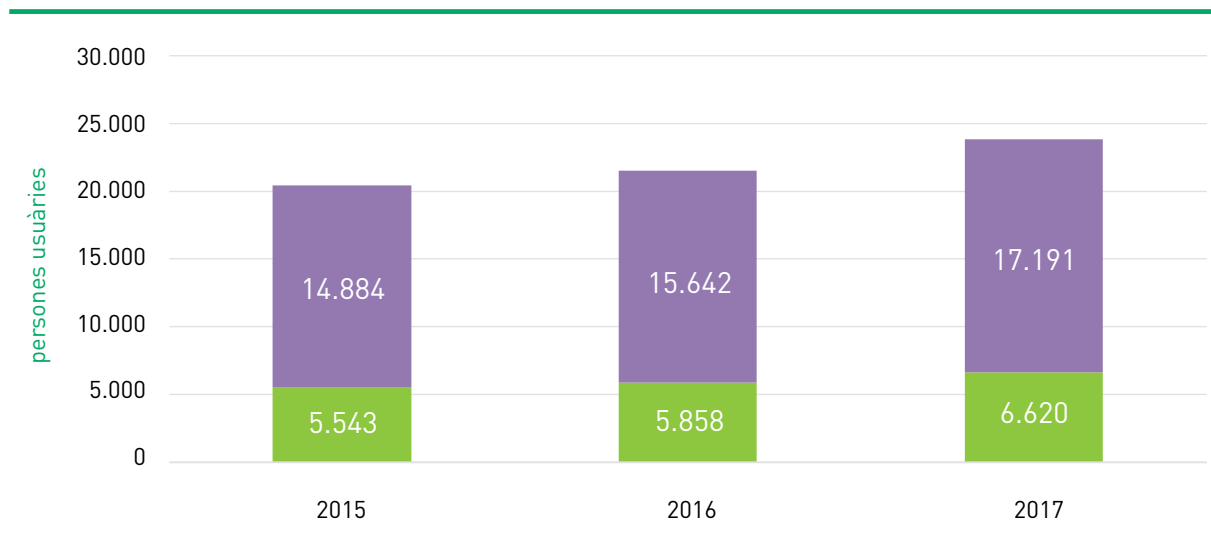
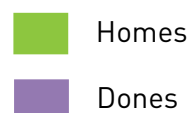
Mapa 6. Persones usuàries del Servei d'Atenció Domiciliària (SAD) per km². Barcelona, 2018

persones usuàries del SAD per km²

Gràfic 22. Persones usuàries del servei d'atenció domiciliària segons sexe. Barcelona, 2015-2017

Font: Ajuntament de Barcelona.

5.6 Centres de dia i residències per a gent gran

Les dades anteriors només fan referència a les persones grans que encara viuen en llars. Quan no n'hi ha prou amb l'atenció domiciliària, hi ha el recurs públic i privat dels centres de dia o bé de la institucionalització en residències. En l'actualitat, a Barcelona hi ha 13.051 places en residències i 2.736 places en centres de dia, ja siguin públiques, concertades o privades. Al mapa 7 s'indiquen on

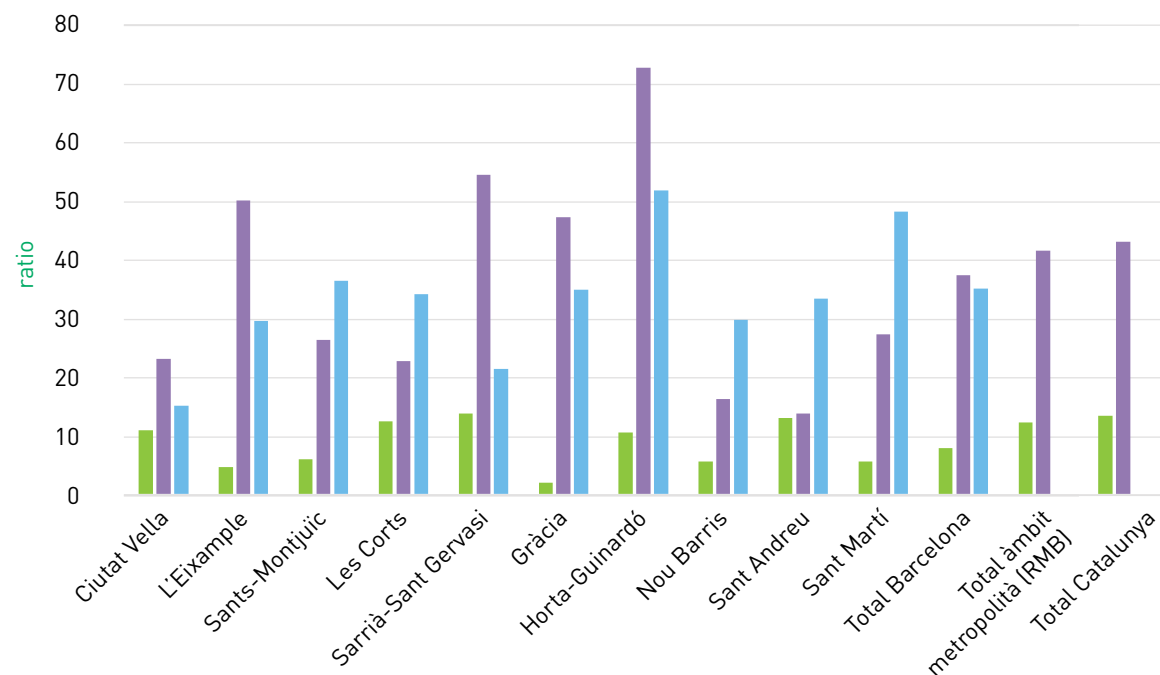
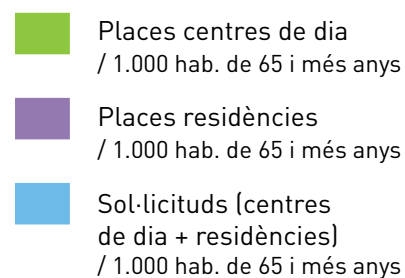
es concentren aquestes residències i centres de dia, tant públics i privats com concertats, principalment a l'Eixample i Sarrià-Sant Gervasi, seguits de Gràcia i Horta-Guinardó. La ràtio de residències a Barcelona per cada 1.000 persones de més de 65 anys se situa en 32,9 places en residències i 7,8 places en centres de dia. En el conjunt de Catalunya, aquestes ràtios se situen en 43,2 i 13,5 places, respectivament, i per tant mostren una dotació inferior d'aquests equipaments a la ciutat⁵ en relació amb la resta del territori català. Tanmateix, hi ha diferències importants entre districtes: els districtes de l'Eixample, Gràcia i Horta-Guinardó presenten ràtios

superiors a la mitjana de Catalunya, mentre que a Sant Andreu, Nou Barris, Ciutat Vella, Sants-Montjuïc i les Corts les ràtios són inferiors (gràfic 23).

5. Segons la programació territorial 2015-2017 del Departament d'Afers Socials, Treball i Famílies de la Generalitat de Catalunya, l'objectiu de la programació era assolir 23,7 places per cada 1.000 habitants de més de 65 anys. En el cas dels centres de dia, l'objectiu per al 2012 era una ràtio a tot el territori català de 6,2 places per cada 1.000 habitants de més de 65 anys.

Gràfic 23. Places en centres de dia, residències i sol·licituds per cada 1.000 habitants de 65 anys o més. Districtes de Barcelona, 2017

Font: Ajuntament de Barcelona i Idescat.

El 2018, hi ha 8.063 persones en llista d'espera per accedir a centres residencials de gent gran de la ciutat de Barcelona, però una persona que ja disposa d'una plaça residencial també pot mantenir-se en la llista d'espera d'un altre centre, si així ho desitja. Per tant, són 3.942 persones les que estan apuntades en llista d'espera i que encara re-

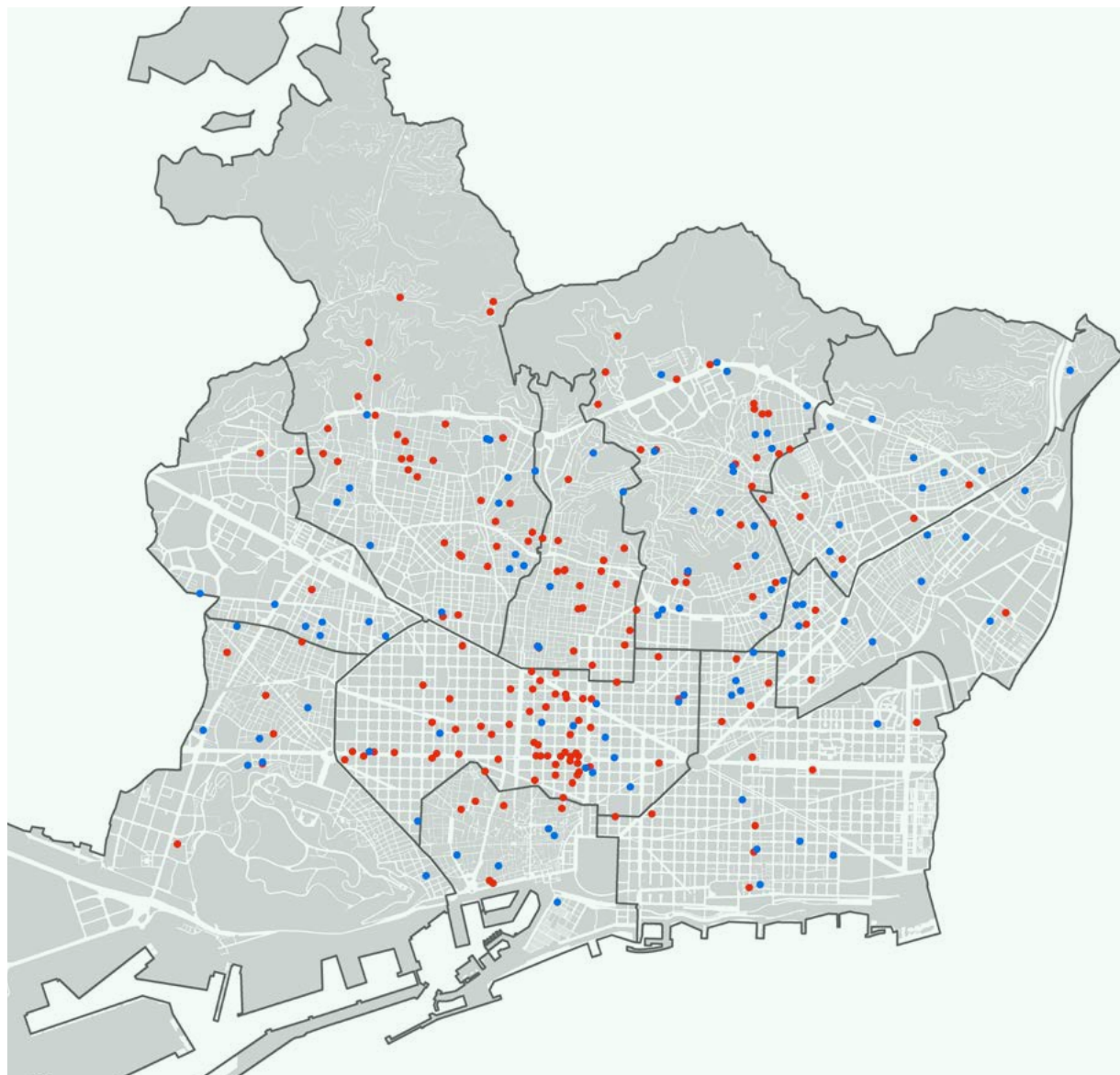
sideixen en domicili o en situacions d'ingrés temporal (com el Servei d'Atenció Urgent a la Vellesa); 4.121 persones ja estarien en un recurs residencial, però per diferents motius, preferirien canviar-se (gràfic 24). Les residències públiques són les més sol·licitades (36 % de les sol·licituds), seguides de les concertades (30 %). El temps d'espera d'entrada

en una residència és variable segons la tipologia (pública, concertada, col·laboradors, privats acreditats) i la ubicació geogràfica, i varia d'una forquilla de 13 mesos en les residències de Ciutat Vella a 56 mesos en les residències de Sant Andreu.

**Mapa 7. Centres de dia i residències
públiques, privades i concertades.
Barcelona 2017**

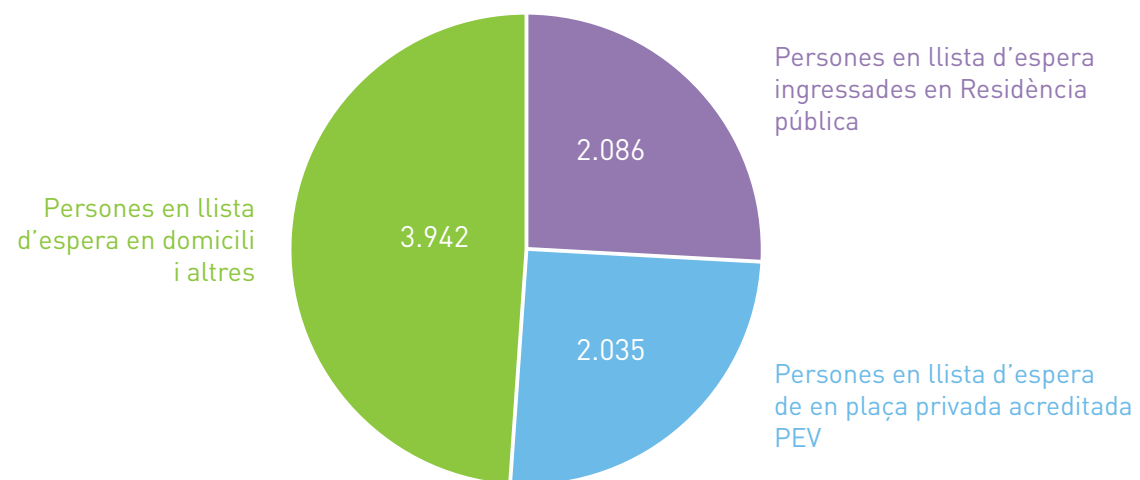
establiments per a la gent gran

- Centres de dia
- Residències

Gràfic 24. Persones en llistes d'accés a recurs residencial de gent gran segons situació actual. Barcelona, març del 2018

Font: Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

06. Participació social i comunitària

L'estat de salut o els recursos econòmics són factors que expliquen les diferències en el benestar de les persones grans. Tanmateix, estudis recents (Age UK, 2017) indiquen que la participació social i comunitària és tan important o més que les anteriors, per una millor qualitat de vida de la gent gran. Sentir-se connectat, implicat en la vida i en el món que et rodeja, si això en èpoques vitals anteriors s'aconseguia fonamentalment a través del treball, en la vellesa es pot canalitzar a través de les activitats socials, culturals i comunitàries. Alhora, disposar d'aquesta implicació suposa un potencial enorme per al desenvolupament social i econòmic de la mateixa societat en el seu conjunt. Tanmateix, hi ha diferents barreres que s'han de superar per enfortir i valorar la participació de la gent gran, i una d'aquestes és la discriminació per edat. Malgrat el seu infraregistre, l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament va recollir 22 denúncies per aquest motiu entre 2013 i 2018.

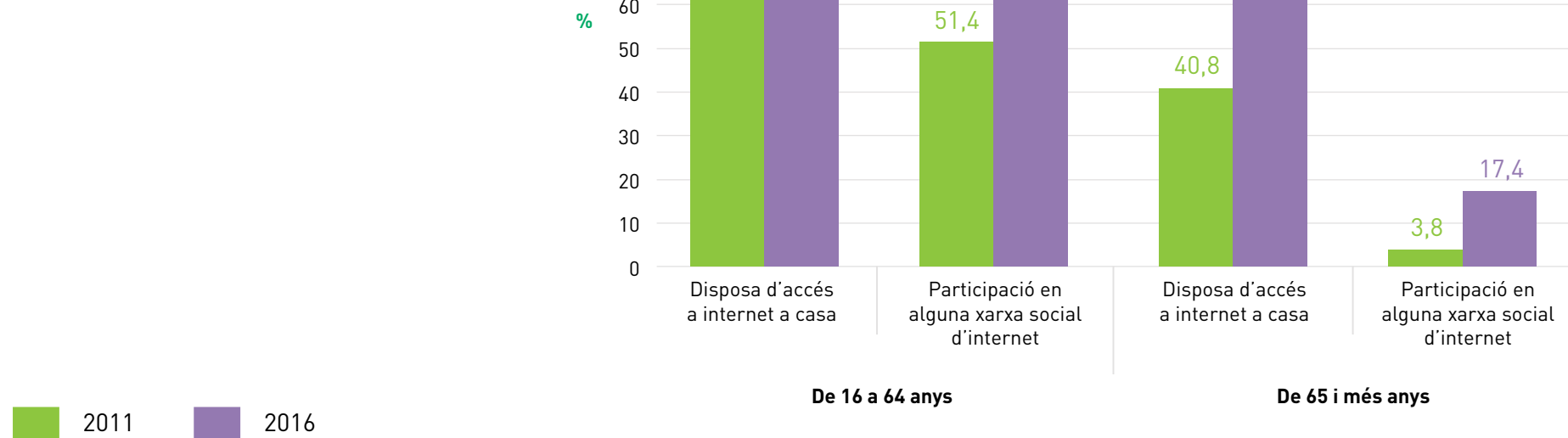
A continuació, es valora la participació social i comunitària de les persones grans a partir d'indicadors sobre l'assistència a activitats en grup, la participació en xarxes socials d'internet, la participació en activitats comunitàries i l'associacionisme utilitzant diferents fonts de dades.

En relació amb internet, es valoren dos indicadors sobre dos tipus diferents de fractures digitals: l'accés a internet i l'ús de les eines digitals, en aquest cas, les xarxes socials. Per

una banda, s'ha de destacar la millora dels dos indicadors en el conjunt de la població en els últims cinc anys, millora que ha estat especialment accelerada entre les persones grans. En la mesura que les persones socialitzades amb aquestes eines digitals es van incorporant a l'edat de jubilació, l'accés i l'ús entre la gent gran grans creix de manera destacable (Loos i Mante-Meije, 2012), així com el potencial per minorar l'aïllament relacional a través d'aquest tipus d'eines. Malgrat la millora, però, s'ha de subratllar que encara es mantenen importants diferències entre les persones grans i la resta de la població: el 92,6 % de la població d'entre 16 i 64 anys disposa d'internet a casa, mentre que en les persones de 65 anys o més aquest percentatge es redueix al 63 %. La fractura és més profunda quan es mira l'ús d'alguna xarxa social: només el 17,4 % de les persones grans hi participen, mentre que la resta de la població ho fa gairebé en un 70 % (gràfic 25). Aquest ús limitat es pot explicar per diferents factors, que es manifesten amb més intensitat entre les edats avançades, com ara la falta de coneixement de les eines digitals, la por d'utilitzar-les, problemes de salut (per exemple, visuals) i la falta de motivació, però també pel disseny i la usabilitat deficients de les mateixes plataformes i aplicacions (Alfama *et al.*, 2016).

Gràfic 25. Participació en alguna xarxa social a internet i accés a internet a la llar per grups d'edat. Barcelona, 2011-2016

Font: Ajuntament de Barcelona. Enquesta de serveis municipals, 2011 i 2016.

L'indicador sobre l'assistència a activitats organitzades en grup entre la població de més de 65 anys⁶ expressa diferències tant per edat com per districtes, però no per sexes. En general, trobem una gràfica en què la gran majoria de persones grans no realitzen aquest

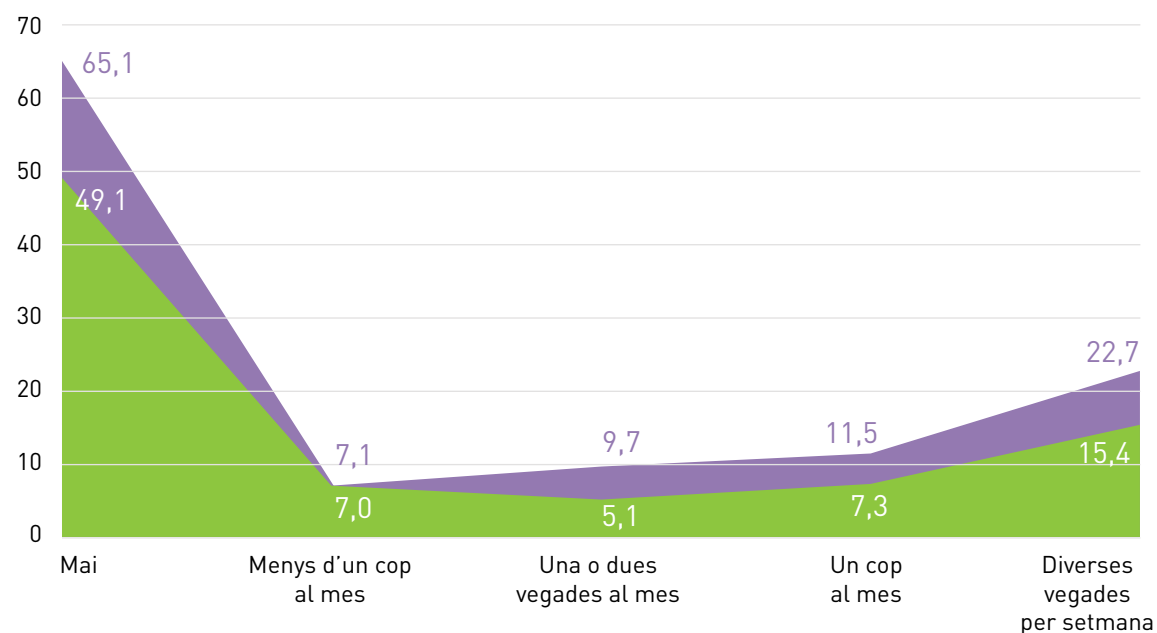
tipus d'activitats però, en canvi, hi ha una minoria molt activa. El 65,1 % de les persones de 75 anys o més declaren que mai assisteixen a activitats d'aquests tipus, mentre que un 15 % diu que en realitza diverses vegades a la setmana. Pel que fa a la població de 65 a

74 anys, aquesta forquilla va d'un 49 % a un 23 % (gràfic 26).

6. Aquest indicador només està disponible per al 2016 i per a la població de 65 anys o més; per tant, no podem comparar la població objectiu amb la resta de la població.

Gràfic 26. Assistència a activitats en grup segons grups d'edat (població de 65 anys o més). Barcelona, 2016

Font: Agència de Salut de Barcelona. Enquesta de salut de Barcelona, 2016.

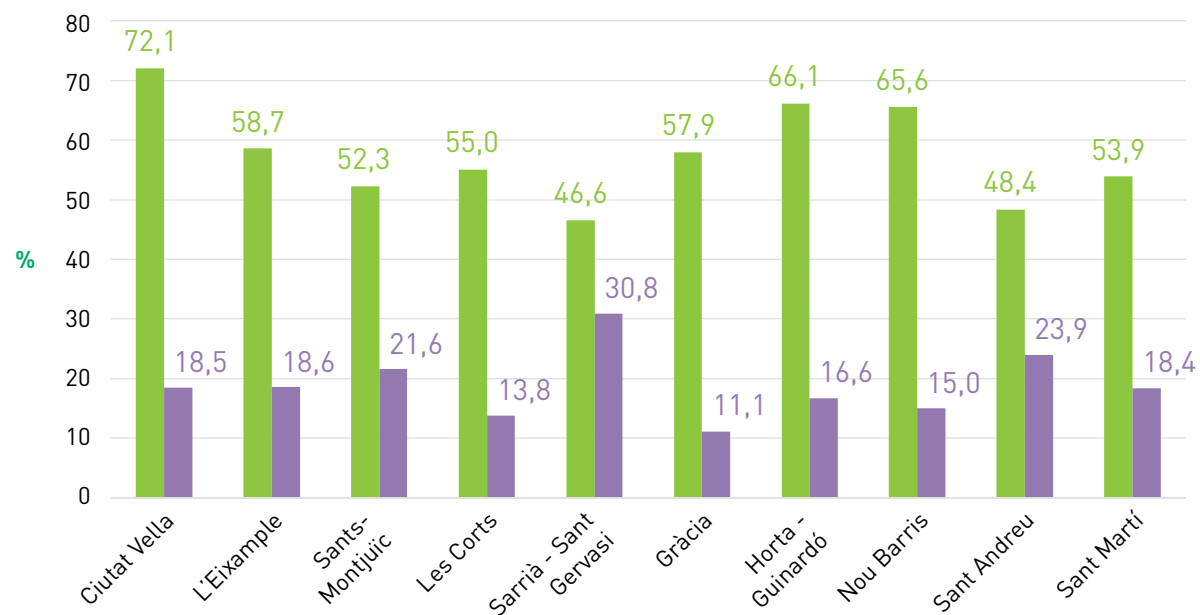
Hi ha diferències territorials per districtes, malgrat que les dades a aquesta escala territorial amaguen situacions molt diverses en cadascun dels àmbits (gràfic 27). El districte de Ciutat Vella és on hi ha més persones grans que mai assisteixen a activitats en

grup [72,1 %], seguit d'Horta-Guinardó (66,1 %) i de Nou Barris (65,1 %). Destaca especialment el districte de Sarrià-Sant Gervasi com a territori on les persones grans realitzen activitats en grup d'una manera més intensa (30 %), seguit per Sant Andreu (23,9 %).

Gràfic 27. Assistència a activitats en grup segons districtes (població de 65 anys i més). Barcelona, 2016

Font: Agència de Salut de Barcelona. Enquesta de salut de Barcelona, 2016.

■ Mai
■ Diverses vegades a la setmana

Pel que fa a l'associacionisme, la dada més rellevant a tenir en compte és que les persones grans estan més associades que la resta de grups d'edat, amb un 35,6 %, i ho fan sobretot en organitzacions socials, culturals, de salut i en associacions de veïns i veïnes.

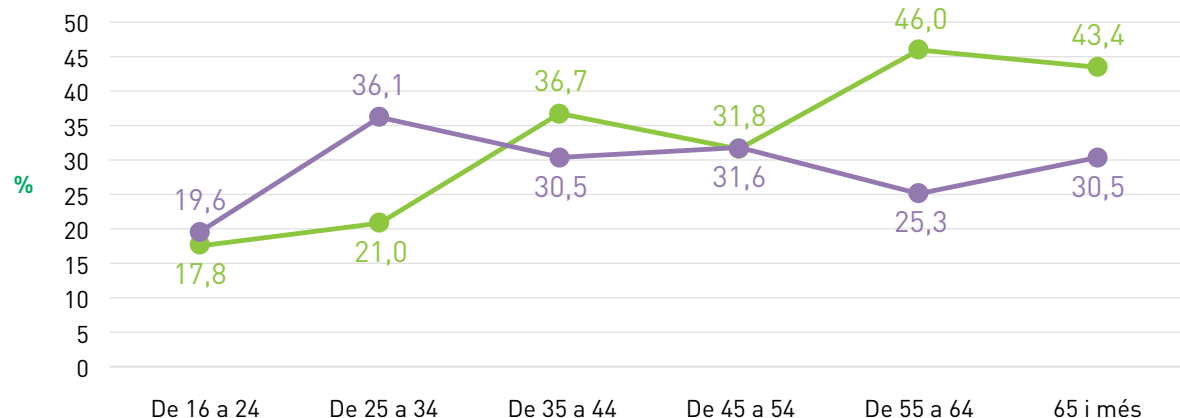
Els homes estan més associats que les dones (43,4 % i 30,5 %, respectivament), una diferència que varia segons el grup d'edat. Entre la població més jove hi ha més dones associades, entre les persones de 35 a 54 anys la proporció s'equilibra, i a partir dels

55 anys els homes estan més associats. S'ha de tenir en compte que en aquests indicadors hi poden influir tant l'edat com la generació. També s'associen més els que tenen estudis superiors, tant en el grup de 65 anys o més com en la resta de grups d'edat (gràfic 28).

Gràfic 28. Associacionisme segons sexe i grups d'edat. Barcelona, 2017

Font: Ajuntament de Barcelona. Enquesta de participació ciutadana, 2017.

—●— Homes associats
—●— Dones associades

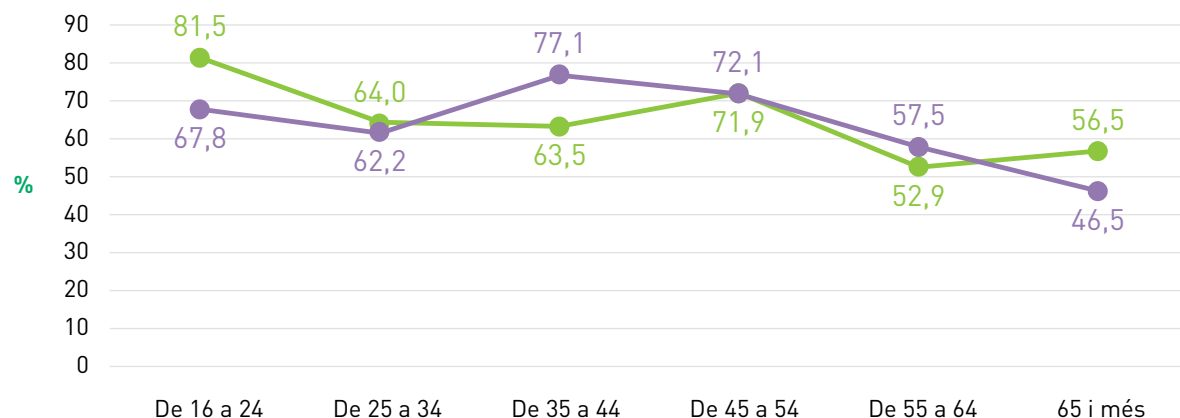
Més enllà de si són membres d'una associació o no, també s'ha observat l'assistència a activitats comunitàries (polítiques, culturals, benèfiques, religioses, etc.), que complementa els indicadors de participació anteriors. En

aquest indicador, les persones grans participen en activitats comunitàries menys sovint que la resta de grups d'edat, especialment les dones, que només ho fan en un 46 % (gràfic 29).

Gràfic 29. Participació en activitats comunitàries segons grups d'edat i sexe. Barcelona, 2017

Font: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Enquesta de cohesió social i urbana.

—●— Home
—●— Dona

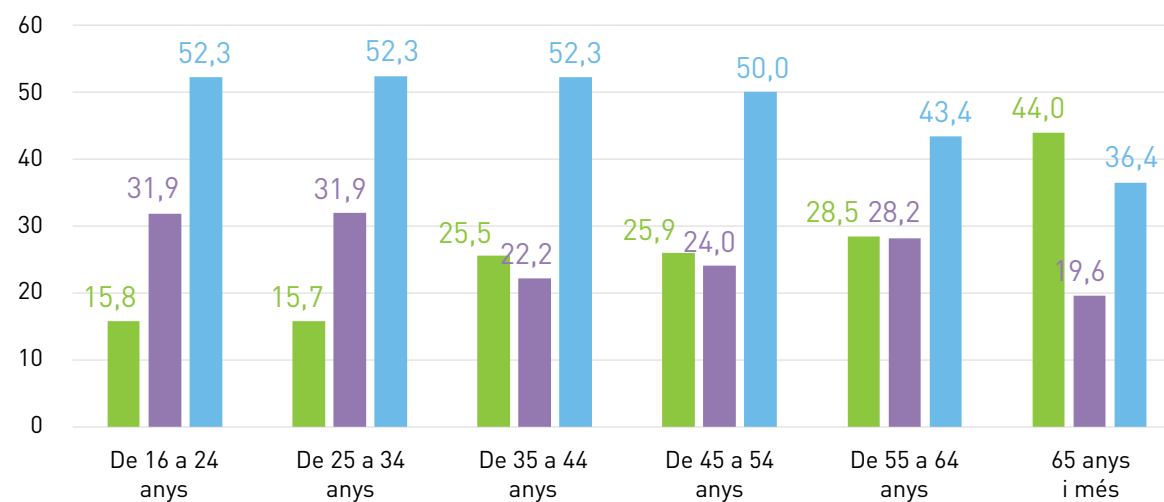
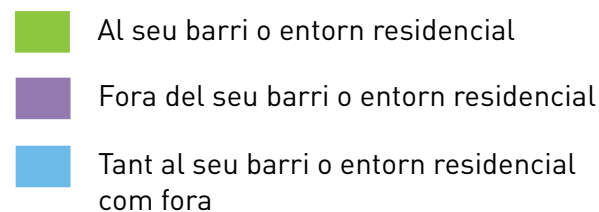
També és rellevant conèixer si les persones que participen en activitats comunitàries ho fan en el propi barri o fora d'aquest. En aquest sentit, les dades mostren que, a mesura que

augmenta l'edat, la preferència per realitzar les activitats en el propi barri és més gran: el 44 % de les persones les realitza al seu barri, i un 36 % ho fa tant dins com fora. Per

contra, en aquesta franja d'edat la realització d'aquest tipus d'activitats fora del propi barri es redueix al 19,6 % (gràfic 30).

Gràfic 30. Lloc de realització de les activitats comunitàries segons grups d'edat. Barcelona, 2017

Font: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona. Enquesta de cohesió social i urbana.

Finalment, s'ha valorat la participació ciutadana en l'Ajuntament segons dos indicadors: un de relacionat amb la pràctica i l'altre amb el coneixement dels mecanismes de participació (gràfic 31). Així, un 40,8 % de les persones grans ha fet alguna queixa, reclamació, incidència o proposta a l'Ajuntament, una

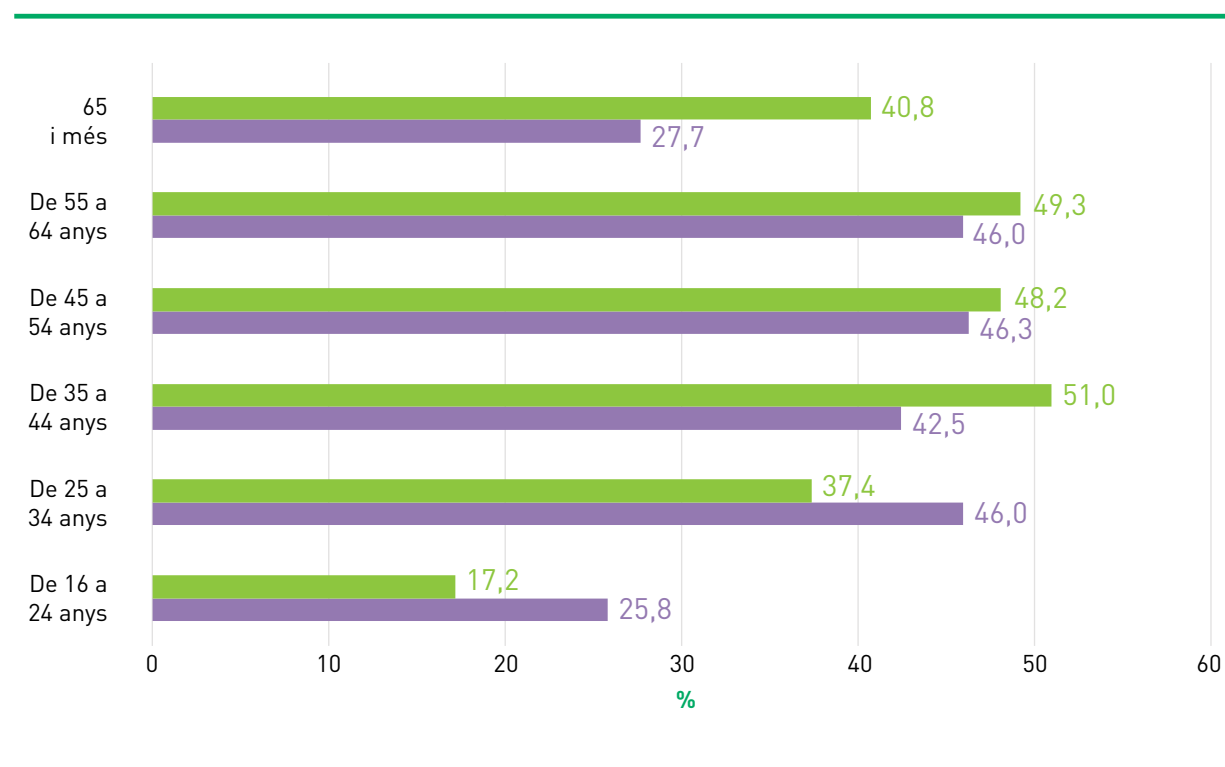
proporció inferior a la de la resta de grups d'edat, que se situa al voltant del 50 %. D'altra banda, juntament amb la població més jove, la gent gran és la que menys coneixement té sobre els canals i espais de participació de l'Ajuntament.⁷ En aquests dos indicadors no es registren diferències rellevants per sexe.

7. Segons l'Enquesta de serveis municipals d'abril-juny del 2016, el 89 % de les persones de 65 anys o més no coneixen cap òrgan de participació ciutadana. En el cas del grup d'entre 18 i 64 anys, aquest percentatge se situa en el 80 %.

Gràfic 31. Diferents indicadors de participació segons grups d'edat. Barcelona, 2017

Font: Ajuntament de Barcelona. Enquesta de participació ciutadana, 2017.

- Ha fet arribar a l'Ajuntament alguna queixa, reclamació, incidència o proposta
- Coneixement d'algun espai o canal de participació a la ciutat de Barcelona

07. Taules de moviments residencials per grups d'edat

Edat de 0 a 19 anys

Font: explotació del
padró municipal
d'habitants del 2011
al 2016.

	Altes 2011-2016	Baixes 2011-2016	Saldo 2011-2016	Estoc total mitjà (anual)
TOTAL	91.441	81.849	9.592	1.599
Sexe				
Home	43.769	39.435	4.334	722
Dona	47.672	42.414	5.258	876
Nacionalitat				
Espanya	40.033	44.440	-4.407	-735
Unió Europea	7.405	5.934	1.471	245
Extracomunitària	43.977	31.465	12.512	2.085
Apàtrides/No consta	26	10	16	3
Nivell acadèmic (1)				
Localització barris				
Barris renda molt alta	11.660	8.920	2.740	457
Barris renda alta	4.136	3.538	598	100
Barris renda mitjana-alta	14.708	13.081	1.627	271
Barris renda mitjana-baixa	20.185	18.243	1.942	324
Barris renda baixa	23.317	21.418	1.899	317
Barris renda molt baixa	17.426	16.632	794	132
No consta	9	17	-8	-1
Origen/destí				
Catalunya	32.500	33.930	-1.430	-238
Resta d'Espanya	9.698	8.929	769	128
Estranger	30.924	5.542	25.382	4.230
Sense identificar	18.319	33.448	-15.129	-2.522

Edat de 20 a 39 anys

Font: explotació del
padró municipal
d'habitants del 2011
al 2016.

	Altes 2011-2016	Baixes 2011-2016	Saldo 2011-2016	Estoc total mitjà (anual)
TOTAL	354.368	313.514	40.854	6.809
Sexe				
Home	174.638	148.019	26.619	4.437
Dona	179.730	165.495	14.235	2.373
Nacionalitat				
Espanya	116.651	116.124	527	88
Unió Europea	59.404	43.370	16.034	2.672
Extracomunitària	178.102	153.900	24.202	4.034
Apàtrides/No consta	211	120	91	15
Nivell acadèmic				
Sense estudis	3.650	4.863	-1.213	-202
Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB	54.199	57.999	-3.800	-633
Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI	63.549	66.467	-2.918	-486
Batxillerat superior / BUP / COU / FPII / CFGM grau mitjà	77.127	73.745	3.382	564
Estudis universitaris / CFGS grau superior	155.663	110.235	45.428	7.571
No consta	180	205	-25	-4
Localització barris				
Barris renda molt alta	30.432	25.499	4.933	822
Barris renda alta	19.288	15.293	3.995	666
Barris renda mitjana-alta	74.049	62.883	11.166	1.861
Barris renda mitjana-baixa	90.694	78.226	12.468	2.078
Barris renda baixa	94.084	83.930	10.154	1.692
Barris renda molt baixa	45.785	47.627	-1.842	-307
No consta	36	56	-20	-3
Origen/destí				
Catalunya	108.965	103.292	5.673	946
Reste d'Espanya	59.356	42.032	17.324	2.887
Estranger	132.907	16.687	116.220	19.370
Sense identificar	53.140	151.503	-98.363	-16.394

Edat de 40 a 59 anys

Font: explotació del
padró municipal
d'habitants del 2011
al 2016.

	Altes 2011-2016	Baixes 2011-2016	Saldo 2011-2016	Estoc total mitjà (anual)
TOTAL	122.419	138.013	-15.594	-2.599
Sexe				
Home	54.368	58.751	-4.383	-731
Dona	68.051	79.262	-11.211	-1.869
Nacionalitat				
Espanya	55.631	67.577	-11.946	-1.991
Unió Europea	12.271	14.204	-1.933	-322
Extracomunitària	54.488	56.207	-1.719	-287
Apàtrides/No consta	29	25	4	1
Nivell acadèmic				
Sense estudis	1.691	1.999	-308	-51
Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB	28.949	34.066	-5.117	-853
Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI	26.240	29.956	-3.716	-619
Batxillerat superior / BUP / COU / FPII / CFGM grau mitjà	28.111	33.785	-5.674	-946
Estudis universitaris / CFGS grau superior	37.316	38.185	-869	-145
No consta	112	22	90	15
Localització barris				
Barris renda molt alta	13.567	13.690	-123	-21
Barris renda alta	6.081	6.589	-508	-85
Barris renda mitjana-alta	21.436	24.298	-2.862	-477
Barris renda mitjana-baixa	28.998	33.377	-4.379	-730
Barris renda baixa	32.664	37.833	-5.169	-862
Barris renda molt baixa	19.664	22.203	-2.539	-423
No consta	9	23	-14	-2
Origen/destí				
Catalunya	50.651	51.528	-877	-146
Resta d'Espanya	17.468	16.433	1.035	173
Estranger	25.686	7.274	18.412	3.069
Sense identificar	28.614	62.778	-34.164	-5.694

Edat de 60 a 79 anys

Font: explotació del
padró municipal
d'habitants del 2011
al 2016.

	Altes 2011-2016	Baixes 2011-2016	Saldo 2011-2016	Estoc total mitjà (anual)
TOTAL	31.426	38.391	-6.965	-1.161
Sexe				
Home	16.795	20.042	-3.247	-541
Dona	14.631	18.349	-3.718	-620
Nacionalitat				
Espanya	20.822	28.653	-7.831	-1.305
Unió Europea	2.268	2.374	-106	-18
Extracomunitària	8.333	7.361	972	162
Apàtrides/No consta	3	3	0	0
Nivell acadèmic				
Sense estudis	1.429	2.525	-1.096	-183
Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB	9.454	12.786	-3.332	-555
Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI	5.930	7.232	-1.302	-217
Batxillerat superior / BUP / COU / FPII / CFGM grau mitjà	5.770	7.094	-1.324	-221
Estudis universitaris / CFGS grau superior	8.804	8.717	87	15
No consta	39	37	2	0
Localització barris				
Barris renda molt alta	4.148	4.852	-704	-117
Barris renda alta	1.812	2.109	-297	-50
Barris renda mitjana-alta	6.295	7.446	-1.151	-192
Barris renda mitjana-baixa	7.563	9.350	-1.787	-298
Barris renda baixa	7.375	9.317	-1.942	-324
Barris renda molt baixa	4.228	5.309	-1.081	-180
No consta	5	8	-3	-1
Origen/destí				
Catalunya	12.995	17.579	-4.584	-764
Resta d'Espanya	5.833	7.513	-1.680	-280
Estranger	7.281	1.598	5.683	947
Sense identificar	5.317	11.701	-6.384	-1.064

Edat de 80 anys i més

Font: explotació del
padró municipal
d'habitants del 2011
al 2016.

	Altes 2011-2016	Baixes 2011-2016	Saldo 2011-2016	Estoc total mitjà (anual)
TOTAL	8.274	16.259	-7.985	-1.331
Sexe				
Home	5.626	11.679	-6.053	-1.009
Dona	2.648	4.580	-1.932	-322
Nacionalitat				
Espanya	7.551	15.398	-7.847	-1.308
Unió Europea	184	207	-23	-4
Extracomunitària	538	653	-115	-19
Apàtrides/No consta	1	1	0	0
Nivell acadèmic				
Sense estudis	1.258	4.943	-3.685	-614
Estudis primaris / certificat d'escolaritat / EGB	4.446	6.798	-2.352	-392
Batxillerat elemental / graduat escolar / ESO / FPI	1.062	1.867	-805	-134
Batxillerat superior / BUP / COU / FPII / CFGM grau mitjà	648	1.364	-716	-119
Estudis universitaris / CFGS grau superior	843	1.259	-416	-69
No consta	17	28	-11	-2
Localització barris				
Barris renda molt alta	1.269	1.794	-525	-88
Barris renda alta	453	826	-373	-62
Barris renda mitjana-alta	1.737	3.090	-1.353	-226
Barris renda mitjana-baixa	2.092	4.039	-1.947	-325
Barris renda baixa	1.658	3.898	-2.240	-373
Barris renda molt baixa	1.064	2.603	-1.539	-257
No consta	1	9	-8	-1
Origen/destí				
Catalunya	4.097	10.370	-6.273	-1.046
Resta d'Espanya	2.539	2.837	-298	-50
Estranger	647	257	390	65
Sense identificar	991	2.795	-1.804	-301

08. Bibliografia

- Age Uk (2017). *Age Uk Index of Wellbeing in Later Life*. Disponible a <https://www.ageuk.org.uk/our-impact/policy-research/wellbeing-research/index-of-wellbeing/>.
- Alfama, E.; Cruells, M. (2016). *¿De qué hablamos cuando hablamos de envejecimiento activo?* A: Ezquerro [et al.] (ed.). *Edades en transición. Envejecer en el siglo XXI* (p. 56-65). Barcelona: Planeta.
- Alfama, E. [et al.] (2016). *¿Ciudadanía digital para todas las edades? Exclusión digital de las personas mayores*. A: Ezquerro [et al.] (ed.). *Edades en transición. Envejecer en el siglo XXI* (p. 277-301). Barcelona: Planeta.
- Bartoll, X. [et al.] (2013). *Enquesta de salut de Barcelona 2011, resultats principals*. Barcelona: Agència de Salut Pública de Barcelona.
- Beckers, J. [et al.] (2008). *Computer anxiety in daily life: old history?* Loos, E.; Haddon, L.; Mante-Meije, E. (ed.). *The social dynamics of information and communication technology* (p. 13-23). Burlington, VT: Ashgate.
- Broadhead, W. [et al.] (1988). *The Duke-UNC Functional Social Support Questionnaire. Measurement of social support in family medicine patients*. Medical Care, 26(7), p. 709-723.
- Goldberg, G. (1978). *Manual de General Health Questionnaire*. Windsor: NFER Publishing.
- Hwang, E. [et al.] (2011). *Impacts of Home Modifications on Aging-in-Place*. Journal of Housing For the Elderly, 25(3), p. 246-57.
- IERMB; ASPB (2017). *Condicions de vida de les persones grans a Barcelona: una anàlisi des de la perspectiva de l'envel·liment actiu*. Ajuntament de Barcelona, Àrea de Drets Socials.
- Jagger, J. C. (2002). *Are Australia's healthcare workers stuck with inadequate needle protection?* The Medical Journal of Australia, 177(8), 405-406.
- Organización Mundial de la Salud (2015). *Informe Mundial sobre el envejecimiento y la salud*. OMS.
- Porcel, S. [et al.] (2013). *Les condicions de vida de les persones grans a la ciutat de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Uysal, Ö. (2016). *Health status of older migrants in the Netherlands: Cross-cultural validation of health scales*. Faculty of Social and Behavioural Sciences (FMG). Amsterdam. PhD thesis. Supervised by Dr. De Rooij.
- Wilkin, D. [et al.] (1992). *Measures of social support. A Measures of need and outcome for primary health care*. Oxford: Oxford University Press.

Canvi
demogràfic i
envelliment

Una ciutat per a tots els cicles
de vida (2018-2030)

Estratègia

01. L'Estratègia: preparar-nos per al 2030 mantenint una ciutat complexa i diversa generacional- ment

L'escenari exposat en la diagnosi és el d'una ciutat diversa i complexa, on tindrà un gran pes una nova generació de persones grans actives i on seran molt més habituals les persones molt grans amb necessitats de suport i cura. Davant el canvi demogràfic, Barcelona pot esdevenir referència i per això cal preparar-se, aprendre i experimentar davant els reptes de l'envelliment en una ciutat plural i diversa.

No volem una ciutat dual amb persones envellides i d'altres que treballen, estudien o fan estades a la ciutat. Menys encara, una ciutat que "expulsa" grups de població –siguin els que siguin– perquè no ofereix oportunitats, espais i convivència per a totes les edats. Per preparar-nos per als grans canvis a partir del 2030, és necessari desenvolupar polítiques i actuacions a la ciutat que acompanyin i integrin el canvi demogràfic a fi d'assolir una Barcelona per a totes les edats, amb justícia de gènere i equitat generacional, atenció a la diversitat en els cicles i les formes de vida, i fer-ho amb el protagonisme dels diversos grups socials i generacionals mitjançant accions basades en la proximitat, posant la cura i l'autonomia de les persones al centre de les polítiques.

L'Estratègia de canvi demogràfic i envelliment es desplega a través de **77 accions** agrupades en **15 línies d'acció operatives** i **4 eixos estratègics**:

①

Dret a la ciutat al llarg de la vida.

Impuls als serveis públics de la cura, lluita contra l'exclusió laboral de dones i homes de més de 50 anys, lluita contra la solitud no volguda, i suport a la permanència voluntària a la pròpia llar de les persones grans o a través de noves solucions habitacionals.

②

Ciutat amigable i convivència intergeneracional.

Desenvolupament de les accions per fer de Barcelona amigable amb la gent gran, fomentant el comerç de proximitat, fent l'espai públic més accessible i afavorint la convivència i l'intercanvi generacional.

③

Envelliment actiu, aportar i gaudir de la ciutat.

Facilitar l'educació i l'accés a la cultura al llarg de la vida reduint la fractura digital, potenciar la participació activa i la coproducció de polítiques municipals de les persones grans, i fomentar el bon tracte garantint drets i prevenint maltractaments.

④

Recerca i planificació per un canvi demogràfic amb equitat.

Avaluar i fer seguiment de les polítiques sobre canvi demogràfic, impuls a la cooperació interinstitucional (municipis i àrea metropolitana, Generalitat, Estat, altres ciutats europees) i aprofundir en l'estudi sobre els efectes socials i urbans del canvi demogràfic i, específicament, sobre les necessitats de les persones molt grans.

02. El procés d'elaboració de l'Estratègia

L'Estratègia de canvi demogràfic i envelliment és el resultat d'un ampli procés de reflexió i d'implicació de les diferents àrees de l'Ajuntament de Barcelona, de debats i aportacions en els espais de participació de les persones grans en l'àmbit de ciutat, així com de les aportacions de persones expertes.

L'Estratègia s'impulsa des de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona amb la creació d'un grup motor, un equip d'impuls i coordinació format per diferents departaments de l'Ajuntament, la Gerència Municipal, l'Agència de Salut Pública de Barcelona, l'Institut Municipal de Serveis Socials i les direccions de serveis a les persones de diferents districtes. La diagnosi de la mesura ha estat elaborada per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona amb el suport del Departament de Recerca i Coneixement de l'Àrea de Drets Socials i el Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona. En l'elaboració de l'Estratègia s'ha treballat a partir de diferents mesures, plans i processos estretament relacionats amb el canvi demogràfic i l'envelliment, entre els quals destaquen:

- Compromís de Barcelona per l'amigabilitat amb les persones grans.
- Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats socials de Barcelona 2017-2027
- Mesura de govern per a la promoció de les persones grans a la ciutat de Barcelona 2017-2021.
- Mesura de govern per una democratització de la cura 2017-2020.

- Pla pel dret a l'habitatge 2016-2025.
- Pla d'accessibilitat universal de Barcelona 2018-2016.
- Mesura de govern d'impuls de la salut comunitària a Barcelona.
- Estratègia per a l'ocupació de Barcelona 2016-2020.
- Projecte Impulsem els Serveis Socials, Pla d'Actuació 2017-2021.

Pel que fa a la implicació social, el 6 de juliol del 2017 es va celebrar una jornada de reflexió estratègica en què van participar persones expertes del mateix Ajuntament, de l'àmbit universitari, de l'àmbit associatiu i del tercer sector. L'Estratègia s'ha presentat en els espais participatius de referència per al seu contrast i debat i per a la incorporació d'aportacions. Així, es va debatre amb la Comissió Permanent del Consell Assessor de la Gent Gran i el Grup d'Envelliment del Consell Municipal de Benestar Social (el 25 d'octubre del 2017, específicament amb el grup de treball del CMBS el 7 de novembre de 2017, i amb el Consell Assessor de la Gent Gran el 26 d'octubre del 2017 i el 7 de juny de 2018). En aquestes sessions es van definir les línies estratègiques i es van prioritzar accions i temàtiques.

03. La visió

El futur desitjat és que Barcelona sigui una ciutat complexa generacionalment i que ofereixi oportunitats, espais i convivència per a totes les edats. Volem una ciutat per a tota la vida, amb persones de totes les generacions que hi viuen, treballen, estudien o fan estades. Per fer efectiva la ciutat oberta, diversa i complexa generacionalment és necessari anticipar-se amb polítiques i iniciatives pròpies que permetin apropar-nos al futur desitjat.

Barcelona aposta
per una ciutat oberta,
diversa i complexa
generacionalment

04. La missió

Per preparar-nos per als grans canvis a partir del 2030, és necessari desenvolupar polítiques i actuacions a la ciutat que acompanyin i integrin el canvi demogràfic a fi d'assolir una Barcelona per a totes les edats, amb justícia de gènere i equitat generacional, atenció a la diversitat en els cicles i les formes de vida, i fer-ho amb el protagonisme dels diversos grups socials i generacionals.

Preparar-nos
per als grans canvis
a partir del 2030

05. Valors i principis de l'Estratègia

5.1 Proximitat

Les incerteses i les vulnerabilitats vinculades al canvi demogràfic només trobaran solució des de lògiques de proximitat. Cal exercir el dret a la ciutat des d'entorns i relacions quotidianes de solidaritat. Els barris com a espais de construcció de comunitat on es garanteixen suports a les persones i vincles amb aquestes.

5.2 Protagonisme actiu i noves respostes construïdes socialment

L'abast i la dimensió dels canvis requereixen la implicació activa de la població en la recerca i el desenvolupament de solucions diverses per a necessitats també diverses. El paradigma de l'envelliment actiu aposta per la participació com a element vertebrador de les polítiques que tenen per objectiu l'autonomia i la inclusió social.

5.3 Atenció a les diversitats

És especialment rellevant entendre i atendre de manera particular la creixent diversitat de situacions vinculades al canvi demogràfic en termes d'edat, de salut, d'autonomia, cultural, de gènere o d'orientació sexual que enriqueixen i diversifiquen trajectòries vitals i els processos d'envelliment.

5.4 Justícia de gènere i centralitat de les cures

És imprescindible afrontar el canvi demogràfic a partir de la igualtat de gènere i reconèixer la centralitat de la cura per a la vida socioeconòmica de la ciutat per tal garantir el dret a una cura digna i reduir les desigualtats de gènere i socials que es produeixen en la seva provisió.

5.5 Inclusió, equitat i drets socials

Prioritzar la intervenció en els grups més vulnerables és imprescindible per actuar davant les situacions de desavantatge actuals. Una perspectiva inclusiva també ha d'assumir el dret a l'autonomia i a decidir el projecte vital, i ha d'incorporar l'atenció integral centrada en la persona.

5.6 Relacions intergeneracionals

Fomentar i facilitar, des de les polítiques i els serveis, els vincles socials i efectius entre infants, joves, adults i persones grans, més enllà dels espais familiars, és una font d'enriquiment personal, té clars beneficis per a la cohesió social i és el primer pas per combatre els estereotips vinculats amb l'edat.

5.7 Innovació social i de les polítiques públiques

Cal introduir una perspectiva transversal del canvi demogràfic en el conjunt de les polítiques municipals, implicant-hi les diferents àrees municipals, i alhora treballar conjuntament amb pràctiques d'innovació social.

06. Eixos estratègics, objectius i actuacions

La missió, la visió i els valors de l'Estratègia de canvi demogràfic i envelliment es concreten a través de dos eixos transversals considerats temes prioritaris i que hauran d'estar presents en el desenvolupament de totes les línies d'acció:

Eixos transversals:

- **Diversitat i heterogeneïtat entre les persones grans.**
- **Gènere.**

Els quatre eixos estratègics centrals desenvolupen una sèrie de línies d'acció que configuren els objectius operatius de l'Estratègia:

1. Dret a la ciutat al llarg de la vida.
2. Ciutat amigable i convivència intergeneracional.
3. Envel·liment actiu: aportar i gaudir de la ciutat.
4. Recerca i planificació per un canvi demogràfic amb equitat.

Finalment, les línies d'acció es concreten

amb una bateria d'accions agrupades en tres tipus:

- **Enfortiment:** accions i programes que ja porta a terme l'Ajuntament i a les quals es vol donar continuïtat reforçant-les i millorant-les.
- **Innovació:** accions que o bé són noves o bé estan en fase de proves pilot i que es consideren clau per afrontar els reptes del canvi demogràfic i l'envelliment.
- **Colideratge:** accions estratègiques pel canvi demogràfic i envelliment que involucren necessàriament altres administracions per tal de poder fer-les efectives.

Eix 1. Dret a la ciutat al llarg de la vida

Els efectes de la crisi i el canvi demogràfic s'estan combinant de forma que grups específics de població es poden veure forçats a abandonar la ciutat: famílies vulnerables, joves en edat d'emancipació, persones de més de 50 anys en situació d'atur o persones grans en situació de dependència, entre d'altres, són col·lectius que necessiten un suport especial per tal de garantir el dret a la ciutat al llarg de la vida.

El dret a la ciutat combina components diversos. D'una banda, el dret a l'habitatge, a una llar que pugui ser viscuda amb dignitat i seguretat; d'altra banda, el dret al barri, a la permanència en la comunitat de referència, on es desenvolupen afectes i vincles, sense amenaces d'expulsions o desplaçaments forçats; finalment, el dret als espais urbans comuns, on respirar un aire net per viure i gaudir de carrers i places per conviure. El dret a la ciutat és, per tant, el dret a viure de forma quotidiana amb equitat i diversitat.

Avui, en plena transició demogràfica, i en el marc de l'objectiu de construir una ciutat per

a totes les edats, és fonamental connectar el dret a la ciutat amb tots els cicles de vida. Per això, és tan important que les polítiques d'habitatge esdevinguin un component transversal, vinculades a la resta de polítiques socials, ocupacionals i comunitàries. I és molt rellevant també que es desenvolupin polítiques innovadores que combinin rehabilitació, suports domiciliaris, espais residencials compartits i entorns comunitaris cuidadors.

Pel que fa a les persones grans, l'adaptació de la pròpia llar a les necessitats canviants, el suport social i comunitari de proximitat, noves formes de convivència més comunitàries i l'articulació de barris més amigables esdevenen fonamentals tant per a l'envelliment actiu i autònom com per evitar situacions de soledat no volguda i aïllament.

Entre les accions incloses en aquesta línia estratègica, destaquen el nou model de Servei d'Atenció Domiciliària basat en la proximitat, una experiència pilot a partir de la qual han de créixer les superilles socials, i un pla de futur innovador basat en la proximitat com a espai coordinador de diferents serveis socials i sanitaris, tant professionalitzats com comunitaris, amb l'objectiu d'evitar situacions d'exclusió i aïllament i garantir la permanència voluntària a la pròpia llar de les persones grans.

1.1 Impulsar serveis i suports per a la cura

1. Ampliació del programa municipal "Respir Plus" de suport a les famílies amb persones amb dependència.
2. Extensió del projecte pilot sobre temps i cures.
3. Obertura del Centre d'Informació i Recursos per a la Cura i consolidació de l'espai com a referència en l'acompanyament dels processos d'envelliment.
4. Desenvolupament de l'estratègia de suport a les persones i famílies cuidadores.

1.2 Suport a la continuïtat laboral de les persones més grans de 50 anys

5. Reforç dels programes de reinserció laboral per a les persones en situació d'atur de més de 50 anys, amb una atenció especial a l'atur de llarga durada.
6. Continuïtat del programa làbora per a la inserció de persones en situació de vulnerabilitat.

1.3 Suport a la permanència voluntària de les persones grans a la pròpia llar

7. Implementació de les superilles socials: integració de serveis, acció comunitària i proximitat.
8. Nou model d'atenció integrat del Servei d'Atenció Domiciliària.
9. Millores i innovacions en el servei de teleassistència.
10. Campanya sobre adaptació de l'habitatge en el procés d'envelliment.
11. Increment de les partides pressupostàries per a la rehabilitació d'habitatges per adaptacions de la llar i de les escales de veïnatge.
12. Millora del servei de tramitació i atenció a la dependència (SADEP).
13. Ampliació del programa d'assistència personal.

1.4 Lluitar contra la solitud no volguda de les persones grans

14. Extensió del programa "Radars" a tots els barris de la ciutat.
15. Ampliació de persones usuàries del programa "Vincles BCN".

16. Millores en el Servei d'àpats socials: "Àpats a domicili" i "Àpats en companyia".

17. Potenciació del programa "Baixem al carrer".
18. Potenciar el servei d'acompanyament a domicili de la gent gran.
19. Enfortiment de la perspectiva de l'envelliment actiu en els projectes de desenvolupament comunitari i en el marc del Pla de barris.
20. Foment de l'intercanvi de coneixements sobre programes de prevenció i atenció a la solitud de la gent gran dels districtes.

1.5 Promoure noves solucions habitacionals

21. Nous habitatges amb serveis per a persones grans.
22. Programa funcional d'unitats de convivència a noves promocions d'habitatge.
23. Suport a fórmules d'habitatge cooperatiu i compartit.
24. Potenciació del programa intergeneracional "Viure i conviure" amb estudiants i persones grans que viuen soles.

1.6 Disposar d'alternatives residencials temporals i permanents per a persones grans Promoure noves solucions habitacionals

25. Millora en el Servei d'Atenció a les Urgències a la Vellesa (SAUV)
26. Elaboració d'una campanya i guia informativa i orientativa per al tractament de la diversitat sexual i de gènere i l'accés a drets.

Eix 2. Ciutat amigable i convivència intergeneracional

La tendència dels diversos grups socials a ocupar i apropiarse de manera segregada dels recursos, serveis i equipaments sovint ha estat incentivada per les mateixes polítiques públiques, donada la concepció “edatista” d’equipaments i activitats. Per aquest motiu, l’Estratègia pretén promoure activitats, serveis, espais i equipaments d’usos compartits que fomentin la convivència intergeneracional a la ciutat i tinguin present les diferents necessitats de dones i homes. A la vegada, s’han de dur a terme diferents accions per fer de Barcelona una ciutat més amable amb la gent gran, cosa que comporta que sigui més amable amb tots els col·lectius. Això significa, entre d’altres, en l’àmbit urbanístic, avançar cap a espais urbans amb accessibilitat universal; en l’àmbit dels serveis, avançar en una atenció centrada en la persona, i en l’àmbit de les relacions socials, fomentar el tracte cordial i lliure de discriminacions a partir de l’apoderament de les persones grans. Entre les accions d’aquesta línia estratègica destaquem les que impulsen i fomenten la hibridació i convivència intergeneracional en les activitats dels equipaments municipals, com per exemple els casals de

barri o els casals de gent gran, en programes consolidats com el de la Ciutat educadora o en la remodelació i creació d’espais de joc a la ciutat.

2.1 Impulsar el compromís de Barcelona per l’amigabilitat amb les persones grans

27. Renovació i impuls del compromís de Barcelona per l’amigabilitat amb les persones grans Renovació i impuls del compromís de Barcelona per l’amigabilitat amb les persones grans.

2.2 Avançar cap a un espai públic accessible i un transport i comerç de proximitat per a tothom

28. Desenvolupament del Pla d’accessibilitat universal.
29. Desenvolupament dels “Camins amics per a la gent gran”: acompanyaments i espais amigables.
30. Potenciar el comerç de proximitat amigable amb les persones grans.
31. Millores en el servei de transport especial porta a porta.
32. Impuls i reorganització del servei de transport a demanda.

2.3 Potenciar equipaments i activitats intergeneracionals

33. Definició d’un nou model dels casals de gent gran.
34. Impuls a les activitats intergeneracionals en els equipaments i serveis municipals.
35. Suport a projectes intergeneracionals a les aules d’extensió universitària per a la gent gran.
36. Enfortir els projectes intergeneracionals en el programa “Ciutat educadora”.
37. Fomentar la perspectiva intergeneracional en els espais de joc infantil a la ciutat
38. Desenvolupament del projecte “En bici sense edat”.
39. Organització d’unes jornades bianuals per fomentar el coneixement i l’intercanvi d’experiències sobre projectes intergeneracionals.

Eix 3. Envel·liment actiu: aportar i gaudir de la ciutat

L'activitat social és la millor manera de continuar sentir-se connectat, implicat en la vida i en el món que et rodeja una vegada l'activitat laboral deixa de ser central. L'envel·liment actiu parteix del reconeixement de les persones "a desenvolupar el seu potencial de benestar físic, social i mental i també de la capacitat de participar en la societat d'acord amb les seves necessitats, desitjos i capacitats, mentre que se'ls proporciona protecció, seguretat i cura adequada quan necessiten assistència". En un escenari en què quantitativament i qualitativa el pes de les persones grans serà decisiu, l'Estratègia es planteja com es pot facilitar les aportacions i millorar les capacitats d'incidència de les persones grans, per exemple, amb noves formes d'economia de reciprocitat, de transferència d'experiència i de coneixement, la promoció de l'ús d'eines digitals, d'autoorganització de serveis i presencials o en la participació activa en la presa de decisions i el disseny de les polítiques públiques.

3.1 Promoure l'educació i la cultura al llarg de la vida

40. Suport als programes universitaris dirigits a les persones grans
41. Elaboració i difusió d'un llibre blanc sobre l'educació de les persones adultes
42. Enfortiment de la participació de les persones grans en les polítiques culturals de la ciutat
43. Elaboració d'una estratègia per apropar els centres culturals, les biblioteques i els museus a les necessitats i els interessos de les persones grans, amb una atenció particular a les persones amb diversitat funcional i situacions de demències
44. Programació d'activitats culturals de caràcter intergeneracional en biblioteques, museus, centres cívics, casals de barri i altres equipaments culturals.
45. Campanya de promoció de les escoles de formació de persones adultes.
46. Obertura de les escoles de música en horari de matins per oferir formació musical a totes les edats.
47. Reforç del paper de mediadors dels equips de programació dels museus per facilitar les visites de grups de persones grans, i treballar activitats i programes específics a mida.

3.2 Fomentar la participació activa

48. Impuls i visibilització del treball realitzat pel CAGG i foment de l'intercanvi amb altres espais de participació.
49. Promoció de la participació i aportació en el procés en la Convenció de les Veus de les Persones Grans.
50. Foment de la participació de les persones grans en les polítiques de transport públic.
51. Extensió del projecte "Soc blogger".
52. Inclusió de persones amb deteriorament cognitiu lleu a les activitats dels casals de gent gran.
53. Impuls a la implantació de les tecnologies de la informació i la comunicació als casals i equipaments de gent gran.

3.2 Drets, bon tracte i prevenció de maltractaments

54. Prevenció i atenció als maltractaments de les persones grans
55. "Soc gran i què?" Programes contra la discriminació per raons d'edat
56. Difusió i capacitació a les persones grans sobre els seus drets de consum
57. Difusió dels drets de les persones grans, especialment de les persones amb més

dependència, recollits en el document elaborat pel CAGG.

58. Enfortiment de la formació en centres de dia, casals i residències per a persones grans sobre diversitat sexual i de gènere.

3.4 Potenciar l'envelliment saludable

59. Enfortiment de les actuacions adreçades a promoure l'activitat física per a les persones grans, especialment adaptada a les diferents etapes del procés d'envelliment.
60. Ampliació de les escoles de salut per a gent gran.

Eix 4. Recerca i cooperació per un canvi demogràfic amb equitat

El procés de canvi demogràfic i d'envelliment planteja grans reptes a la metròpoli barcelonina, en un context d'incertesa pel canviant escenari internacional i l'accelerat canvi tecnològic. Tots aquests reptes i canvis fan necessari aprofundir en temàtiques de les quals ara per ara en tenim poc coneixement (per exemple, les condicions de vida de les persones molt grans o l'ús cultural a la ciutat de les persones grans), com facilitar les dades existents en registres administratius o bé noves fonts de dades encara inexplorades (big data). Tot això, juntament amb l'avaluació de les polítiques actuals, és necessari per poder diagnosticar, planificar i adaptar millor les polítiques a mitjà i llarg termini.

D'altra banda, a l'hora d'abordar processos tan complexos com el canvi demogràfic i l'envelliment, cal coordinar un esforç conjunt. S'ha d'avançar tant en la millora de la cooperació interinstitucional (especialment amb la Generalitat, però també amb altres ciutats), com en els espais de col·laboració amb el tercer sector social i les organitzacions de l'economia social i solidària en el des-

plegament d'accions i polítiques dels eixos anteriors.

Existeixen qüestions cabdals amb influència directa sobre aquesta Estratègia sobre les que l'Ajuntament no té competències ja que aquestes estan en mans de l'Estat o de la Generalitat de Catalunya, i la funció municipal es centra en fer incidència política per tal d'incorporar-ho en l'Agenda de les administracions responsables. Es tracta, principalment, de matèries amb fort impacte en la millora de la qualitat de vida de les persones, tals com: garantir la suficiència econòmica de les persones grans mitjançant la reforma del sistema de pensions que permeti assegurar uns ingressos dignes i justos per a tothom, reformar la Llei d'Arrendaments Urbans per garantir l'accés i la permanència en l'habitatge (increment del parc públic de lloguer social, regulació dels preus de lloguer, mobilització dels habitatges buits, rehabilitació i subministraments mínims de la llar), aprovar una nova legislació d'autonomia personal que permeti garantir el dret amb finançament suficient, amb cobertures i intensitats suficients per atendre en un entorn comunitari pròxim i potenciant la figura de l'assistent personal, afavorir polítiques de conciliació personal i laboral, posant a les persones en el centre de la vida i desenvolupar la normativa actual sobre accessibilitat universal.

4.1 Impuls de la cooperació interinstitucional

61. Planificació conjunta de centres residencials i sociosanitaris 2030.
62. Creació d'una comissió mixta Generalitat-Ajuntament i món local per afrontar el canvi demogràfic.
63. Respostes de les ciutats europees a l'envelliment i el canvi demogràfic en el marc d'Eurocities mitjançant intercanvis amb altres ciutats.
64. Seguiment i anàlisi de les denúncies de discriminació d'edat de l'Oficina per la No Discriminació.
65. Avaluació i extensió de les experiències de coordinació i integració social i sanitària en el marc de la Taula d'Atenció Integrada amb la Generalitat.
66. Extensió de la interconnexió de dades socials i de salut a tota la ciutat.

4.2 Avaluació i seguiment de polítiques sobre canvi demogràfic

67. Avaluar i planificar integralment les polítiques i els programes per combatre la solitud no volguda i facilitar la permanència de les persones grans a la seva llar.

- 68. Anàlisi dels models actuals dels centres i residències per a persones grans des de la perspectiva LGTBI.
- 69. Integració de dades administratives i de serveis. Dades, big data i indicadors municipals en clau de cicles de vida i perspectiva d'envelliment.
- 70. Organització de congrés sobre polítiques locals davant el canvi demogràfic.
- 71. Creació de grups de treball específics sobre envelliment per promoure el treball transversal en les polítiques municipals.
- 72. Participació en el projecte europeu "Adapting European Cities to Population Ageing: policy challenges and best practices" (ESPON 2020).
- 73. Ampliar el coneixement i les polítiques per la mort digna.
- 74. Les necessitats actuals i futures d'habitatge de les persones grans
- 75. Anàlisi i coneixement sobre el col·lectiu de persones més grans (+80), incorporant-hi les metodologies més adequades per conèixer les seves necessitats i preferències i facilitar la seva participació a les polítiques de ciutat.
- 76. Estudi sobre els patrons de mobilitat residencial metropolitana.
- 77. Establiment d'una línia d'anàlisi i recerca sobre immigració, interculturalitat i envelliment.

4.3 Aprofundir en el coneixement sobre els efectes del canvi demogràfic

- 74. Les necessitats actuals i futures d'habitatge de les persones grans
- 75. Anàlisi i coneixement sobre el col·lectiu de persones més grans (+80), incorporant-hi les metodologies més adequades per conèixer les seves

6.1. Quadre d'actuacions

Eix Estratègic | Dret a la ciutat al llarg de la vida

Objectiu: Impulsar serveis i suports per a la cura

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Ampliació del programa municipal “Respir Plus” de suport a les famílies amb persones amb dependència. Programa d'ajuts econòmics per facilitar que les persones grans amb dependència puguin estar temporalment en un centre residencial privat per a gent gran. El seu objectiu és donar suport a les famílies que cuiden persones grans amb dependència, perquè puguin disposar de temps quan el necessiten.	Acció Social		Enfortiment	✓	✓	✓	✓
Extensió del projecte pilot sobre temps i cures. Prova pilot el 2018 als barris de Sant Andreu Palomar i del Guinardó. Extensió a altres barris de la ciutat a partir del 2019. Els seus objectius principals són: 1) Sensibilitzar la ciutadania sobre la centralitat de la cura en les nostres vides. 2) Potenciar una comunitat de la cura al barri. 3) Recollir idees i propostes per part dels veïns i veïnes del barri per millorar la coresponsabilitat, la socialització de la cura i la informació dels recursos i serveis del barri en relació amb la temàtica.	Direcció de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum	Districtes	Innovació	✓	✓	✓	○
Obertura del Centre d'Informació i Recursos per a la Cura i consolidació de l'espai com a referència en l'acompanyament dels processos d'envelliment. El nou centre treballarà de manera coordinada amb tots els serveis i recursos del territori per informar i assessorar la ciutadania sobre els recursos existents al voltant de la cura de les persones. Neix amb la voluntat de donar resposta a la diversitat de perfils: persones i famílies cuidadores, cuidadores professionals a la llar, persones receptores de cura i ciutadania en general.	Salut	Feminismes i LGTBI, DS Economia Social i Solidària, XSFC, CSB, IMSS, IMPD, Barcelona Activa	Innovació	✓	✓	✓	○

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Desenvolupament de l'estratègia de suport a les persones i famílies cuidadores.							
4 L'Estratègia dotarà la ciutat d'un marc de referència comú, una anàlisi compartida sobre la situació de les famílies cuidadores i un pla d'acció. S'impulsa des de la Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores en el marc de l'Acord Ciutadà per a una Barcelona Inclusiva.	Salut	XSFC, ASPB, CSB, IMSS, IMPD, DS Economia Social i Solidària	Innovació				

Objectiu: Donar suport a la continuïtat laboral de les persones més grans de 50 anys

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Reforç dels programes de reinserció laboral per a les persones en situació d'atur més grans de 50 anys, amb especial atenció a l'atur de llarga durada.							
5 Entre els programes que s'intensificaran, cal destacar el programa "Mentoring +40" i els programes de coaching laboral i grups a mida per conèixer els recursos ocupacionals. Priorització de la contractació de persones aturades més grans de 50 anys en els programes integrals d'ocupació amb contractació.	Barcelona Activa		Enfortiment				
Continuïtat del programa "Làbora" per a la inserció de persones en situació de vulnerabilitat.							
6 Programa de foment de l'ocupació per a col·lectius en situació de vulnerabilitat, que fereix un suport personalitzat, orientació i acompanyament per a la inserció en les empreses que hi participen.	Acció Social	ECAS, FEICAT, Creu Roja	Enfortiment				

Objectiu: Suport a la permanència voluntària de la gent gran a la pròpia llar

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Implementació de les superilles socials: integració de serveis, acció comunitària i proximitat. 7 Davant el procés d'envelliment, les necessitats de cures i els suports s'hauran d'incrementar perquè les persones puguin romandre al seu domicili i, per tant, replantejar la seva provisió, els suports (també emocionals), la participació social i la interrelació amb els equipaments de l'entorn.	Acció Social	Àrea de Drets Socials	Innovació				
Nou model d'atenció integrat del Servei d'Atenció Domiciliària. 8 Desplegament i avaluació de quatre projectes pilot amb l'objectiu de millorar les condicions de treball de les persones treballadores i l'atenció de les persones usuàries: atenció personalitzada, creació d'equips autogestionats, coordinació amb altres agents i atenció integral social i sanitària.	IMSS		Innovació				
Millores i innovacions en el servei de teleassistència. 9 Nous nivells d'atenció personalitzats segons les necessitats; dispositius perifèrics per monitoritzar l'entorn de la persona; servei de geolocalització; nou dispositiu MIMAL, i introducció d'innovacions tecnològiques i seguiment de l'estat de salut. S'ha millorat la coordinació amb altres serveis i agents, que cal reforçar en el futur.	IMSS	Salut	Enfortiment				
Campanya sobre adaptació de l'habitatge en el procés d'envelliment. 10 Campanya i elaboració d'una guia amb recomanacions per adaptar la llar al procés d'envelliment: adaptacions funcionals i arquitectòniques, consells sobre el mobiliari i els objectes d'ús quotidià i temes energètics, d'accessibilitat i de seguretat.	IMHAB	IMSS	Innovació				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27	
Increment de les partides pressupostàries per a la rehabilitació d'habitatges per fer adaptacions de la llar i de les escales de veïnatge.								
11	L'objectiu és dignificar la llar, millorar-ne l'accessibilitat, l'aïllament o les instal·lacions de subministrament, elements amb un efecte directe en la qualitat de vida de les persones que hi viuen. S'inclou una línia d'ajuts per a persones en situació de vulnerabilitat que pot arribar a cobrir el 100% del cost de l'actuació.	IMHAB	Enfortiment					
Millora del servei de tramitació i atenció a la dependència (SADEP).								
12	Creació de nous espais d'atenció a la dependència (SADEP) i millora dels circuits per a la tramitació i el seguiment de l'atenció. El nou model d'atenció a la dependència es prestarà en quatre centres d'atenció que agruparan diferents districtes de la ciutat. La persona podrà accedir a les prestacions econòmiques i de serveis de la LAPAD, així com a altres recursos de la cartera de serveis socials bàsics.	IMSS	Innovació					
Ampliació del programa d'assistència personal.								
13	El Servei Municipal d'Assistent Personal té per objectiu garantir la vida autònoma a persones amb diversitat funcional, oferint suport en les seves activitats de la vida diària i donant-los la màxima independència.	IMPD	Acció Social	Enfortiment				

Objectiu: Lluitar contra la solitud no volguda de les persones grans

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
14 Extensió del programa “Radars” a tots els barris de la ciutat. Projecte d'acció comunitària adreçat a detectar i prevenir situacions de risc de les persones grans i pal·liar els efectes negatius de la solitud no volguda i l'aïllament. Actualment, el programa s'ha expandit a 40 barris de la ciutat i s'hi afegiran 13 barris més fins al maig del 2019.	IMSS	Districtes	Enfortiment	✓	✓	✓	✓
15 Ampliació de persones usuàries del programa “Vincles BCN”. Projecte per reforçar les relacions socials de les persones grans que se senten soles a través de la tecnologia i les xarxes socials. Al llarg del 2018 s'espera arribar a 1.950 persones usuàries actives i més de 4.000 al 2019.	Promoció de la Gent Gran		Enfortiment	✓	✓	✓	✓
16 Millores en el servei d'àpats socials: “Àpats a domicili” i “Àpats en companyia”. El servei d'àpats socials té com a finalitat proporcionar benestar nutricional, físic i social a persones en situació de vulnerabilitat. Entre les millores, es crearà un sistema de seguiment de qualitat i d'inspecció i s'incrementaran els productes ecològics i de proximitat.	IMSS		Enfortiment	✓	✓	○	○
17 Potenciació del programa “Baixem al carrer”. En el marc de l'ampliació dels programes de salut comunitària, “Baixem al carrer” té per objectiu l'accés al carrer de persones grans soles amb problemes de mobilitat. Amb el Pla de barris s'ha ampliat de 5 a 23 barris, i es preveu seguir creixent els propers anys.	Salut	ASPB, Creu Roja, districtes, Foment de Ciutat	Enfortiment	✓	✓	✓	✓

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
18 Potenciar al servei d'acompanyament a domicili de la gent gran. Amb l'objectiu de reduir la situació d'aïllament i solitud de la persona gran, el programa vincula una persona voluntària que visita la persona gran al seu domicili un cop a la setmana, durant aproximadament dues hores, de manera que s'estableix un vincle de suport afectiu.	IMSS	Fundació Amics de la Gent Gran, Fundació Avismón-Catalunya	Enfortiment				
19 Enfortiment de la perspectiva de l'envelliment actiu en els projectes de desenvolupament comunitari i en el marc del Pla de barris.	Servei d'acció comunitària	Foment de Ciutat	Enfortiment				
20 Foment de l'intercanvi de coneixements sobre programes de prevenció i atenció a la solitud de la gent gran dels districtes. Fomentar l'intercanvi de coneixements i l'avaluació de programes de prevenció i atenció a la solitud de la gent gran dels districtes pot ajudar a consolidar i estendre aquestes iniciatives a altres territoris.	Districtes, taules de gent gran	IMSS	Innovació				

Objectiu: Noves solucions habitacionals

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
21 Nous habitatges amb serveis per a persones grans. Habitatges de lloguer adaptats, integrats a la comunitat i amb els suports necessaris per a persones grans. Fins al 2022 es preveu la construcció d'11 promocions noves (aproximadament 650 habitatges) amb serveis per a persones grans.	IMHAB	Àrea de Drets Socials	Enfortiment				
22 Programa funcional d'unitats de convivència a noves promocions d'habitatge. Unitats de convivència per a persones grans en noves promocions amb un model de suports i espais compartits alternatius al model residencial per a persones grans.	IMHAB	Àrea de Drets Socials	Innovació				
23 Suport a fórmules d'habitatge cooperatiu i compartit. Suport i acompanyament per desenvolupar projectes d'habitatge amb fórmules compartides i de cooperatives, explorant cohousing sènior per a grups de persones grans i donant suport als col·lectius que ja ho treballen o vulguin impulsar aquesta línia innovadora.	IMHAB	Àrea Drets Socials, Direcció d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum	Innovació				
24 Potenciació del programa intergeneracional “Viure i conviure”, amb estudiants i persones grans que viuen soles. El programa està destinat a persones grans que viuen soles i poden oferir una habitació a estudiants que tenen la residència habitual fora de Barcelona i necessiten habitatge mentre cursen estudis universitaris. Es basa a fomentar la solidaritat, el coneixement i l'ajuda mútua entre dues generacions.	Promoció de la Gent Gran	Generalitat de Catalunya, Fundació Roure, Comissió Interuniversitària de Catalunya	Enfortiment				

Objectiu: Alternatives residencials temporals i permanents per a persones grans

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
25 Millora en el Servei d'Atenció a les Urgències a la Vellesa (SAUV). Servei per atendre persones grans que es troben en situació d'urgència social que requereix una actuació immediata, per oferir-los un acolliment temporal i atenció a les seves necessitats bàsiques, mentre es troben els recursos més adients per tractar la seva situació. S'implementaran millores amb un nou protocol de coordinació entre els centres derivants de salut i el servei del SAUV i en l'establiment d'un circuit d'atenció.	IMSS		Enfortiment				
26 Elaboració d'una campanya i guia informativa i orientativa per al tractament de la diversitat sexual i de gènere i l'accés a drets. Amb l'objectiu d'evitar estigmatitzacions o discriminacions per orientació sexual, es planteja una campanya per informar i sensibilitzar sobre els drets i vetllar per garantir l'expressió lliure d'opcions sexuals als centres residencials per a persones grans i altres equipaments.	IMSS	Feminismes i LGTBI	Enfortiment				

Eix Estratègic | Ciutat amigable i convivència intergeneracional

Objectiu: Impulsar el compromís de Barcelona per a l'amigabilitat amb les persones grans

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
27 Renovació i impuls del compromís de Barcelona per a l'amigabilitat amb les persones grans. Acord de corresponsabilitat entre agents públics i privats de la ciutat per millorar la qualitat de vida de les persones grans a partir dels seus entorns de vida quotidiana i la seva aportació i participació. Amb la promoció del Consell Assessor de la Gent Gran, Barcelona s'ha sumat des del 2009 al compromís de "Ciutats amigables amb les persones grans", una xarxa impulsada per l'Organització Mundial de la Salut.	Departament de Participació Social	Taula transversal amb diferents departaments, entitats i ciutadania.	Enfortiment				

Objectiu: Avançar cap a un espai públic accessible i un transport i comerç de proximitat per a tothom

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
28 Desenvolupament del Pla d'accessibilitat universal. El Pla fa un diagnòstic de l'accessibilitat universal als diferents serveis públics, treballant de manera participada amb les persones amb diversitat funcional. Una vegada fet el diagnòstic (2018) s'elaboraran solucions tipus i s'establiran objectius i mesures (2019) per realitzar els propers deu anys.	IMPD	Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat	Innovació				
29 Desenvolupament dels "Camins amics per a la gent gran": acompanyaments i espais amigables. Projecte per promoure acompanyaments en l'espai urbà i trajectes amigables per a les persones grans, tot facilitant la mobilitat i l'accessibilitat.	Promoció de la Gent Gran	Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat	Innovació				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Potenciar el comerç de proximitat amigable amb les persones grans. 30 Projecte pilot per incorporar la perspectiva de l'amigabilitat amb les persones grans en els plans de dinamització comercial dels districtes i en l'Observatori del Comerç de Barcelona.	Direcció de Comerç, Promoció de la Gent Gran		Innovació				
Milliores en el servei de transport especial porta a porta. 31 Aquest servei és part del sistema de transport públic de la ciutat i permet a les persones amb discapacitat i amb mobilitat reduïda l'accés als serveis d'atenció social i els facilita la mobilitat quotidiana. Es treballa amb un nou sistema per a la seva gestió i concessió per millorar-ne les prestacions i la qualitat.	IMPD		Enfortiment				
Impuls i reorganització del servei de transport a demanda. 32 S'iniciarà un projecte pioner a la ciutat al districte de Nou Barris que permetrà desplaçaments de les persones grans i amb diversitat funcional en transport públic sota petició prèvia i a l'hora que es demani.	TMB	TMB, Drets Socials	Innovació				

Objectiu: Potenciar equipaments i activitats intergeneracionals

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Definició d'un nou model dels casals de gent gran. 33 Revisió de forma participada del model de casals de gent gran i casals de barri per establir un pla funcional que promogui un envelliment actiu i intergeneracional, així com més interacció entre equipaments de proximitat.	Promoció de la Gent Gran		Innovació	✓	✓	○	○
Impuls a les activitats intergeneracionals en els equipaments i serveis municipals. 34 Programació d'activitats intergeneracionals en els equipaments i serveis municipals: concerts d'estudiants de les escoles de música als casals i llars de gent gran; activitats educatives amb estudiants d'escoles de primària a la Xarxa d'Horts Urbans; creació d'espais participatius intergeneracionals a les escoles bressol municipals.	Promoció de la Gent Gran	Escoles de música, IMEB, districtes	Enfortiment	✓	✓	✓	○
Suport a projectes intergeneracionals a les aules d'extensió universitària per a la gent gran. 35 Organitzar projectes intergeneracionals per desenvolupar a unes determinades aules d'extensió universitària juntament amb instituts de secundària de la ciutat per promoure l'intercanvi i l'aprenentatge mutu entre generacions.	Educació	Agrupació d'Aules de Formació Permanent per a la Gent Gran de Catalunya (AFOPA)	Innovació	○	✓	✓	○
Enfortir els projectes intergeneracionals en el programa "Ciutat educadora". 36 "Barcelona Ciutat Educadora" té per objectiu impulsar la participació, la innovació pedagògica, les xarxes i intercanvis internacionals i l'acció transversal per enfortir i garantir el dret a l'educació. Entre les múltiples activitats que s'impulsen, s'han iniciat alguns projectes intergeneracionals que s'ampliaran a més territoris de la ciutat.	IMEB		Enfortiment	✓	✓	✓	✓

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Fomentar la perspectiva intergeneracional en els espais de joc infantil a la ciutat. 37 Fer el seguiment del Pla del joc a l'espai públic 2020-2030 perquè es tingui present la perspectiva intergeneracional en el disseny dels nous espais de joc a la ciutat.	Ecologia Urbana	Institut Infància, Àrea de Drets Socials, Àrea Drets Ciutadania	Innovació				
Desenvolupament del projecte “En bici sense edat”. 38 “En Bici Sense Edat” consisteix a fomentar noves relacions entre generacions, entre conductors i passatgers, entre el personal de les residències i els membres de les famílies. Els voluntaris (conductors) s'inscriuen per fer passejos en bicicleta amb la gent gran a través d'un sistema de reserves. L'objectiu és difondre el projecte per incrementar el nombre de persones usuàries i voluntàries.	Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat, Promoció de la Gent Gran	Biciclot, En Bici Sense Edat	Innovació				
Organització d'unes jornades bianuals per fomentar el coneixement i l'intercanvi d'experiències sobre projectes intergeneracionals. 39 A fi de fomentar l'intercanvi d'experiències i els projectes innovadors dels diferents districtes, se celebraran unes jornades bianuals.	Districtes, Promoció de la Gent Gran		Innovació				

Eix Estratègic | Envel·liment actiu: aportar i gaudir de la ciutat

Objectiu: Promoure l'educació al llarg de la vida

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Suport als programes universitaris dirigits a les persones grans. En el marc del Consell Assessor Municipal d'Universitats, es treballa sobre educació, recerca i ocupació prioritzant l'educació permanent i al llarg de tota la vida. L'objectiu és desenvolupar estratègies d'educació al llarg de la vida, sobretot vinculades a la innovació pedagògica dels programes de les universitats orientats a les persones grans.	Educació	CAMU	Innovació				
Elaboració i difusió d'un llibre blanc sobre l'educació de les persones adultes. El llibre blanc preveu establir les bases i obrir un debat sobre la perspectiva de l'educació al llarg de la vida en les polítiques educatives de la ciutat, una estratègia clau que concilia l'envel·liment actiu i la societat del coneixement.	Educació	CAMU, Consorci Educació	Innovació				
Enfortiment de la participació de les persones grans en les polítiques culturals de la ciutat. Creació d'una comissió amb la participació de persones grans en el marc del Consell de Cultura de Barcelona i potenciació del treball conjunt amb el Consell Assessor de la Gent Gran, per decidir programacions i estratègies culturals. L'objectiu és facilitar l'aportació i la implicació de les persones grans a la programació d'activitats culturals.	ICUB		Innovació				
Elaboració d'una estratègia per apropar els centres culturals, les biblioteques i els museus a les necessitats i interessos de les persones grans, amb una particular atenció a les persones amb diversitat funcional i situacions de demències. Inclourà: activitats a les biblioteques per a persones grans amb la seva participació en la programació; potenciar els clubs de lectura per a gent gran; programar activitats musicals i culturals per a persones amb problemes de demència o Alzheimer; generar un programa de visites històriques a partir de les demandes dels mateixos col·lectius; assegurar la pluralitat d'orígens i d'opcions sexuals.	ICUB		Innovació				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
44 Programació d'activitats culturals de caràcter intergeneracional en biblioteques, museus, centres cívics, casals de barri i altres equipaments culturals. Introduir la perspectiva de l'envelliment i les relacions intergeneracionals a les polítiques culturals de la ciutat.			Enfortiment				
45 Campanya de promoció de les escoles de formació de persones adultes. Per donar a conèixer els centres de formació d'adults i la seva oferta formativa, es dissenyarà una campanya de divulgació prioritzant els col·lectius amb més necessitats educatives i més vulnerables.	Educació		Innovació				
46 Obertura de les escoles de música en horari de matins per oferir formació musical a totes les edats. Ampliació de l'oferta de formació musical a totes les edats amb l'obertura de les escoles de música municipals durant els matins.	Educació		Innovació				
47 Reforç del paper de mediadors dels equips de programació dels museus per facilitar les visites de grups de persones grans, treballant activitats i programes específics a mida. Facilitar la cocreació i la coproducció d'accions i programes específics que s'adaptin a les necessitats i els interessos diversos de les persones grans.	ICUB		Continuïtat				

Objectiu: Fomentar la participació activa

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
48 Impuls i visibilització del treball realitzat pel CAGG i foment de l'intercanvi amb altres espais de participació. L'objectiu és enfortir i fer visibles les tasques que duu a terme el CAGG i fomentar ponts de treball i diàleg amb altres consells i espais de participació, per aconseguir més presència en l'agenda local dels temes relacionats amb les persones grans i el procés d'envelliment.	Departament de Participació Social		Enfortiment				
49 Promoció de la participació i aportació en el procés en la Convenció de les Veus de les Persones Grans. Organització, seguiment i realització de la V Convenció de les Veus de les Persones Grans l'any 2019, un esdeveniment que se celebra cada quatre anys. S'organitzen moltes activitats participatives de debat i aportació que culminen en la convenció, així com fòrums i espais de seguiment posteriors.	Departament de Participació Social	CAGG, consells de persones grans dels districtes	Enfortiment				
50 Foment de la participació de les persones grans en les polítiques de transport públic. Establir canals de participació per recollir inquietuds, preferències i reflexions sobre el transport públic des de la perspectiva de l'envelliment. Suport a la creació d'un grup de treball entre el CAGG i TMB per fer el seguiment de les millores i les campanyes en transport públic. Procés participatiu per definir el Pla de mobilitat urbana de Barcelona PMU 2019-2024, en què es consideren els cicles de vida, gènere i diversitat funcional.	Promoció de la Gent Gran	CAGG, TMB	Col·laboració				
51 Extensió del projecte "Soc bloguer". Formació digital i periodística per impulsar els seus talents i habilitats com a periodistes i fotògrafs voluntaris de les xarxes socials municipals i del bloc del web municipal de Gent Gran.	Promoció de la Gent Gran		Enfortiment				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
52 Inclusió de persones amb deteriorament cognitiu lleu a les activitats dels casals de gent gran. En la línia de promoure la participació activa de les persones grans, en especial les que tenen més dificultats o situacions vulnerables, s'aposta per adaptar o desenvolupar en els casals activitats específiques per a persones amb nivells lleus de dependència i situacions de pèrdua de capacitats cognitives. Són persones grans que no es troben institucionalitzades i que viuen als seus domicilis amb suports.	Promoció de la Gent Gran		Innovació				
53 Impuls a la implantació de les tecnologies de la informació i la comunicació als casals i equipaments de gent gran. Dotació d'aules informàtiques i millores en les xarxes wifi als equipaments, i impuls de programes formatius per apropar les tecnologies a les persones grans, amb l'objectiu de reduir la bretxa digital.	Promoció de la Gent Gran	Fundació La Caixa	Enfortiment				

Objectiu: Drets, bon tracte i prevenció de maltractaments

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
54 Prevenció i atenció als maltractaments de les persones grans. Desplegament de diverses línies d'actuació per conèixer i prevenir les situacions de maltractaments i donar-los la resposta adequada: protocol i actuació conjunta dels serveis de salut i serveis socials, cossos de seguretat i justícia; avançar en el coneixement, la detecció i la sensibilització sobre aquesta temàtica.	Àrea de Drets Socials	Districtes	Enfortiment	✓	✓	✓	✓
55 "Soc gran i què?" Programes contra la discriminació per raons d'edat. Campanyes per combatre l'edatisme i promoure el reconeixement de les aportacions de les persones grans.	Departament de Participació Social	CAGG, consells de persones grans dels districtes, casals de gent gran...	Enfortiment	✓	✓	✓	○
56 Difusió a les persones grans sobre els seus drets de consum i capacitat. Elaboració de tallers específics sobre els drets de consum en diferents àmbits (subministraments, tecnologia, turisme...).	Promoció de la Gent Gran	OMIC	Innovació	✓	✓	✓	○
57 Difusió dels drets de les persones grans, especialment de les persones amb més dependència, recollits en el document elaborat pel CAGG. Promoure, assumir i donar a conèixer el document <i>Drets i llibertats de les persones grans amb especial atenció a les persones grans amb dependència</i> , del GAGG, a través del SAD i altres recursos socio-sanitaris, com residències i centres de dia.	Àrea de Drets Socials	CAGG	Enfortiment	✓	✓	○	○
58 Enfortiment de la formació als centres de dia, als casals i a les residències per a persones grans sobre diversitat sexual i de gènere. Té l'objectiu de garantir drets i aportar la visibilització i el reconeixement de la diversitat sexual i de gènere també entre les persones grans. Es tracta d'avaluar l'impacte i enfortir aquesta línia formativa que ja s'havia iniciat en alguns equipaments per a persones grans.	Acció Social	Promoció Gent Gran, Feminismes i LGTBI	Enfortiment	○	✓	✓	○

Objectiu: Potenciar l'envelliment saludable

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
59 Enfortiment de les actuacions adreçades a promoure l'activitat física per a les persones grans, especialment adaptada a les diferents etapes del procés d'envelliment. Programes per fomentar l'activitat física per a persones grans que no en fan o van deixar de fer-ne, especialment a partir de la detecció dels centres d'atenció primària.	Institut Barcelona Esports	Feminismes i LGTBI	Innovació				
60 Ampliació de les escoles de salut per a gent gran. Programa per reduir la solitud i promoure hàbits saludables en el marc de l'acció comunitària en salut. Han augmentat de 5 a 11 entre el 2015 i el 2017, i es preveu arribar a 16 l'any 2019.	Agència de Salut Pública de Barcelona	Districtes, CAP, acció comunitària	Enfortiment				

Eix Estratègic | Recerca i planificació per a un canvi demogràfic amb equitat

Objectiu: Impulsar la cooperació interinstitucional

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Planificació conjunta de centres residencials i socio-sanitaris 2030. 61 A través de la Taula d'Atenció Integral Social i Sanitària, amb l'objectiu de fer front al dèficit estructural de places residencials públiques i ampliar l'oferta de places a la ciutat, tot redefinint i diversificant la tipologia dels centres i assolint una millora de la coordinació amb els centres socio-sanitaris.	Àrea de Drets Socials		Colideratge				
Creació d'una comissió mixta entre Generalitat, Ajuntament i el món local per afrontar el canvi demogràfic. 62 Treball conjunt amb la Generalitat de Catalunya i l'àmbit local per plantejar polítiques estratègiques davant els reptes que planteja el canvi demogràfic.	Àrea de Drets Socials		Colideratge				
Respostes de les ciutats europees a l'envelliment i el canvi demogràfic en el marc d'Eurocities, amb intercanvis amb altres ciutats. 63 Ampliar l'estudi i les respostes al procés d'envelliment i canvi demogràfic des de la perspectiva de les ciutats europees: intensificar intercanvis en el marc de la xarxa d'Eurocities i els grups de treball específics.	Àrea de Drets Socials	Eurocities	Innovació				
Seguiment i anàlisi de les denúncies per discriminació d'edat de l'Oficina per la No Discriminació. 64 Un camp per explorar són les discriminacions des de la perspectiva de l'edatisme; es planteja explorar estudis sobre aquesta qüestió i aprofundir-hi a partir de les denúncies i la informació recollida per l'OND.	OND		Enfortiment				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Avaluació i extensió de les experiències de coordinació i integració social i sanitària en el marc de la Taula d'Atenció Integrada amb la Generalitat. 65 La Taula d'Atenció Integrada Social i Sanitària és un espai coparticipat que impulsa projectes des del 2016 i està formada per l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i els Consorcis Sanitari, de Serveis Socials i d'Educació de Barcelona, amb l'objectiu d'avançar cap a l'atenció integral i centrada en la persona, amb especial èmfasi en els col·lectius més vulnerables.	Àrea de Drets Socials		Colideratge				
Extensió de la interconnexió de dades socials i de salut a tota la ciutat. 66 El projecte pilot consisteix en l'intercanvi d'informació i dades entre centres de serveis socials i sanitaris de les persones usuàries a dos territoris amb l'objectiu d'avançar en l'atenció integral.	Salut, Acció Social		Colideratge				

Objectiu: Avaluar i fer seguiment de les polítiques sobre el canvi demogràfic

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
Avaluar i planificar integralment les polítiques i els programes per combatre la solitud no volguda i facilitar la permanència de les persones grans a la seva llar. Les polítiques per pal·liar i combatre la solitud no volguda i l'aïllament, generalment, es troben arrelades al territori i compten amb la participació d'entitats i altres agents i amb l'acció comunitària com a eix d'acció. Prevenir, pal·liar i atendre les persones que pateixen solitud no volguda és prioritari, però també cal avaluar, per poder-les planificar, les millors metodologies perquè tinguin impactes significatius en les persones grans i en la comunitat.	IMSS	Àrea de Drets Socials	Innovació				
Anàlisi dels models actuals dels centres i residències per a persones grans des de la perspectiva LGTBI. L'objectiu és l'anàlisi i la planificació dels centres residencials per assolir una millor inclusió i atenció a les necessitats d'aquests grups socials.	Feminismes i LGTBI, Acció Social		Innovació				
Integració de dades administratives i de serveis. Dades, big data i indicadors municipals en clau de cicles de vida i perspectiva de l'envelliment. Recollida d'indicadors i dades municipals incorporant la perspectiva dels cicles de vida per avaluar i planificar amb evidències. Avançar cap al big data introduint la visió intergeneracional i de l'envelliment.	Innovació Social	Gabinet d'Estudis i Programació	Enfortiment				
Organització d'un congrés sobre polítiques locals davant el canvi demogràfic. Convocatòria, juntament amb altres institucions, d'un congrés de reflexió sobre els reptes del canvi demogràfic i el paper de les ciutats que generi espais per al debat i l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques.	Àrea de Drets Socials		Colideratge				

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
71 Creació de grups de treball específics sobre envelliment per promoure el treball transversal en les polítiques municipals. En el marc de l'Espai de Corresponsabilitat i de la ponència sobre envelliment es van constituir dos grups de treball: noves oportunitats per a l'envelliment i habitatge i envelliment. Davant el bon funcionament dels grups de treball i les accions innovadores que se'n deriven, es planteja reforçar aquest tipus de treball, donant continuïtat als grups existents i amb la creació d'altres.	Àrea de Drets Socials		Continuïtat	✓	✓	✓	✓
72 Participació en el projecte europeu "Adapting European cities to population ageing: policy challenges and best practices" (ESPON2020). Participar en el projecte europeu "ESPON2020" sobre el procés d'envelliment urbà i les polítiques públiques per fer-hi front. Projecte guanyador de la convocatòria del 2018 en què participen vuit ciutats europees, entre elles Barcelona.	Àrea de Drets Socials		Innovació	✓	✓	○	○
73 Ampliar el coneixement i les polítiques per la mort digna. Els debats sobre la mort digna són complexos i cal abordar-los des de la diversitat d'enfocaments i creences. S'han començat algunes línies d'actuació en el camp de l'educació, amb tallers i xerrades a les escoles, així com formació per a professionals. Des de les oficines d'Atenció Ciutadana s'ofereix informació sobre el document de voluntats anticipades (DVA) i s'han fet accions específiques als cementiris per donar-lo a conèixer. Una línia de futur és enfortir aquest àmbit d'acció pública per garantir la plena autonomia de les persones basada en la lliure disposició de la vida.	Àrea de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència, Àrea de Drets Socials		Innovació	✓	✓	✓	✓

Objectiu: Aprofundir en el coneixement sobre els efectes del canvi demogràfic

Acció	Responsable	Participants	Tipus	2018	2019	2019-23	2023-27
74 Les necessitats actuals i futures d'habitatge de les persones grans. Estudi sobre les condicions dels habitatges on viuen les persones grans.	Àrea de Drets Socials	Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona	Innovació				
75 Anàlisi i coneixement sobre el col·lectiu de persones més grans (+80) incorporant les metodologies més adequades per conèixer-ne les necessitats i les preferències i facilitar la seva participació a les polítiques de ciutat. Obrir una línia específica de recerca sobre el col·lectiu de persones més grans, especialment aquelles en situació de més vulnerabilitat i dependència. Potenciar experiències innovadores, com la desenvolupada pel Grup d'Envel·liment del CMBS, per conèixer els desitjos i les opinions de les persones amb més dependència i que aquestes puguin contribuir a definir els serveis d'atenció i les polítiques públiques.	Àrea de Drets Socials		Innovació				
76 Estudi sobre els patrons de mobilitat residencial metropolitana. Estimació dels fluxos intermunicipals en l'àmbit metropolità i revisió de les polítiques d'habitatge en aquest àmbit.	Àrea de Drets Socials	Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona	Colideratge				
77 Establiment d'una línia d'anàlisi i recerca sobre immigració, interculturalitat i envelliment. Es detecta una manca de coneixement sobre la situació de les persones migrades i el procés d'envelliment. L'acció pretén obrir una línia de recerca i anàlisi dels serveis per a les persones grans en clau intercultural i donar suport als espais de participació i entitats que s'hi afegeixin (Consell Assessor de la Gent Gran, CMIB i altres).	Àrea de Drets de Ciutadania, Cultura, Participació i Transparència, Àrea de Drets Socials		Innovació				

Acrònims

- AMB – Àrea Metropolitana de Barcelona
- ASPB – Agència de Salut Pública de Barcelona
- CAGG – Consell Assessor de la Gent Gran
- CAMU – Consell Municipal Assessor d'Universitats
- CSB – Consorci Sanitari de Barcelona
- ECAS – Entitats Catalanes d'Acció Social
- FEICAT – Federació d'Empreses d'Inserció de Catalunya
- ICUB – Institut de Cultura de Barcelona
- IMEB – Institut Municipal d'Educació de Barcelona
- IMHAB – Institut Municipal de l'Habitatge i Rehabilitació de Barcelona
- IMPD – Institut Municipal de Persones amb Discapacitat
- IMSS – Institut Municipal de Serveis Socials
- LGTBI – Lesbianes, Gais, Transsexuals, Bisexuals i Intersexuals
- OMIC – Oficina Municipal d'Informació al Consumidor
- OND – Oficina per la No Discriminació
- TMB – Transports Municipals de Barcelona
- XSFC – Xarxa pel Suport a les Famílies Cuidadores

07. El seguiment de l'Estratègia i l'equip de coordinació

Per fer el seguiment i l'avaluació, es preveu que l'equip de coordinació es converteixi a partir de l'aprovació de l'Estratègia en el grup de seguiment en el marc de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona, amb la incorporació de noves persones que es considerin necessàries per tal de garantir-ne el desplegament operatiu així com la representació en els espais de participació en aquest seguiment.

El grup de seguiment a partir del diàleg amb els diferents responsables disposarà d'un sistema d'informació a partir del qual s'elaborarà l'informe anual d'execució. Aquest informe es presentarà i discutirà en

els espais de participació de referència, especialment en el grup d'envelliment del Consell Municipal de Benestar Social i en el Consell Assessor de la Gent Gran, per tal de retre comptes i recollir recomanacions i accions de millora per a l'any següent. En paral·lel, els estudis previstos en la mateixa Estratègia han de permetre actualitzar i aprofundir la diagnosi en determinats aspectes per tal d'actualitzar-la a la realitat canviant.

En aquesta Estratègia han participat i aportat moltes persones de l'Ajuntament de Barcelona, d'entitats i altres espais. Concretament, l'Equip de Coordinació de l'Estratègia ha estat format per:

- Natalia Rosetti, Tinència de Drets Socials.
- Ester Quintana, Departament de Gent Gran, Àrea de Drets Socials.
- Davide Malmusi, Direcció de Salut, Àrea de Drets Socials.
- Pilar Soldevila, Direcció de Coordinació i Projectes Estratègics, Gerència Municipal.
- Joana Luna, Direcció de Coordinació i Projectes Estratègics, Gerència Municipal.
- Quique Cano, Departament de Promoció de la Gent Gran, Àrea de Drets Socials.
- Antonio Fernández, Departament de Participació Social, Àrea de Drets Socials.
- Sergi Martí, Departament de Participació Social, Àrea de Drets Socials.
- Eva Jou, Secretaria del Consell d'Habitatge Social, Àrea de Drets Socials.
- Joan Recasens, Secretaria del Consell d'Habitatge Social, Àrea de Drets Socials.
- Beatriz Garcia, Departament de Programes de Temps i Economia de les Cures. Direcció de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum.
- Lucia Artazcoz, Agència de Salut Pública de Barcelona.
- Yolanda Fierro, Departament de Planificació i Processos, Àrea de Drets Socials.
- Montserrat Freixa, Direcció de Serveis a les Persones i al Territori districte de l'Eixample.
- Lucas Martínez, Direcció de Serveis a les Persones i al Territori districte de Nou Barris.
- Montserrat Martín, Direcció de Serveis a les Persones i al Territori districte de Nou Barris.
- Susana Descals, Direcció de Serveis a les Persones i al Territori districte de Sant Andreu.
- Eva Alfama, Consellera de Ciutat Vella.
- Eduard Jiménez, consultor en polítiques públiques.
- Marc Martí-Costa, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

Canvi
demogràfic i
envelliment

Una ciutat per a tots els cicles
de vida (2018-2030)

Catàleg
de serveis
i pressupost

Catàleg dels serveis adreçats a les persones grans

En el catàleg s'inclouen el conjunt de serveis, programes, projectes i accions promoguts per l'Ajuntament de Barcelona que estan adreçats a les persones grans. S'han recollit polítiques d'atenció social, prevenció i promoció centrades en el col·lectiu de persones grans que, principalment, desenvolupa l'Àrea de Drets Socials i s'ha pressupostat la gran majoria d'aquests projectes. Molts d'aquests programes són de naturalesa estructural i la majoria formen part de la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 prevista al Decret 142/2010, d'11 d'octubre, i incorporada als pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. També s'hi afegixen equips específics o generalistes, on es desenvolupen diverses activitats, en què participen les persones grans, ja siguin promotores i participants en el disseny de les activitats o beneficiàries.

Els quadres presenten el nom de l'acció o programa, l'eix d'actuació (si el principal enfocament és la promoció, la prevenció o l'atenció social) i la tipologia (equipament, servei, programa o bé projectes i accions), així com una descripció i la unitat promotora i altres organismes responsables. Finalment, s'incorporen algunes accions de referència dels districtes.

En un segon apartat es presenta el pressupost de gran part d'aquestes accions des del 2015 fins al pressupost previst per al 2018;

entre aquests anys s'ha produït un increment rellevant en la despesa. El pressupost i la seva evolució recullen diferents serveis i programes distribuïts en quatre grans blocs: serveis de participació social de les persones grans, serveis de promoció, serveis socials bàsics i serveis d'atenció a les persones grans. Els imports en la despesa s'han computat segons el percentatge de persones usuàries de més de 65 anys, en el cas d'aquells programes destinats al conjunt de la població que s'ha considerat que cal incloure.

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Casals i espais municipals per a la gent gran	Promoció Prevenició	Equipament	<p>Conjunt d'equipaments i espais per a la trobada, la relació, la participació, el lleure, etc. de les persones grans a la ciutat.</p> <p>Es troben a tots els barris de la ciutat i tenen per objectiu afavorir la plena integració social, la prevenció de situacions d'aïllament social, el foment de la relació i la promoció de la participació activa de les persones grans en la vida de la comunitat.</p> <p>S'adrecen a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persones més grans de 60 anys i les seves parelles. • Persones més grans de 55 anys en situació de prejubilació. 	<p>Districtes</p> <p>Departament de Promoció de la Gent Gran</p>
Centres cívics	Promoció Prevenició	Equipament	<p>Espais oberts i de proximitat. Tot i que cada centre té el seu propi funcionament i identitat, tots estan relacionats entre si i formen la Xarxa de Centres Cívics.</p> <p>Als centres cívics hi ha una oferta variada de cursos, tallers i activitats culturals.</p>	<p>Districtes</p> <p>Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)</p>
Casals de barri	Promoció Prevenició	Equipament	<p>Espais de trobada i d'interrelació dels veïns i veïnes del barri, on es promouen valors democràtics i es fomenta el diàleg, la solidaritat, l'associacionisme i la col·laboració per afavorir el desenvolupament del barri i la millora de la convivència.</p> <p>A través dels casals es promou el treball en xarxa amb altres equipaments, entitats i col·lectius i s'ofereixen espais i activitats on es fomenta l'intercanvi, la creació, el voluntariat i la participació.</p>	<p>Drets de Ciutadania, Participació i Transparència</p> <p>Districtes</p>
Programa del "Bon tracte a les persones grans"	Promoció Prevenició	Programa	<p>Conjunt d'accions promogudes per l'Ajuntament de Barcelona i orientades a la promoció i la cultura del bon tracte cap a les persones grans i a combatre l'edatisme o qualsevol forma de discriminació per edat. Inclou diversos tipus d'eines: informatives, formatives, audiovisuals i culturals.</p>	<p>Departament de Participació Social</p> <p>Departament de Gent Gran</p> <p>Departament de Promoció de la Gent Gran</p>

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Convenció de les Veus de les Persones Grans	Promoció	Programa	Des del 2003 i cada quatre anys, el Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), en col·laboració amb els consells i les comissions de gent gran dels districtes, promou la Convenció, un espai de participació de les persones grans que permet recollir, estructurar i valorar els resultats dels treballs realitzats i adoptar estratègies i compromisos de futur a l'entorn d'àrees clau per a les persones grans de la nostra ciutat.	Departament de Participació Social
“Soc gran, i què?” Desconstruïm estereotips i prejudicis amb les persones grans	Promoció Prevenió	Projecte/ acció	Iniciativa impulsada per l'Àrea de Drets Socials, amb el suport del Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG), per qüestionar de forma participada estereotips i prejudicis que, per raó d'edat, sovint pateixen les persones grans i reivindicar així el seu dret a la diferència i a la igualtat lluitant contra les discriminacions.	Departament de Promoció de la Gent Gran Departament de Participació Social
Accions comunitàries	Promoció Prevenió	Plans Projectes/ accions	<p>Conjunt d'accions d'atenció col·lectiva que es promouen des de diferents equipaments municipals, serveis, departaments o programes de l'Ajuntament, que s'adrecen a grups o col·lectius de persones d'un territori determinat per millorar-ne la qualitat de vida. Es poden fer de forma conjunta, o no, amb altres serveis, entitats de la comunitat i amb el mateix col·lectiu implicat. L'objectiu principal és crear vincles comunitaris i avançar per implicar les persones grans al territori.</p> <p>Les accions s'orienten a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promoure la informació i la sensibilització de la comunitat. • Donar suport a grups socials i col·lectius. • Donar suport a iniciatives veïnals impulsades per entitats del territori. • Promoure la cohesió i la transformació social. • Afavorir accions intergeneracionals. • Promoure el voluntariat social. • Altres. 	<p>Institut Municipal de Serveis Socials</p> <p>Departament de Promoció de la Gent Gran</p> <p>Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i d'Immigració (Drets de Ciutadania, Participació i Transparència)</p> <p>Direcció de Serveis d'Acció Comunitària (Drets de Ciutadania, Participació i Transparència)</p> <p>Districtes</p>

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Escoles de salut per a la gent gran	Promoció Prevenió	Programa	Programa que s'insereix en l'acció comunitària en salut i que consisteix en sessions de formació per a gent gran sobre temes relacionats amb la salut. Té per objectiu aportar informació i reflexions per a promocionar els hàbits saludables i reduir la solitud de les persones grans. Basat en la necessitat a cada barri, se centra en territoris amb una situació més desafavorida.	Agència de Salut Pública de Barcelona Institut Municipal de Serveis Socials Direcció de Serveis d'Acció Comunitària Districtes
Els bancs de temps	Promoció Prevenió	Projectes	<p>Projectes impulsats per l'Ajuntament de Barcelona, en col·laboració amb la xarxa associativa dels barris i l'Associació Salut i Família.</p> <p>Fomenten en la comunitat la relació i l'ajuda mútua entre veïns i veïnes, intercanviant temps i habilitats. Es tracta de fer intercanvis de serveis entre les persones que se'n fan socis i sòcies sense diners (on la moneda simbòlica és l'hora). L'intercanvi de temps es fa de forma recíproca (ensenya a donar i rebre), paritària (busca la igualtat), plurilateral (entre el conjunt de sòcies i socis) i no de forma immediata, sinó quan es necessita.</p> <p>Les persones que hi participen ofereixen el seu temps fent petits serveis, relacionats amb la vida quotidiana, a canvi del temps d'altres persones.</p> <p>També hi ha bancs del temps virtuals que permeten fer intercanvis a través d'internet.</p>	Programes de Temps i Economia de les Cures Districtes
Agrupació d'Aules de Formació Permanent (AFOPA)	Promoció Prevenió	Programa	<p>Agrupació d'aules dedicades a la formació permanent de la gent gran que concentra els seus esforços a sensibilitzar la ciutadania de la necessitat de seguir una formació per al desenvolupament personal, cultural i social de les persones.</p> <p>Poden ser de dues tipologies: de difusió cultural o bé d'extensió universitària. Aquestes darreres són tutelades per les universitats que formen part del Consell Interuniversitari d'AFOPA, i en el qual participen totes les universitats públiques catalanes.</p> <p>També organitzen visites i viatges culturals i altres activitats de caràcter acadèmic i de lleure.</p>	AFOPA Departament de Promoció de la Gent Gran (conveni)

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Universitat de l'Experiència	Promoció Prevenió	Programa	La Universitat de l'Experiència posa a disposició de totes les persones més grans de 55 anys una oferta de programes universitaris integrats, estructurats en un o més anys acadèmics, en què l'estudiant pot accedir a un nivell de formació reconegut per la Universitat de Barcelona.	Universitat de Barcelona Departament de Promoció de la Gent Gran (conveni)
Avis i àvies també eduquen en les nostres escoles	Promoció Prevenió	Projecte	<p>Molts són els avis i les àvies que tenen cura dels seus nets i netes, i que els porten al matí o els recullen a la tarda a les escoles bressol municipals (EBM).</p> <p>Reconèixer-los com a agents educatius i corresponsables dels infants fa que també tinguin un lloc a l'escola, hi participin i en siguin part. Infants, professionals i famílies en general es beneficien en aquest intercanvi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • S'ofereix l'escola com a espai, tant a l'entrada com a la sortida, per jugar amb els nets i netes i compartir formes de joc, la quotidianitat, pautes educatives, estratègies d'intervenció, dificultats, etc. D'aquesta manera, famílies i educadors i educadores es poden implicar en un projecte comú de centre, que tingui en compte el coneixement tècnic i l'experiència dels i les professionals, com també el saber dels avis i àvies en relació amb els seus nets i netes. • S'aprofita l'expertesa i el coneixement de les persones grans per convidar-les a diferents activitats dirigides directament als infants (contes, tallers d'experimentació, música...). • Tenen cura d'espais de l'EBM com a agents actius de la comunitat (l'hort, reparació de joguines, costura...). • Participen en activitats que poden ser per a totes les edats (música, psicomotricitat, ball...). 	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Espais participatius intergeneracionals	Promoció Prevenició		<p>Els EBM molt sovint es troben a prop de llars d'avis i àvies, casals o entitats comunitàries de persones grans. A través de la coneixença mútua, s'han dut a terme diferents iniciatives per afavorir l'intercanvi intencionat i continuat de recursos i aprenentatges entre les persones més grans i les més petites, amb la finalitat de fomentar el contacte entre les diferents generacions del barri, tot creant espais reals de convivència, de manera que s'aconsegueixen beneficis individuals en els infants i en la gent gran, així com socials. Es busquen activitats que les puguin fer tant persones grans com petites en una relació de col·laboració i ajuda mútua.</p> <p>Es fomenta la col·laboració amb residències, casals o entitats comunitàries de persones grans, en els quals, a través d'activitats conjuntes, hi ha un espai compartit persones grans i infants. Aquestes activitats poden ser puntuals (festes determinades, com Sant Jordi, Nadal...) o bé periòdiques. També es té cura dels espais de l'escola bressol (per exemple, a l'estiu tenen cura de l'hort) i s'afavoreix la participació en activitats per a totes les edats (música, psicomotricitat, ball...).</p>	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)
Avis i àvies en els espais familiars	Promoció Prevenició	Projecte	Molts són els avis i les àvies que tenen cura dels seus nets o netes durant tota la jornada sense que tinguin un espai on compartir experiències, dubtes i jocs amb els infants, parlar de nous models educatius, fer xarxa amb altres avis i àvies... Als espais familiars poden gaudir d'un temps també per a ells i elles de cura i atenció.	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB)
Xarxa de biblioteques públiques de Barcelona	Promoció Prevenició	Equipament Servei	Barcelona disposa d'una xarxa de biblioteques públiques que possibilita l'accés lliure de tota la ciutadania a la informació i el coneixement. Les biblioteques són un bon espai on les persones grans poden endur-se materials en préstec, llegir la premsa o les revistes, participar en les activitats o informar-se de qüestions que els interessin.	Xarxa de biblioteques públiques de Barcelona

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Clubs de lectura per a les persones grans	Promoció Prevenió	Equipament Servei	Clubs destinats específicament a les persones grans. Aquests clubs, coordinats per la Biblioteca Sant Pau-Santa Creu i la Biblioteca Vilapicina i la Torre Llobeta, es reuneixen regularment per llegir i comentar la lectura escollida amb el suport d'un voluntari de la biblioteca. Estan situats al districte de Ciutat Vella, al Casal Municipal de Gent Gran Josep Tarradellas i al Casal Municipal de Gent Gran Josep Trueta, i al districte de Nou Barris, al Casal Municipal de Gent Gran Vilapicina i la Torre Llobeta.	Xarxa de Biblioteques Públiques de Barcelona
Viatges per a la gent gran subvencionats per l'Ajuntament de Barcelona	Promoció Prevenió	Programa	El programa de viatges per a la gent gran es realitza en conveni amb l'Imserso: l'Ajuntament de Barcelona reserva 2.000 places de l'oferta estatal del Programa de Turisme de l'Imserso i les subvenciona en un 40% a les persones grans amb targeta rosa gratuïta.	Departament de Promoció de la Gent Gran
Programa "Activa't als parcs"	Promoció Prevenió	Programa	Programa d'exercici físic i de salut que es practica a l'aire lliure en diferents parcs i jardins de Barcelona, i que vol incentivar l'exercici físic per fer salut, mantenint una vida activa en l'àmbit psicològic i social, trobar-se en millors condicions i disminuir el risc de malalties, mentre es gaudeix dels espais verds de la ciutat.	Institut Barcelona Esports Agència de Salut Pública de Barcelona
Barcelona Caminades	Promoció Prevenió	Programa	Programa de cicles anuals de caminades, no competitives i aptes per a totes les edats, que promou una activitat saludable, senzilla i oberta a tothom. El programa compta amb tres activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Barnatresc: camina i descobreix Barcelona. • Naturtresc: camina i descobreix Catalunya. • Caminada Internacional de Barcelona: la gran caminada. 	Institut Barcelona Esports
Circuits per a persones grans	Promoció Prevenió	Programa	Barcelona disposa de diversos circuits gimnàstics dissenyats especialment per promoure la salut de les persones grans, ajudar-les a mantenir una activitat física adequada a les seves condicions i promoure l'hàbit de moure's i fer exercici físic d'una manera regular. En algunes d'aquestes instal·lacions hi ha sessions dirigides.	Institut Barcelona Esports

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Xarxa d'horts urbans per a persones més grans de 65 anys	Participació Prevenió	Programa	<p>Programa de participació de l'Àrea de Medi Ambient destinat a les persones més grans de 65 anys de la ciutat, amb l'objectiu d'incorporar-les a activitats de millora ambiental a través del conreu d'hortalisses seguint els principis de l'agricultura biològica.</p> <p>Els horts urbans tenen uns importants valors socials entre les persones que hi participen i també un alt valor ambiental per a la ciutat, així com una funció social de convivència entre generacions.</p> <p>El programa es duu a terme en col·laboració amb els districtes i compta amb la col·laboració de la Fundació Bancària "la Caixa".</p>	Ecologia, Urbanisme i Mobilitat
Programa "Viure i conviure"	Promoció Prevenió	Programa	<p>És un projecte solidari de convivència entre persones grans i estudiants universitaris i universitàries on s'intercanvia companyia per allotjament gratuït. El promou la Fundació Roure amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona.</p> <p>El programa s'orienta a persones més grans de 65 anys que visquin preferentment soles, a joves estudiants universitaris o universitàries de menys de 30 anys (35 en cas d'estudis de postgrau, màster o doctorats) i a estudiants de cicles formatius de grau superior que puguin disposar d'una part del seu temps per compartir.</p>	Fundació Roure Departament de Promoció de la Gent Gran
Targeta Rosa	Promoció	Servei	<p>Servei de caràcter social impulsat per l'Ajuntament de Barcelona a l'abast de totes les persones més grans de 60 anys o amb una discapacitat igual o superior al 33% acreditada i amb pocs recursos econòmics.</p> <p>Permet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Millora en l'accés o ús del transport públic. • Avantatges i descomptes en equipaments, establiments i serveis (podologia, òptiques, audiologia, museus, etc.). 	AMB Departament de Promoció de la Gent Gran
Servei de transport especial per a persones amb mobilitat reduïda	Promoció	Servei	<p>És un servei de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), que facilita el desplaçament en microbús adaptat o taxi a les persones amb especials dificultats de mobilitat. És complementari al transport públic regular.</p>	<p>Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)</p> <p>Àrea Metropolitana del Transport a Barcelona</p>

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Programa “Baixem al carrer”	Promoció Prevenció	Programa	El programa incideix en la soledat i l'aïllament de les persones grans que troben barreres arquitectòniques a l'hora de sortir de casa o bé de les persones que, tot i que poden sortir de casa perquè viuen en una planta baixa, pateixen una situació d'aïllament social a causa de les dificultats de mobilitat dins el barri.	Agència de Salut Pública de Barcelona Departament de Salut
Projecte Radars	Prevenció	Projecte	El projecte Radars té per objectiu reduir el risc d'aïllament i d'exclusió social de les persones grans a partir de l'acció comunitària. És una xarxa de prevenció i atenció en la qual participen persones voluntàries, entitats, comerços i l'administració pública. Té com a objectiu contribuir perquè les persones grans que viuen soles o acompanyades d'altres persones grans puguin quedar-se a casa seva amb la complicitat del seu entorn.	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Vincles	Prevenció	Projecte	Vincles BCN és un projecte d'innovació social que vol abordar l'aïllament i la soledat i millorar la seguretat i el benestar de les persones grans de Barcelona. Ho fa a partir de la creació de xarxes personals de confiança, amb el suport de la tecnologia digital.	Departament de Promoció de la Gent Gran
Oficina per la No Discriminació (OND)	Atenció social	Servei	<p>L'Oficina per la No Discriminació (OND) és un mecanisme de garantia a escala local dirigit a atendre les vulneracions dels drets humans relacionades amb l'àmbit de la discriminació. El servei s'adreça a tota la ciutadania, amb atenció especial a les discriminacions patides per origen, pertinença cultural o religiosa, orientació sexual i identitat de gènere, entre altres.</p> <p>Ofereix de manera personalitzada i confidencial els serveis següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informació i orientació bàsica. • Resolució de conflictes on s'ha produït una discriminació, a través de mediació o conciliació. • Assessorament jurídic i psicològic especialitzat. • Formació sobre la igualtat i la lluita contra la discriminació. 	Drets de Ciutadania, Participació i Transparència
Servei d'atenció social bàsica a persones i famílies	Atenció social	Servei	Conjunt de serveis, recursos i prestacions adreçades a la població en general i específicament a les persones més grans de 65 anys, que inclou, entre altres, l'atenció personal des dels centres de serveis socials, com a via d'accés a diferents recursos i prestacions del sistema de serveis socials, com el servei d'ajut a domicili o el servei de teleassistència, entre altres.	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Ajuts econòmics d'inclusió	Atenció social	Servei	Són prestacions econòmiques destinades a la cobertura de necessitats bàsiques, que es concedeixen a persones o famílies en situació de vulnerabilitat econòmica puntual o que es troben en situacions de pobresa i exclusió social. S'hi inclouen tant les prestacions de serveis com les econòmiques.	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Programes Individuals d'Atenció (PIA)	Atenció social	Servei	La Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), estableix com a instrument de procediment i reconeixement de la situació de dependència i les prestacions o serveis corresponents els programes individuals d'atenció (PIA) que elaboren els professionals dels serveis socials bàsics.	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Servei de teleassistència a domicili (TAD) bàsica i avançada	Atenció social	Servei	<p>És un servei permanent, funciona les 24 hores del dia durant tot l'any. Té com a finalitat ajudar les persones grans amb discapacitat o dependència perquè puguin continuar vivint al seu domicili, amb seguretat, i reduir el risc d'aïllament.</p> <p>La teleassistència bàsica contempla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programes d'envelliment actiu i seguiment telefònic. • Atenció domiciliària de les urgències amb les unitats mòbils. • Custòdia de claus. <p>La teleassistència avançada contempla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Un dispositiu específic per a persones amb dificultats de comunicació oral. • Uns dispositius perifèrics (detector de gas; de fum/foc; d'obertura de porta; de mobilitat). • Teleassistència mòbil fora del domicili. • MIMAL: dispositiu que permet la localització remota permanent de persones amb deteriorament cognitiu lleu o moderat. La localització és possible a través de la xarxa de telefonia mòbil i del GPS (a través d'una xarxa de satèl·lits) que té incorporat el dispositiu i amb el qual és possible localitzar de manera permanent la persona usuària i detectar situacions que podrien ser potencialment perilloses per a ella, en relació amb la seva posició geogràfica. • Programa de suport a persones cuidadores. • Altres programes de telemonitoratge, de telemedicina i de suport personal mitjançant tecnologies. 	Departament de Gent Gran

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Servei d'atenció a domicili (SAD)	Atenció social	Servei	<p>El servei d'ajuda a domicili comprèn dos tipus de servei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'atenció personal, que es dirigeix fonamentalment a la cura de la persona o persones ateses en el domicili i el suport a l'entorn cuidador. Inclou tasques de suport a la higiene i cura personal, al control de l'alimentació i la medicació i a la mobilització de la persona. També pot incloure tasques d'acompanyament, d'ajuda en l'adquisició d'hàbits i altres de complementàries. • La neteja de la llar, que és un servei de suport a la neteja ordinària de l'habitatge i al seu manteniment en condicions acceptables d'higiene i salubritat. Només es prescriurà aquest servei com a complementari d'un servei d'atenció personal. 	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Servei d'àpats socials	Atenció social	Servei	<p>Servei diürn d'assistència a les activitats de la vida diària per a les persones grans amb situació de més vulnerabilitat o fragilitat. Pot haver-hi dues modalitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Àpats a domicili. • Àpats en companyia, que s'ofereix als menjadors habilitats d'equipaments municipals destinats a persones grans i cobreix simultàniament les necessitats alimentàries d'una manera equilibrada i d'un espai relacional acollidor. 	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Ajuts tècnics per adaptació a la llar. Productes de suport	Atenció social	Programa	<p>Els productes de suport (ajuts tècnics) són un complement del servei d'ajuda domiciliària.</p> <p>Són aparells o equips que es prescriuen a persones amb manca d'autonomia temporal o permanent que els serveixen per tenir un grau d'autonomia més gran en les activitats de la vida diària i els proporciona, en general, una millor qualitat de vida.</p> <p>Aquest servei es caracteritza per l'assessorament, la valoració, la instal·lació i el monitoratge del producte de suport a través d'un o una terapeuta ocupacional.</p>	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
El Banc del Moviment	Atenció social	Servei	<p>El Banc del Moviment és un servei de préstec solidari i sostenible de productes de suport per a persones amb mobilitat reduïda o dificultats de moviment de totes les edats. Facilita l'accés a tothom que ho necessiti, de forma temporal, amb croses, cadires de rodes o caminadors, entre altres productes.</p> <p>El projecte, coordinat per l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat, es duu a terme amb la participació de quatre entitats socials: Asendi NB, Nexe Fundació, Amputats Sant Jordi i la Cooperativa Alencop.</p>	Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
Programa de suport a les comunitats de veïns i veïnes d'escala	Promoció Prevenió	Programa	<p>Té per objectiu potenciar i consolidar comunitats de veïns i veïnes i capacitar-les per gestionar els afers col·lectius mitjançant processos d'acompanyament i assessorament.</p> <p>El programa compta amb equips d'educadors i educadores que fan una primera tasca de prospecció, diagnòstic i proposta d'intervenció segons les necessitats de la comunitat. S'hi poden acollir les comunitats de veïns i veïnes que assumeixen mancances organitzatives o de convivència i amb voluntat d'implicar-s'hi per a la millora de la gestió de la comunitat i la relació entre els veïns i les veïnes.</p>	Gerència de Seguretat i Prevenió
Ajuts per a la rehabilitació d'habitatges	Promoció Prevenió	Programa	<p>Ajuts destinats a l'habitabilitat, l'accessibilitat i la rehabilitació d'edificis d'ús residencial, fomentant l'accessibilitat, la salut i l'estalvi energètic. Es tracta d'ajuts d'interiors i d'elements comuns d'edificis: els d'interiors corresponen a arranjaments d'habitatges de persones en situació de vulnerabilitat (habitabilitat, seguretat, accessibilitat, higiene i eficiència energètica mínimes) i els corresponents a edificis i a elements comuns, com ascensors, millores en l'accessibilitat, patologies estructurals, rehabilitació arquitectònica, etc.</p>	Consorci de l'Habitatge de Barcelona
Servei d'acompanyament a domicili de la gent gran	Atenció social	Servei	<p>Aquest servei disposa de dues modalitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> Acompanyament a domicili. Una persona voluntària visita la persona gran al seu domicili un cop a la setmana, durant aproximadament dues hores. Aquesta vinculació serà de per vida amb l'objectiu de prestar suport afectiu i alleugerir la situació d'aïllament de la persona gran. Acompanyaments esporàdics. Suport per fer gestions de diferent mena fora del domicili (receptes, visites o proves mèdiques, gestions, etc.). <p>Els serveis d'acompanyament es fan amb persones voluntàries i són gratuïts.</p>	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Grups de suport a famílies cuidadores	Atenció social	Projecte	<p>Els grups de suport tenen per objectiu facilitar espais de trobada i relació entre persones que tenen una situació similar: cuidar a persones dependents.</p> <p>El propòsit principal està orientat a reduir la sobrecàrrega de la persona que cuida, treballant emocions (la culpa, el dol, sentiments ambivalents, etc.), al mateix temps que se li facilita formació i informació. A través d'aquests projectes es reforça l'apoderament de la persona cuidadora, l'ajuda mútua entre les persones membres del grup, així com la seva inclusió en el territori.</p>	Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
Xarxa pel suport a les famílies cuidadores	Atenció social	Projecte	<p>La xarxa està formada per entitats de persones afectades per algun tipus de malaltia i els seus familiars i per institucions de la ciutat.</p> <p>És una de les xarxes de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva i el seu objectiu principal és facilitar a les famílies que cuiden persones afectades per malalties, informació i assessorament des de l'escolta atenta, difondre els seus drets, fer que les polítiques de salut i socials les tinguin presents, connectar-les amb els i les professionals i sensibilitzar la societat sobre la tasca que fan.</p>	Departament de Salut
Projecte "Temps per tu" per a persones grans	Atenció social	Projecte	Es concreta en activitats setmanals amb una durada de tres hores, l'objectiu principal és oferir temps personal, en el seu entorn immediat, a aquelles persones que tenen algun familiar al seu càrrec, a fi de prevenir situacions d'estrès i claudicació, millorant-ne la qualitat de vida.	Departament de Gent Gran
Respir (estades temporals en residència per a la gent gran)	Atenció social	Servei	Servei que ofereix la Diputació de Barcelona d'estades temporals en residències, per donar suport a les famílies que atenen al seu domicili persones grans amb deteriorament físic o psíquic amb motiu de vacances, descans o altres necessitats. El servei està limitat a una estada màxima de dos mesos a l'any, que es poden gaudir en períodes d'un mínim de quinze dies.	Departament de Gent Gran
Respir Plus	Atenció social	Servei	Servei complementari al programa Respir. Consisteix un ajut econòmic que permet gaudir d'estades temporals en residències per donar suport a les famílies que atenen en el seu domicili a persones grans amb deteriorament físic o psíquic amb motiu de vacances, de descans o altres necessitats.	Departament de Gent Gran

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Habitatges amb serveis per a la gent gran	Atenció social	Equipament	<p>Habitatges adaptats a les necessitats de les persones grans (pel que fa a mobilitat, accessibilitat, recursos, etc.) i amb els serveis de suport (sanitaris, alimentaris, etc.) que en un moment determinat poden necessitar aquestes persones en funció de la seva situació i autonomia personal.</p> <p>Aquest servei s'adreça a persones de més de 65 anys autònomes o amb necessitat de supervisió i que no tenen habitatge o el que tenen no és accessible.</p> <p>Inclou serveis com ara: allotjament, consergeria, teleassistència, suport personal, suport social, suport per a la neteja de l'habitatge...</p>	Departament de Gent Gran
Servei d'atenció a les urgències a la vellesa (SAUV)	Atenció social	Servei	<p>Servei per atendre persones grans que es troben en situació d'urgència social que requereix una actuació immediata, per oferir-los un acolliment temporal i atenció a les seves necessitats bàsiques (allotjament, alimentació, salut i higiene...) mentre es troben els recursos més adients per tractar la seva situació.</p>	Departament de Gent Gran
Servei d'acolliment residencial	Atenció social	Servei	<p>Equipaments adreçats a acollir i donar atenció, de manera permanent o temporal, a persones grans que no poden realitzar les activitats de la vida quotidiana (neteja de la casa, higiene personal...) o necessiten una atenció constant (per malaltia, edat molt avançada, etc.) i no compten amb suport familiar o altres persones per continuar vivint a casa seva.</p> <p>Aquest servei forma part del catàleg de serveis de la Llei de la dependència.</p>	Departament de Gent Gran

Accions de referència a districtes

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Projecte d'acompanyament i prevenció de la solitud. Casals municipals de gent gran Ciutat Vella	Prevenció Integració	Servei	Aquest servei vol donar resposta a la necessitat del districte de Ciutat Vella per fer visibles i arribar a les persones grans que es troben en una situació de potencial aïllament social, físic o psicològic i per establir mecanismes de prevenció aprofitant la xarxa municipal de casals de gent gran i les seves possibilitats com a eina socialitzadora i de convivència.	Districte de Ciutat Vella
Promoure el voluntariat de les persones grans i la seva implicació en els dissenys de les activitats als espais de gent gran	Promoció	Projecte	Aquest projecte pretén generar, a partir de sessions informatives obertes al barri, grups motors que treballin prèviament a l'obertura dels equipaments, en el disseny de les activitats que volen que s'hi duguin a terme en el futur. Què volen fer, com i amb qui? Es tracta de promoure el voluntariat, donant resposta a les demandes concretes de les persones grans i alhora donant utilitat als recursos propis de les persones grans implicades en el projecte. Els grups funcionen en un període que oscil·la entre els nou i els deu mesos, amb el suport del personal tècnic.	Districte de l'Eixample
Promoure xarxes de cooperació amb el barri	Promoció Prevenció	Projecte	Impulsar grups de treball específics de participació i relacions als espais de gent gran que treballin per garantir l'encaix dels equipaments de gent gran com a motors de cooperació en la vida del barri. Això implica generar espais de coordinació i de cooperació amb els diferents agents socials de cada barri: CAP, centres cívics, biblioteques, escoles, associacions de veïns, taules de salut, entitats i altres projectes (Radars, Vincles...).	Districte de l'Eixample
“Aprendre amb la gent gran”	Promoció Prevenció	Projecte	El projecte “Aprendre amb la gent gran” es va posar en marxa fa 25 anys en entitats i equipaments de Sants-Montjuïc amb l'objectiu de trencar estereotips entre les diferents generacions, intercanviar experiències i coneixements entre elles, així com crear ponts de convivència i educar des del respecte i la llibertat. Hi participen escoles i instituts, una ludoteca, la Facultat de Psicologia de la UB, les tres residències gent gran de la zona i l'equipament municipal Josep Miracle.	Districte de Sants-Montjuïc

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Quinzena de la Salut	Promoció Prevenició	Projecte	El projecte de la Quinzena de la Salut es duu a terme des de fa 27 anys. Té per objectiu la promoció de la salut i d'hàbits saludables entre totes les persones grans del districte i de la resta de la ciutat. Se celebra un cop a l'any (al mes de maig) i consisteix en la programació de conferències d'experts del món de la salut, activitats saludables i activitats culturals.	Districte de Sants-Montjuïc
“Compartim experiències”	Promoció Prevenició	Projecte	Projecte intergeneracional iniciat el 2016. Dut a terme amb quatre escoles de secundària del districte per treballar l'assignatura d'Aprenentatge i servei comunitari. Consisteix en la realització de set sessions a cada escola on es fa un intercanvi d'experiències i coneixements entre tots dos grups d'edats (l'alumnat amb els seus avis i àvies) sobre diverses temàtiques com el joc, els oficis tradicionals, les xarxes socials, les amistats, les relacions de parella, la utilització d'internet, la dinamització per desmuntar mites de la gent gran, etc. Amb la gravació d'un vídeo de tot el procés.	Districte de les Corts
Casal d'estiu avis i àvies amb els seus nets i netes	Promoció Prevenició	Projecte	Projecte intergeneracional iniciat el 2010. La participació és conjunta i igualitària entre la gent gran i els infants per fomentar les relacions socials i intergeneracionals.	Districte de les Corts
Els grans fem contes per als nens i les nenes	Promoció Prevenició	Projecte	Projecte intergeneracional iniciat el 2005. En aquest projecte la gent gran escriu contes, que després són portats a les escoles i il·lustrats pels infants. Amb tots els contes es fa un llibre que es dona als participants. Se celebra un acte de presentació del llibre conjuntament amb els familiars, els infants, la gent gran i el professorat de les escoles.	Districte de les Corts

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
Programa de dinamització de gent gran del districte	Prevenió Integració	Programa (estable)	<p>El Programa pretén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potenciar el treball conjunt de tots els casals i grups de gent gran, tant públics com privats, des de la corresponsabilitat en la promoció de la gent gran. • Fomentar l'associacionisme i la participació de la gent gran en la promoció d'actes. • Afavorir el voluntariat social i cultural. • Donar suport a la Comissió de Gent Gran del Districte. <p>Entre la programació hi ha una mostra de teatre, una exposició de pintura, una trobada de corals, un concurs de memòria, una trobada de <i>country</i> i de sardanes, etc.</p>	Districte de Sarrià-Sant Gervasi
Programa per a gent gran vulnerable	Prevenió Atenció	Programa	<p>Detecció a través de la xarxa de casals de gent gran, els equipaments i les entitats del territori de persones que es troben en situació de solitud no volguda tot intentant vincular-los a casals o equipaments del barri i d'aquelles que poden tenir problemes de tipus social o de salut en què s'articula la derivació al servei pertinent.</p> <p>També es treballa la integració de les persones en residències del territori i el treball intergeneracional amb les diferents escoles i equipaments infantils del districte.</p>	Districte d'Horta-Guinardó
Jornada Intergeneracional	Promoció Prevenió	Projecte	A través d'un tema d'interès es comparteix la visió des de la gent gran i els adolescents. Hi participa un institut i els voluntaris de tots els casals i entitats de gent gran del districte.	Districte d'Horta-Guinardó
Taula de casals	Promoció	Projecte	Els diferents casals públics i privats del districte tenen un espai trimestral on poden compartir visions, sinergies, activitats i experiències associatives i de voluntariat.	Districte d'Horta-Guinardó
Passejades de descoberta d'Horta-Guinardó	Promoció	Projecte	Programem rutes setmanals per a la gent gran en què l'objectiu és promoure l'activitat física, la descoberta del patrimoni del districte i la interacció de les persones participants. Les inscripcions les fem a través de tots els equipaments culturals i de proximitat del districte per afavorir la participació d'aquelles persones grans que no estan vinculades a equipaments de gent gran.	Districte d'Horta-Guinardó

Nom	Àmbit d'actuació	Tipologia	Descripció	Promotor
“Movent-nos” i “Caminades de la gent gran”	Promoció	Projecte global per vetllar per l'activitat física de la gent gran	<p>Generar una diada d'activitat física que sigui un mirall de les activitats de promoció de salut de la gent gran que organitzen els casals de la gent gran i les escoles de salut de diferents barris del Districte de Sant Andreu.</p> <p>Promoure caminades i activitats físiques a l'aire lliure amb el suport dels plans de barris i dinamització dels equipaments esportius.</p>	Districte de Sant Andreu
Setmana de la Gent Gran	Promoció	Projecte	Generar un conjunt d'activitats a l'entorn de la celebració del Dia Internacional de la Gent Gran des del projecte Radars i el suport del Districte de Sant Andreu, al barri de Sant Andreu, fomentant la participació de l'associacionisme i d'entitats en la programació i la difusió d'activitats, així com el treball en xarxa i la promoció de projectes de ciutat (“Soc gran, i què?”).	Districte de Sant Andreu

Pressupost dels serveis de participació, promoció i atenció social per a persones grans

Es presenta el pressupost des del 2015 fins al 2018 per a diferents serveis i programes de l'Àrea de Drets Socials destinats a persones grans. Concretament, el pressupost corresponent als capítols II i IV, el pressupost de personal (capítol I) i el d'inversions en equipaments (capítol VII), així com el total del pressupost executat durant aquests anys i el previst per al 2018.

Les dades es presenten organitzades en quatre grans blocs:

Serveis de participació social de les persones grans

Inclou la despesa destinada a projectes i òrgans de participació específics de la gent gran, com el Consell Assessor de la Gent Gran i una part de l'Acord per una Barcelona Inclusiva i el Consell Municipal de Benestar Social.

Serveis de promoció social de les persones grans

Inclou la despesa tant dels districtes com del Departament de Promoció de la Gent Gran de l'Àrea de Drets Socials. Aquesta despesa va destinada a la gestió i el manteniment dels casals de gent gran distribuïts per tota la ciutat; les subvencions i convenis que tenen com a objecte la promoció d'activitats, per exemple els suport per a les vacances, la Targeta Rosa de transport, etc. S'ha de destacar el projecte Vincles, a càrrec de la Direcció de Planificació i Innovació, que preveu la creació d'una xarxa social de suport per a persones grans, i el programa Radars, un projecte d'acció comunitària liderat pels Serveis Socials i adreçat a detectar i prevenir situacions de risc de les persones grans i a pal·liar els efectes negatius o l'impacte de la solitud no volguda de les persones grans.

Serveis socials bàsics

Inclou, referida a la despesa en el capítol II del pressupost (Despesa corrent en béns i serveis. Gestió de serveis públics i contractes), la part proporcional segons el pes (percentatge de persones usuàries respecte al total) de les persones grans en el servei que es tracti. En el cas dels serveis d'atenció domiciliària, teleassistència i àpats socials, la proporció de persones usuàries amb una edat igual o superior a 65 anys és, en general, superior al 90%.

Serveis d'atenció a les persones grans

Inclou la despesa associada a equipaments i serveis adreçats a les persones grans a càrrec del Departament d'Atenció Social per a la gent gran i per a la promoció de l'autonomia personal de l'IMSS. Entre els equipaments hi ha les residències municipals de gent gran: Parc Guinardó, Josep Miracle, Francesc Layret i Fort Pienc; els habitatges amb serveis i els apartaments tutelats, i el centre de dia Casa Bloc.

Entre els serveis d'atenció, destaca el Servei d'atenció a les urgències de la vellesa (SAUV). A més, s'ha endegat una taula transversal que integra els serveis per a gent gran, salut i comunicació per donar respostes al maltractament envers les persones grans.

Des de la Direcció de Salut també es gestionen programes promocionals adreçats a les persones grans, com "Baixem al carrer", que

dona una atenció a persones més grans de 65 anys que, per motius físics o per barreres arquitectòniques, no poden accedir al carrer per elles mateixes.

Per últim, es presenta el pressupost del capítol I, l'atenció del personal dedicada a les persones grans (cal tenir en compte que no està la totalitat de despesa de personal, per exemple, dels districtes) i les inversions en equipaments.

Encara que no s'hagin inclòs al quadre, hi ha altres programes i projectes rellevants que caldria tenir en compte i sobre els quals no es disposava de la sèrie temporal o era difícil extreure un càlcul específic sobre la part destinada a les persones grans: programes sobre envelliment saludable, ajuts a la rehabilitació, programes d'altres àrees de l'Ajuntament, etc.

Serveis i programes	Previst 2015	Executat 2015	Executat 2016	Executat 2017	Previst 2018 ¹
Serveis de participació social de les persones grans		101.720 €	102.045 €	120.851 €	156.723 €
CAP. II		101.720 €	102.045 €	120.851 €	156.723 €
Serveis de promoció social de les persones grans ²	5.978.190 €	5.695.434 €	5.723.238 €	7.088.573 €	10.782.112 €
CAP. II					
Gestió casals de gent gran	254.926 €	254.925 €	219.367 €	333.400 €	1.070.817 €
Promoció social de gent gran	694.473 €	651.506 €	582.240 €	877.883 €	1.678.062 €
Vincles	582.916 €	274.891 €	169.062 €	709.967 €	1.788.068 €
Projecte Radars	89.215 €	72.467 €	150.390 €	399.241 €	439.475 €
CAP. IV					
Targeta Rosa	910.000 €	804.160 €	824.208 €	873.675 €	910.000 €
Subvencions i convenis d'atenció a gent gran		309.625 €	288.300 €	301.000 €	262.000 €
Promoció social de gent gran	1.094.923 €	1.073.467 €	1.196.042 €	1.292.905 €	1.439.061 €
Gestió casals de gent gran	2.065.787 €	2.054.392 €	2.207.678 €	2.214.550 €	1.942.016 €
Vincles	285.950 €	200.000 €	85.950 €	85.950 €	1.252.613 €

1. Per a l'any 2018 la despesa és estimada.

2. Pressupost dels districtes i Àrea de Drets Socials.

3. Imports de despesa en funció del percentatge de persones usuàries de 65 anys i més. El Servei d'atenció domiciliària representa l'import més important, i augmenta dels 51.380.000 € previstos per al 2015 als 83 milions previstos per al 2018, un increment del 62%. El pressupost executat del SAD en aquest període per a l'any 2015 és de 53.063.426 €, al 2016 és de 65.542.688 € i per al 2017 ascendeix a 75.086.406 €.

4. No es pot preveure la despesa dels ajuts econòmics d'inclusió, ja que es tracta de prestacions d'urgència social per a necessitats bàsiques i de subsistència.

Serveis i programes	Previst 2015	Executat 2015	Executat 2016	Executat 2017	Previst 2018 ¹
Serveis socials bàsics³	53.591.422 €	60.085.400 €	71.650.983 €	80.394.517 €	87.337.009 €
CAP. II					
SAD	43.827.140 €	45.263.102 €	55.449.114 €	63.523.099 €	70.218.000 €
Teleassistència	9.764.282 €	9.522.641 €	10.072.966 €	8.448.465 €	9.379.649 €
Atenció social individual, familiar, grupal i comunitària		1.557.852 €	1.788.969 €	3.571.126 €	2.890.160 €
Àpats socials (àpats en companyia, àpats a domicili)		3.741.805 €	4.339.933 €	4.851.827 €	4.849.200 €
Serveis d'atenció a les persones grans	19.606.774 €	18.903.036 €	18.784.650 €	17.690.990 €	22.434.932 €
CAP. II					
Centres d'atenció a persones grans	8.033.395 €	7.404.068 €	7.494.403 €	7.106.346 €	1.917.227 €
Habitatges amb serveis	2.874.032 €	2.866.667 €	2.865.738 €	2.890.305 €	896.662 €
Servei d'acolliment temporal d'urgències	1.871.025 €	1.259.100 €	3.202.237 €	5.345.543 €	1.502.445 €
Altres serveis d'atenció	31.300 €	27.717 €	12.033 €	12.490 €	32.142 €
CAP. IV					
Centres d'atenció a persones grans	7.443 €	7.443 €	330 €	1.017 €	6.100.389 €
Habitatges amb serveis	989.331 €	989.331 €	889.459 €	880.239 €	3.837.730 €
Servei d'acolliment temporal d'urgències	5.331.862 €	5.331.862 €	3.388.767 €	216.540 €	7.699.099 €
Altres serveis d'atenció	468.386 €	533.386 €	374.300 €	427.000 €	449.238 €
Ajuts econòmics d'inclusió IMSS ⁴		483.462 €	557.383 €	811.510 €	
Cap. I (personal) Gent gran		10.738.901 €	12.454.625 €	12.693.187 €	13.213.511 €
Cap. VI (inversions) Gent Gran	4.609.131 €	4.370.353 €	5.266.842 €	4.435.951 €	4.374.730 €
TOTAL	83.785.517 €	99.894.843 €	113.982.382 €	122.424.068 €	138.299.017 €

Canvi
demogràfic i
envelliment

Una ciutat per a tots els cicles
de vida (2018-2030)

Annex

Mapes demogràfics i d'equipaments i serveis

Mapes demogràfics i d'equipaments i serveis

La comprensió del component territorial present en la distribució de la població de les persones grans a la ciutat resulta fonamental per plantejar una estratègia sobre canvi demogràfic en el marc d'un escenari generacionalment canviant. Obviar la dimensió espacial del fenomen, podria derivar en actuacions que obeeixen únicament a una realitat de ciutat, quan sobre el terreny ens trobem barris heterogenis entre si, tant en la concentració de població de persones més grans com en l'accés als diferents equipaments prestadors de serveis per aquest col·lectiu.

En aquest document es presenten 26 mapes, alguns dels quals s'han incorporat a la diagnosi de l'Estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment: uns primers mapes presenten dades demogràfiques sobre les persones grans així com la distribució territorial de persones usuàries de serveis; en segon lloc, es presenta la distribució de diferents equipaments a la ciutat; per últim, a una escala més micro, els mapes detallen les persones usuàries del Servei d'Atenció Domiciliària juntament amb altres equipaments, amb l'objectiu d'avançar en el projecte de les superilles socials.

Els diferents indicadors demogràfics assenyalen una distribució de gent gran en consonància amb la densitat de població total. No obstant això, en termes relatius ja observem diferències evidents entre barris. Si

en nombres absoluts és el barri de la Nova Esquerra de l'Eixample el que compta amb més habitants de 65 anys i més (13.413 a 1 de gener de 2017), en percentatge, és el barri de Montbau el que té un pes més important de població de 65 anys i més respecte la població total del barri (30,50%). Al Districte de Les Corts, el 25,5% de la seva població té 65 anys o més, fet que el converteix en el districte més envellit de la ciutat. És rellevant observar quins canvis hi ha hagut en la distribució de les persones grans a la ciutat en els darrers anys. L'any 2011, el Districte de Ciutat Vella comptava amb 9.507 persones de 65 anys i més, sis anys més tard, el 2017, hi havia 8.271, un decreixement del 13% representant el districte amb el major descens de tota la ciutat.

Tal i com succeeix amb els diferents indicadors econòmics i de pobresa disponibles, el nivell d'ingressos de les persones grans varia molt segons el barri. S'observa, a més, que la presència de pocs ingressos entre les persones grans és més intensa que en d'altres grups de població. Alguns barris dels Districtes de Sants-Montjuïc i de Nou Barris, on més del 40% de la població de 60 anys i més, té uns ingressos inferiors a 1 IPREM (537,84 €/mes per al 2018). Mentre que als barris de Pedralbes o de les Tres Torres, el percentatge d'habitants de 60 anys o més amb ingressos inferiors a 1 IPREM no arriba al 7%.

De fet, els ingressos és una de les variables que explica el requeriment més o menys intensiu d'alguns recursos públics adreçats a les persones grans, com pot ser el Servei d'Atenció Domiciliària (SAD). Observem com la concentració de persones usuàries del SAD a la ciutat és força desigual i no obeeix tant a la distribució de les persones grans sobre el territori. Als districtes de Les Corts, Sarrià-Sant Gervasi o al barri de la Vila Olímpica, la concentració de persones usuàries del SAD és fins a 5 vegades inferior que la que trobem en algunes zones del barri del Raval, per exemple. Efectivament, la ràtio de persones usuàries del SAD per cada 100 habitants de 75 anys i més al Districte de Ciutat Vella és de 20,70, mentre que a Sarrià-Sant Gervasi trobem 4,63 persones usuàries de SAD per cada 100 habitants de 75 anys i més del districte. A més, com es recull a la diagnosi, del total de persones usuàries el 72% són dones.

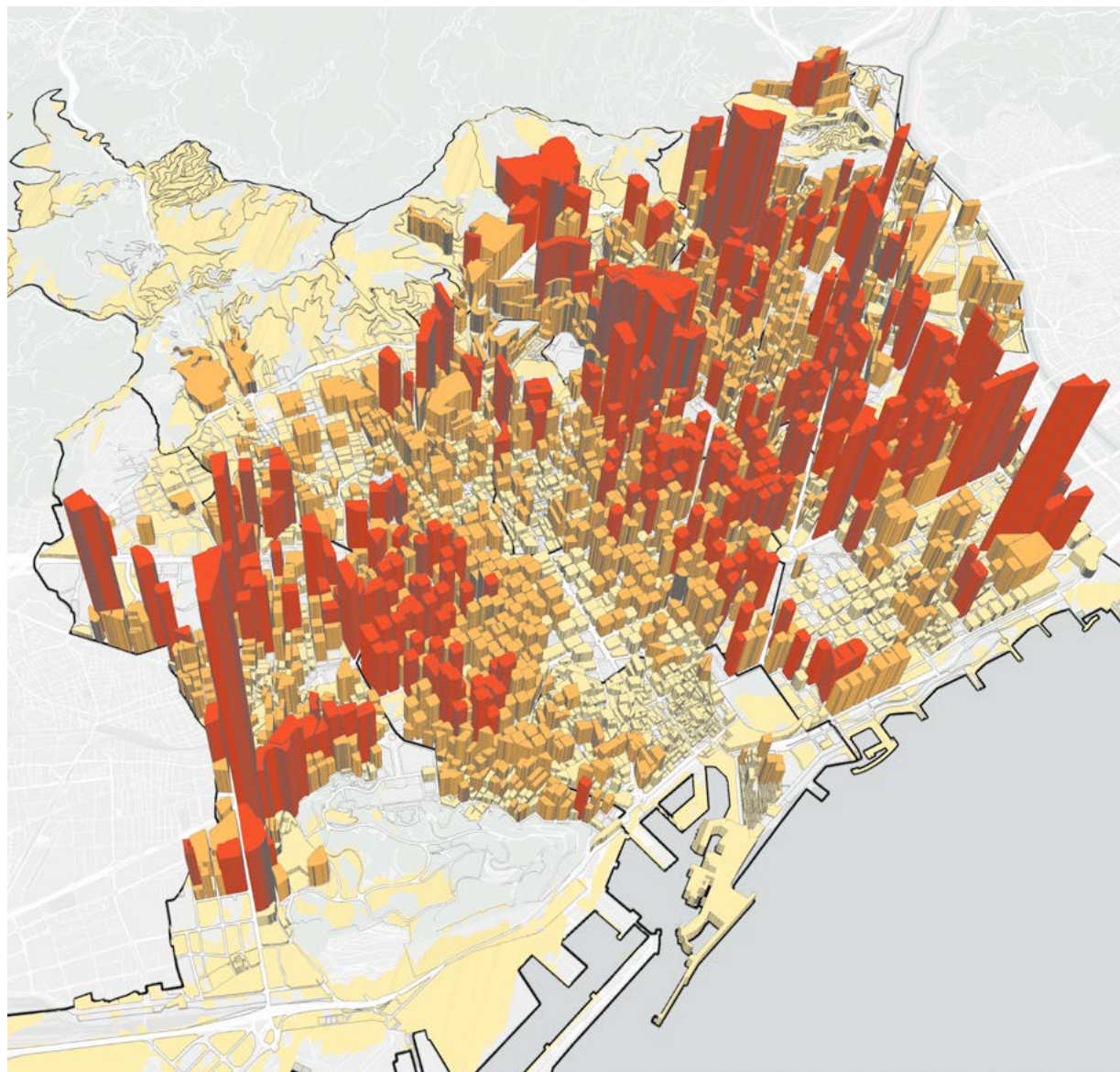
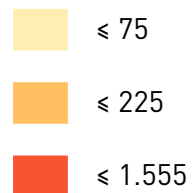
La desigual concentració de gent gran sobre la ciutat juntament amb la heterogeneïtat de les seves característiques socioeconòmiques, són elements d'anàlisi clau, a l'hora de pensar i localitzar la xarxa d'equipaments adreçats al col·lectiu de gent gran. De fet, la relació entre les necessitats d'una població de persones grans canviant i molt heterogènia i els serveis públics, és un dels punts claus en el nou model de gestió del Servei d'Atenció Domiciliària. Un dels objectius del nou model és poder dotar a les persones usuàries del SAD, d'un servei

de proximitat tant en les cures i atencions que necessiten com en l'accés als diferents equipaments de referència en un entorn el més confortable i segur possible.

Mapa 1. Persones de 65 anys i més per illa. Barcelona 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del padró d'habitants a 22 de gener de 2018.

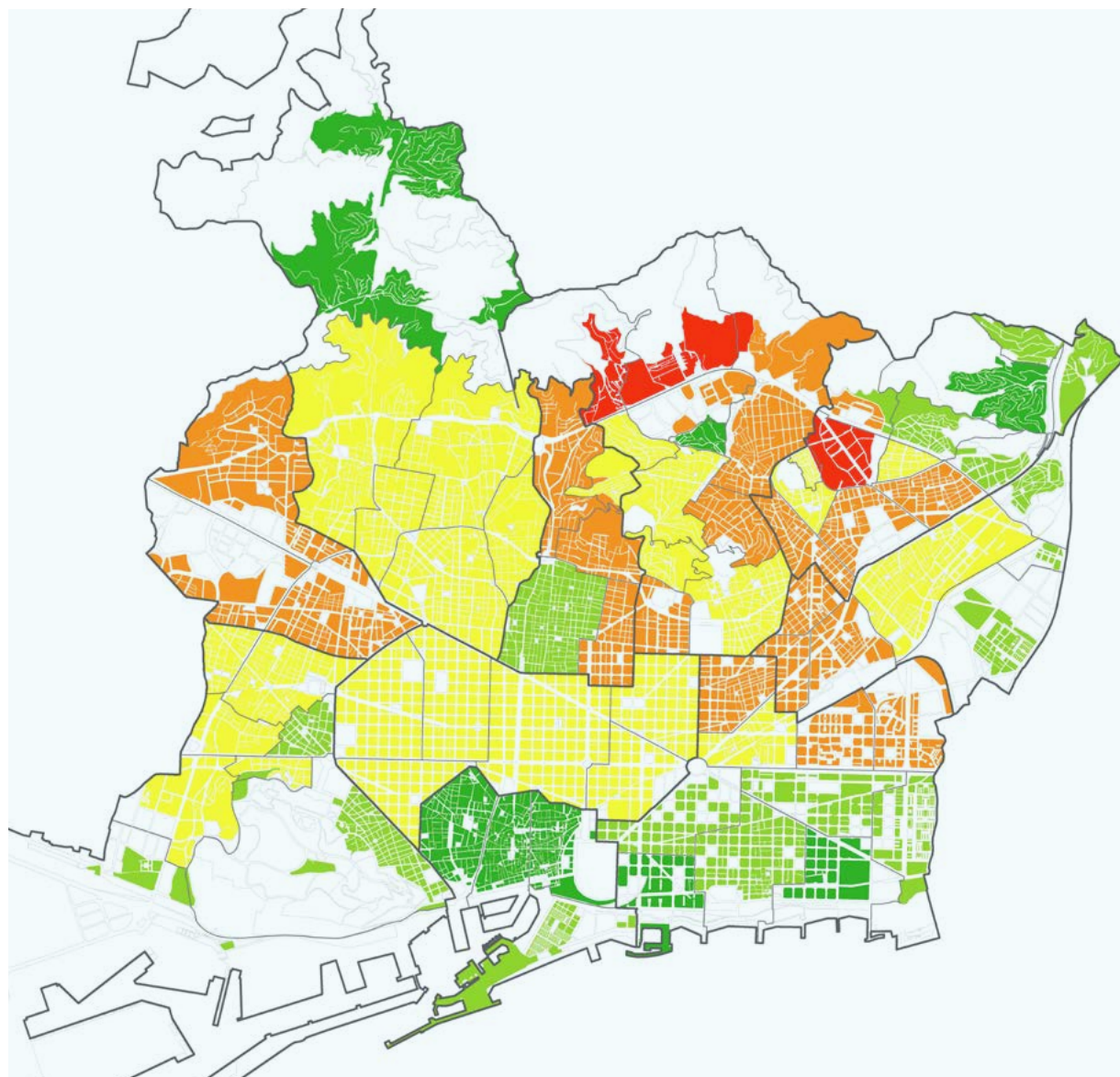
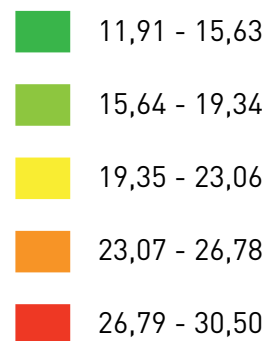
persones de 65 anys i més per illa

Mapa 2. Percentatge de persones de 65 anys i més respecte a la població total del barri. Barcelona, 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del padró d'habitants a 1 de gener de 2017.

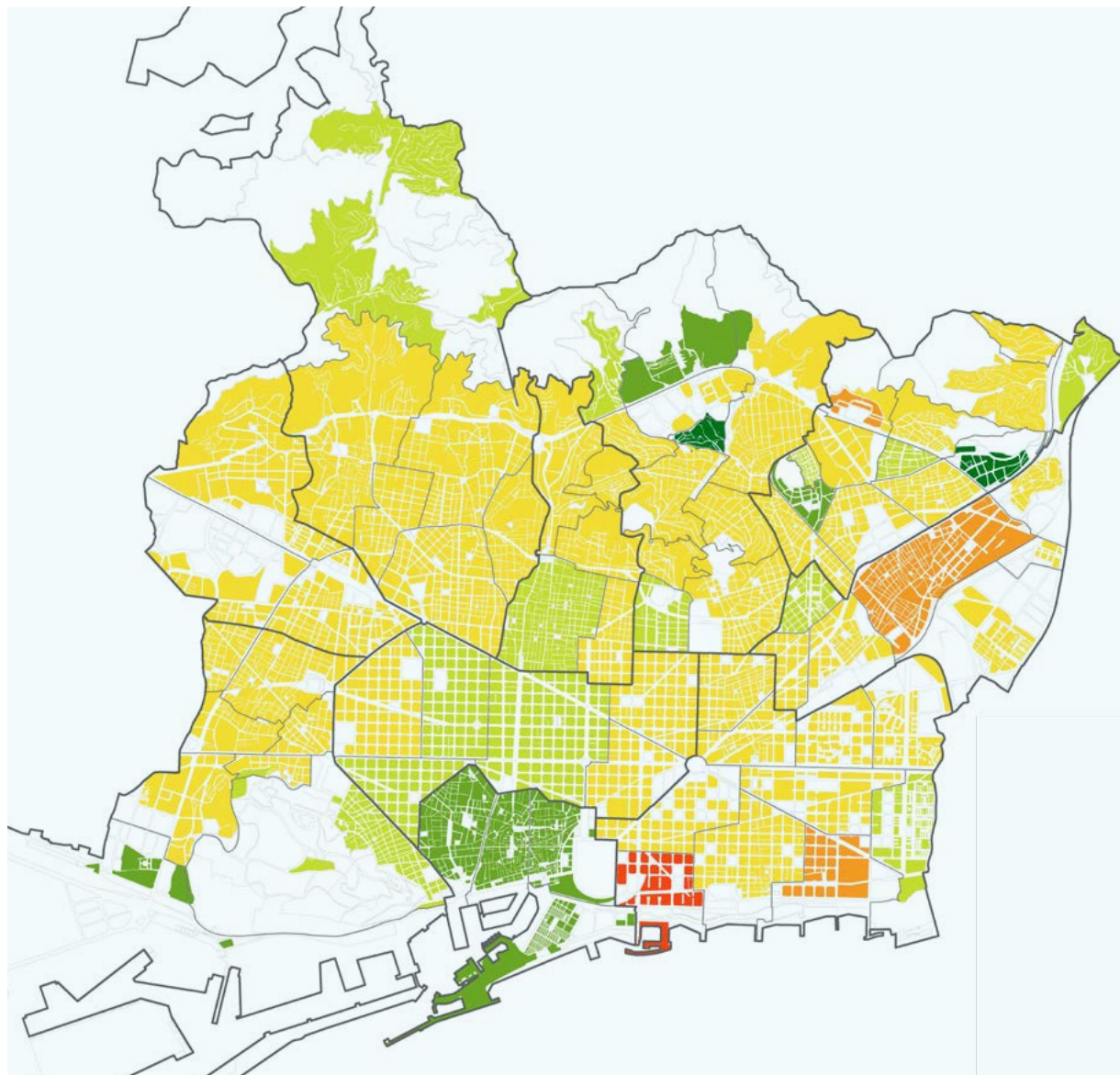
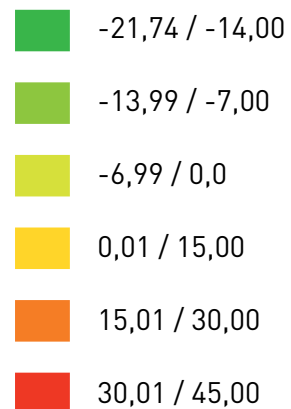
% persones ≥65 anys

Mapa 3. Variació (%) de persones de 65 anys i més, entre els anys 2011-2017, per barri. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del padró d'habitants 2011-2017.

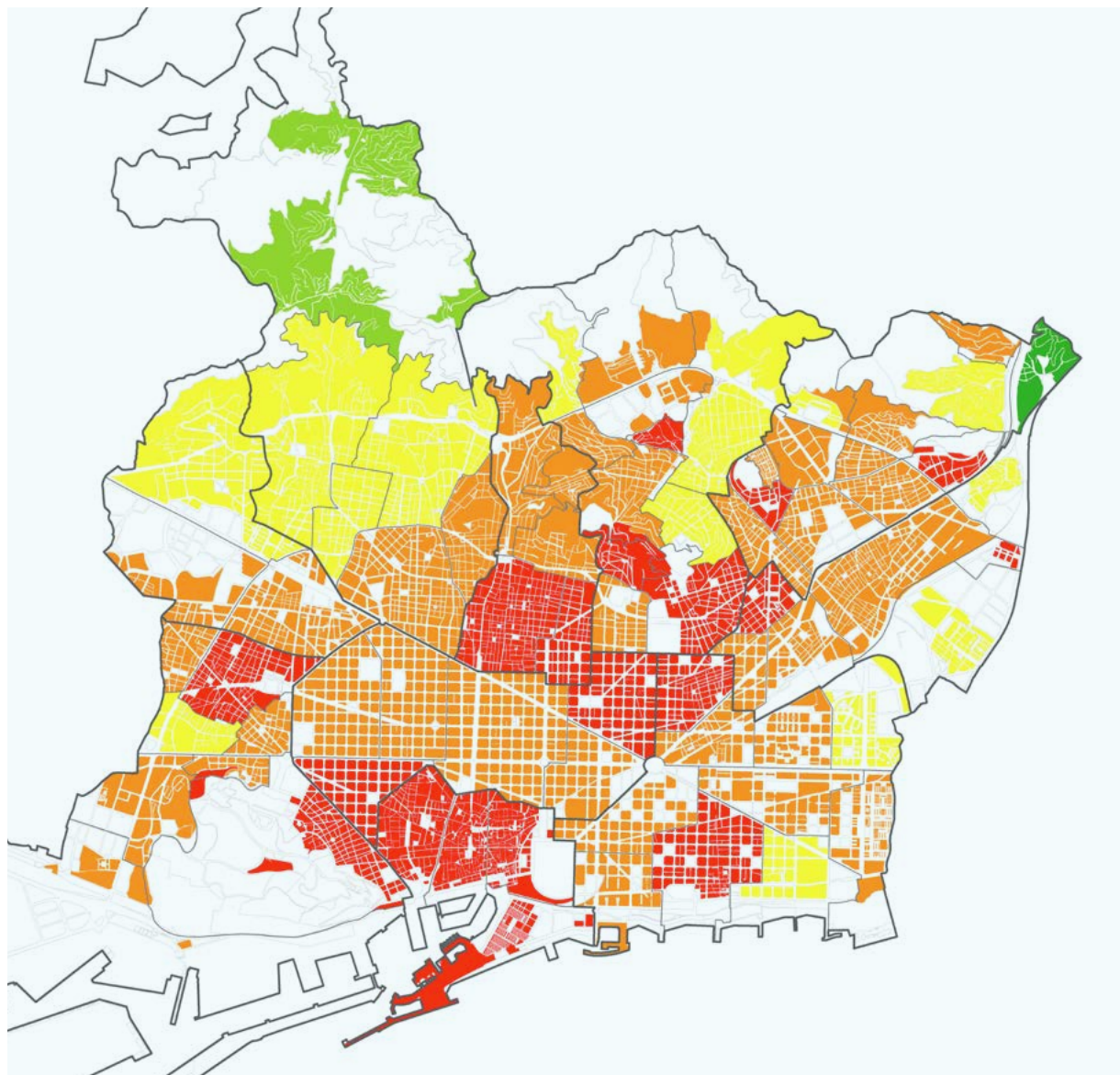
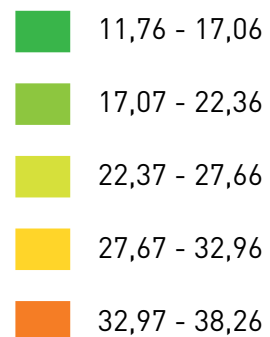
% variació persones ≥ 65 anys

Mapa 4. Percentatge de persones de 75 anys i més que viuen soles, respecte la població total de 75 anys i més del barri. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del padró d'habitants a 1 de gener de 2017.

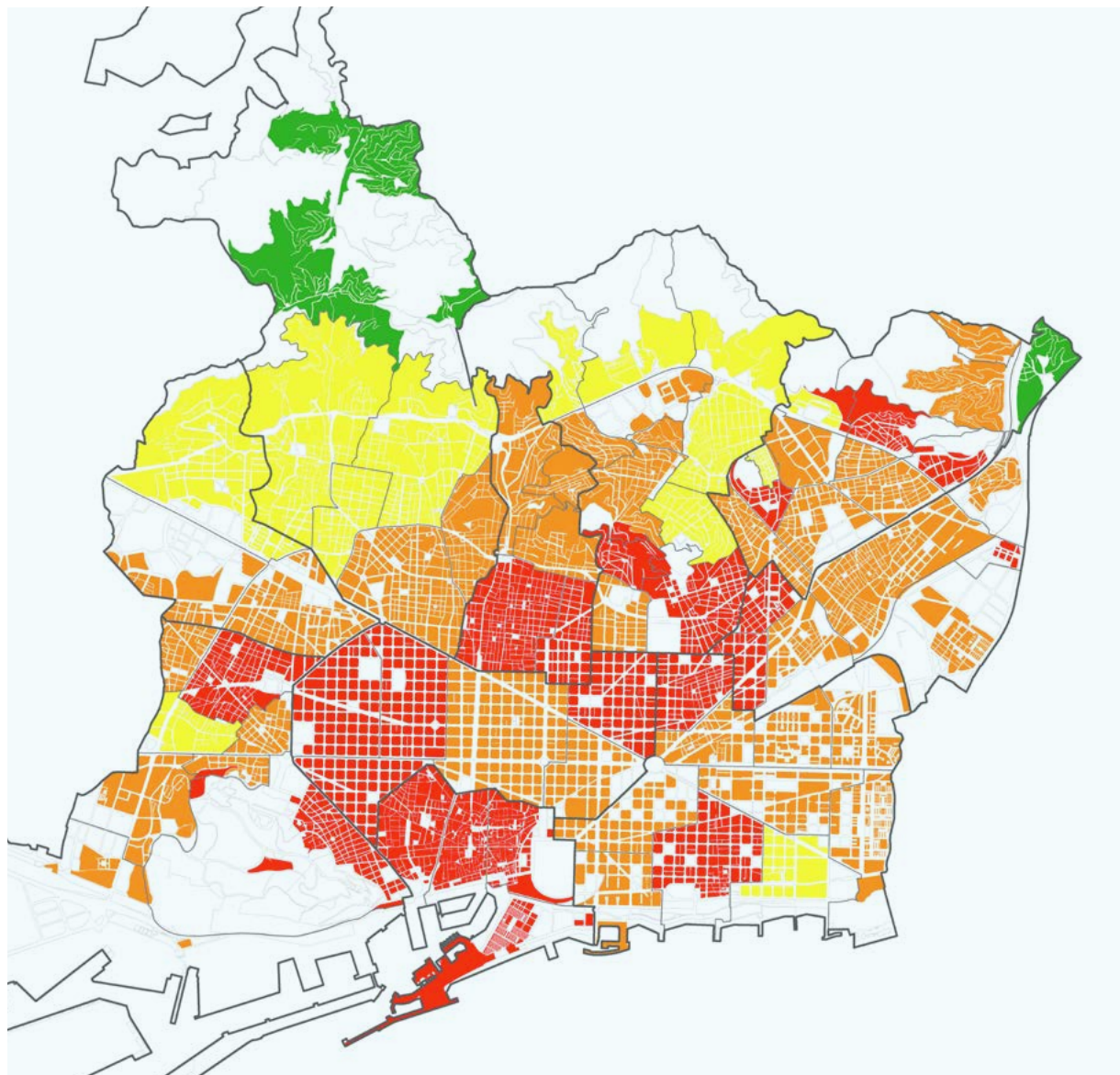
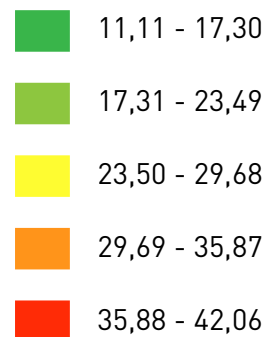
% persones ≥ 75 anys que viuen soles

Mapa 5. Percentatge de persones de 80 anys i més que viuen soles, respecte la població total de 80 anys i més del barri. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del padró d'habitants a 1 de gener de 2017.

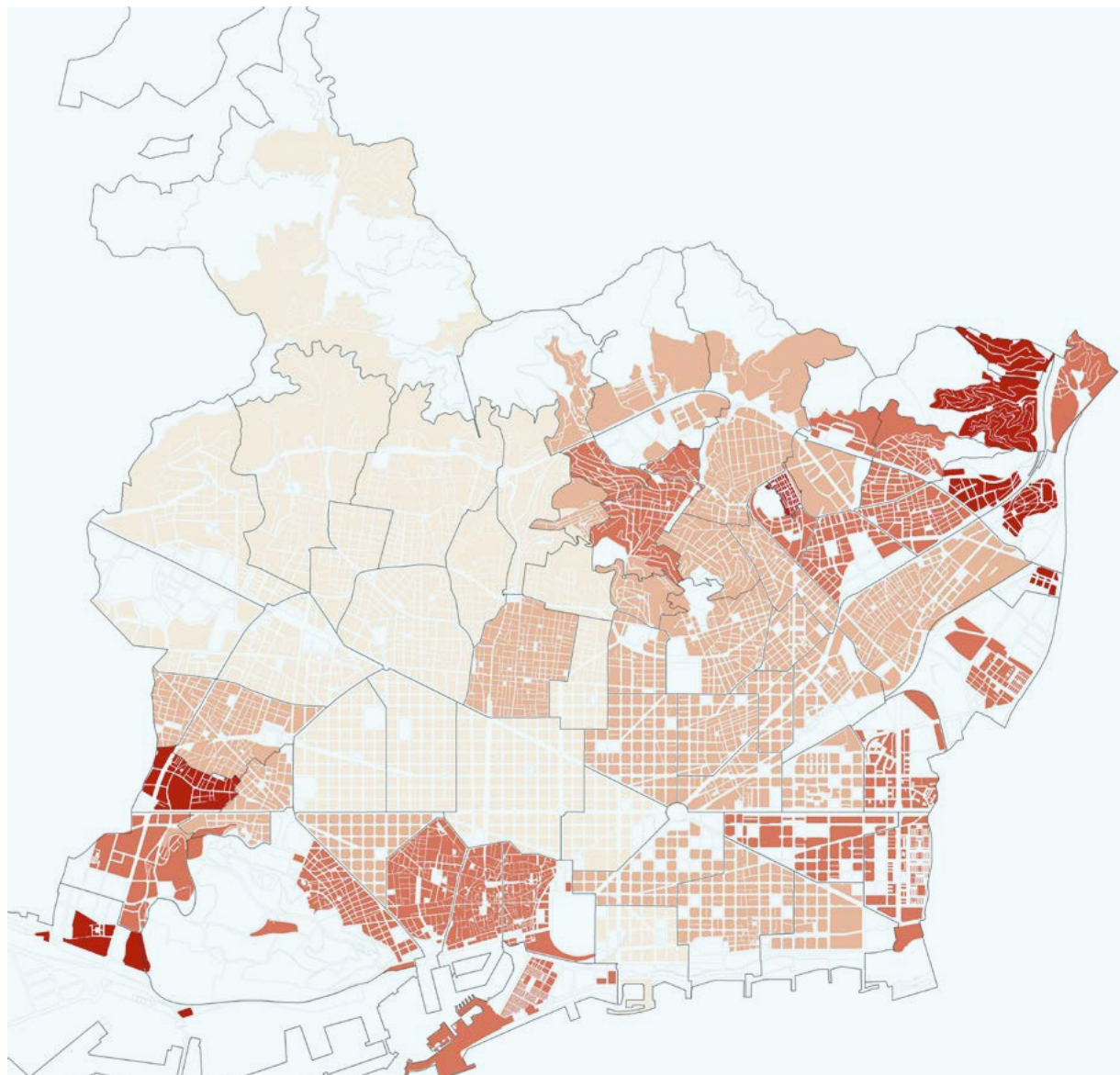
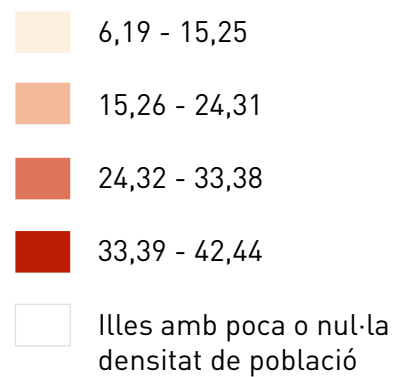
% persones ≥ 80 anys que viuen soles

Mapa 6. Percentatge de població de 60 anys i més, amb ingressos inferiors a 1 IPREM. Barcelona, febrer del 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe Targeta Rosa a 23 de febrer de 2018. Oficina Municipal de Dades, Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

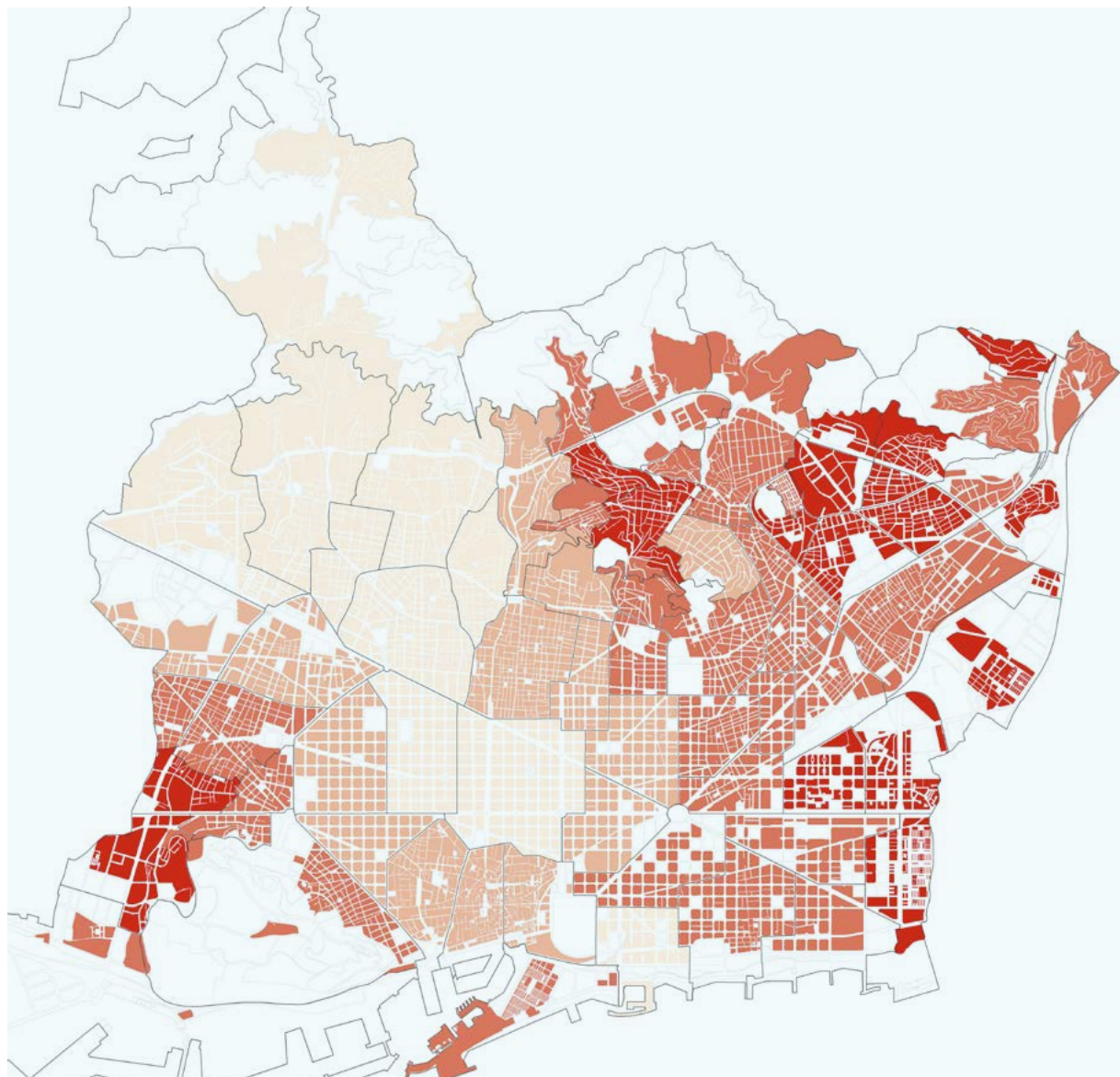
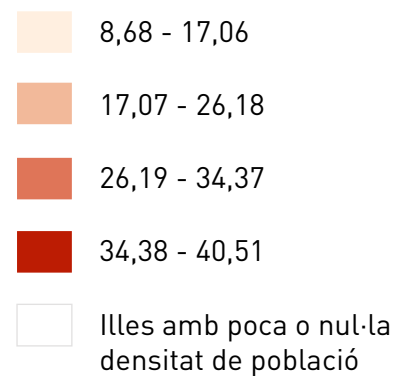
**% població \geq 60 anys
amb ingressos $<$ 1 IPREM**

Mapa 7. Percentatge de població de 60 anys i més, amb ingressos entre 1 i 2 IPREM. Barcelona, Febrer 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'informe Targeta Rosa a 23 de febrer de 2018. Oficina Municipal de Dades, Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

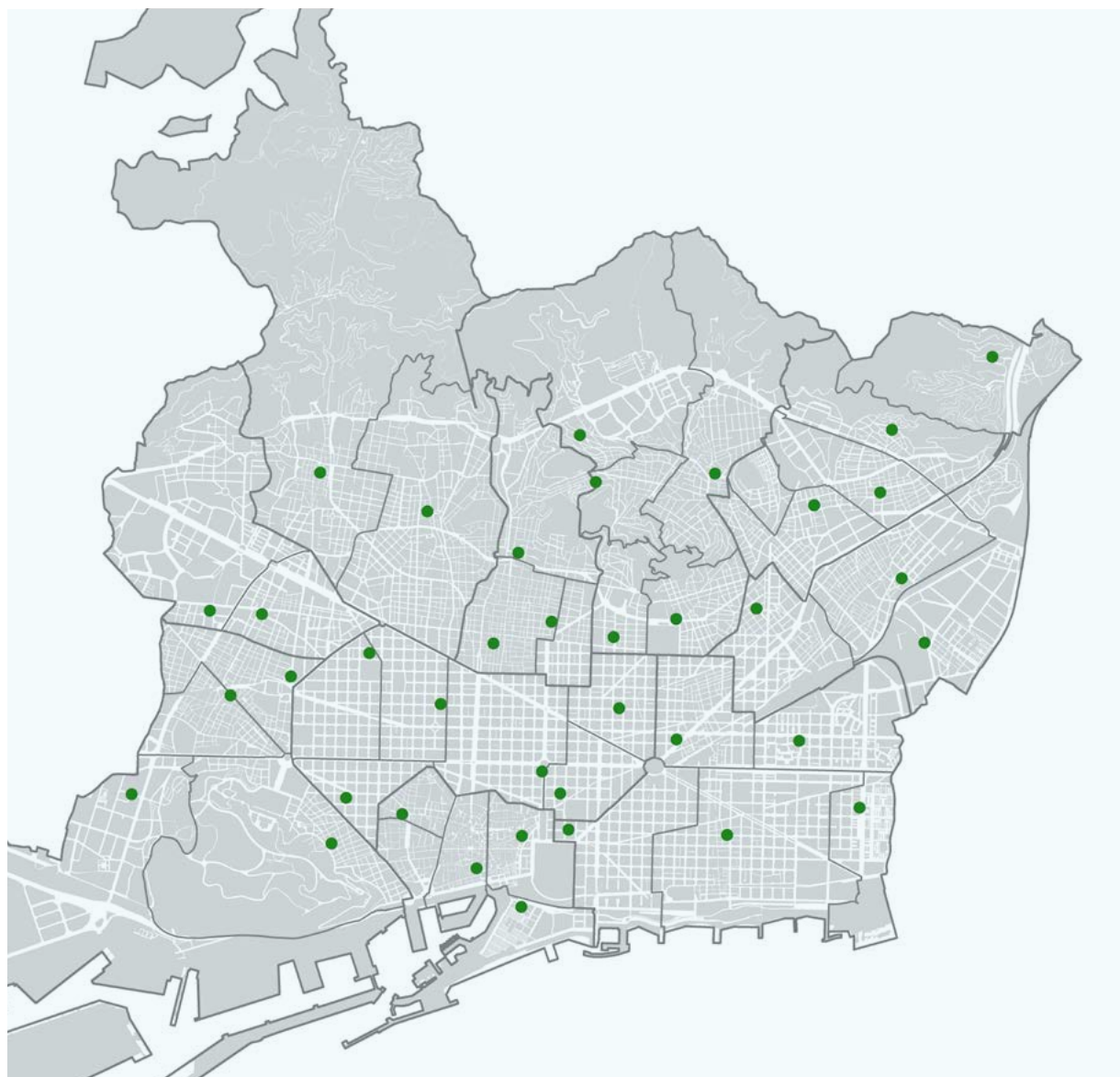
**% població ≥ 60 anys
amb ingressos entre 1-2 IPREM**

Mapa 8. Centres de Serveis Socials. Barcelona 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Àrea de Drets Socials.

- Centres de Serveis Socials
- Àrea d'influència dels CSS

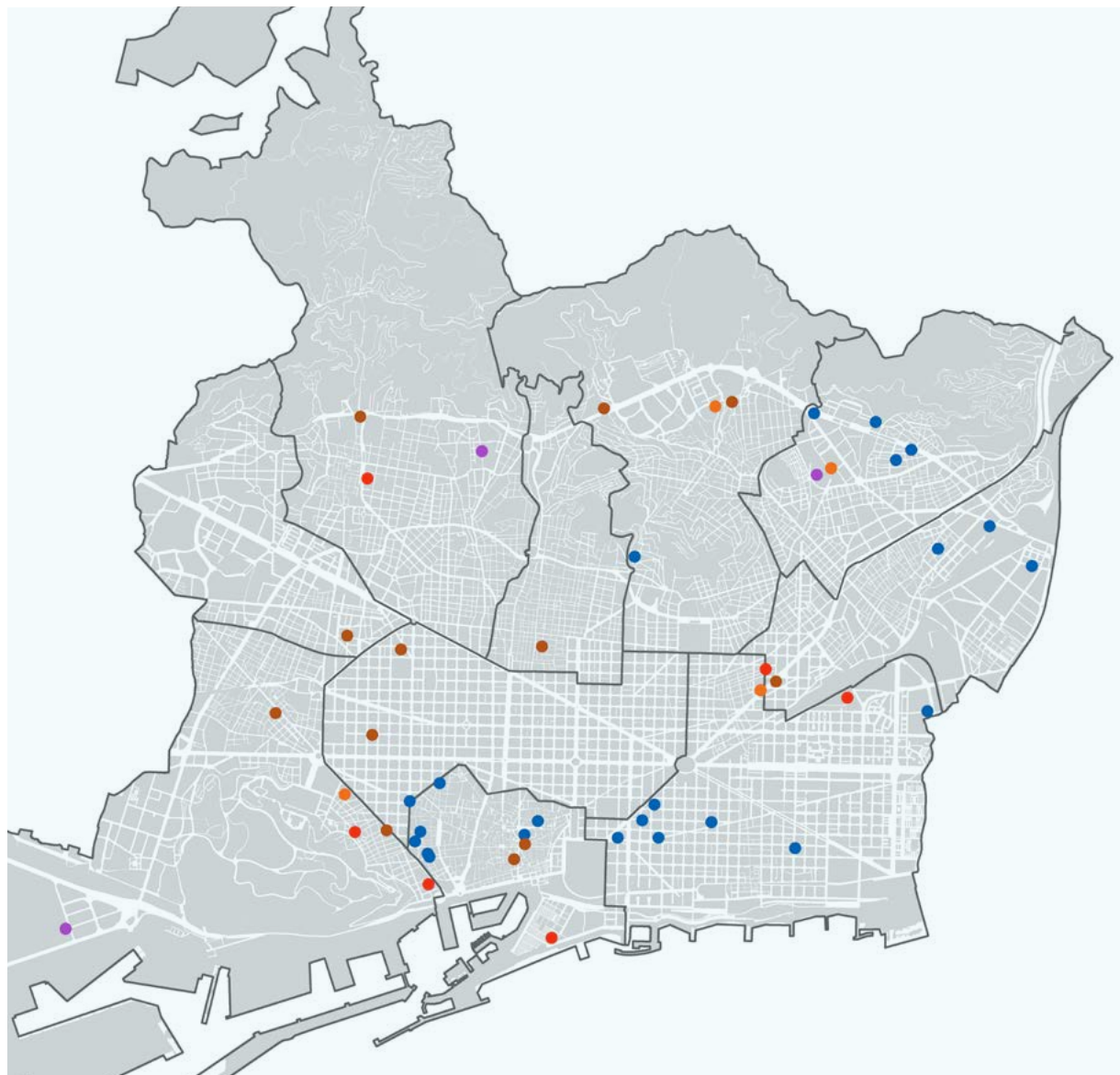

Mapa 9. Equipaments municipals d'atenció a persones vulnerables. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Atenció a Persones Vulnerables.

establiments d'atenció a les persones vulnerables

- Habitatges d'inclusió
- Centres de dia
- Centres d'acolliment nocturn CPA
- Centres d'acolliment residencial d'inserció
- Equipaments d'higiene i rober
- Serveis d'alimentació

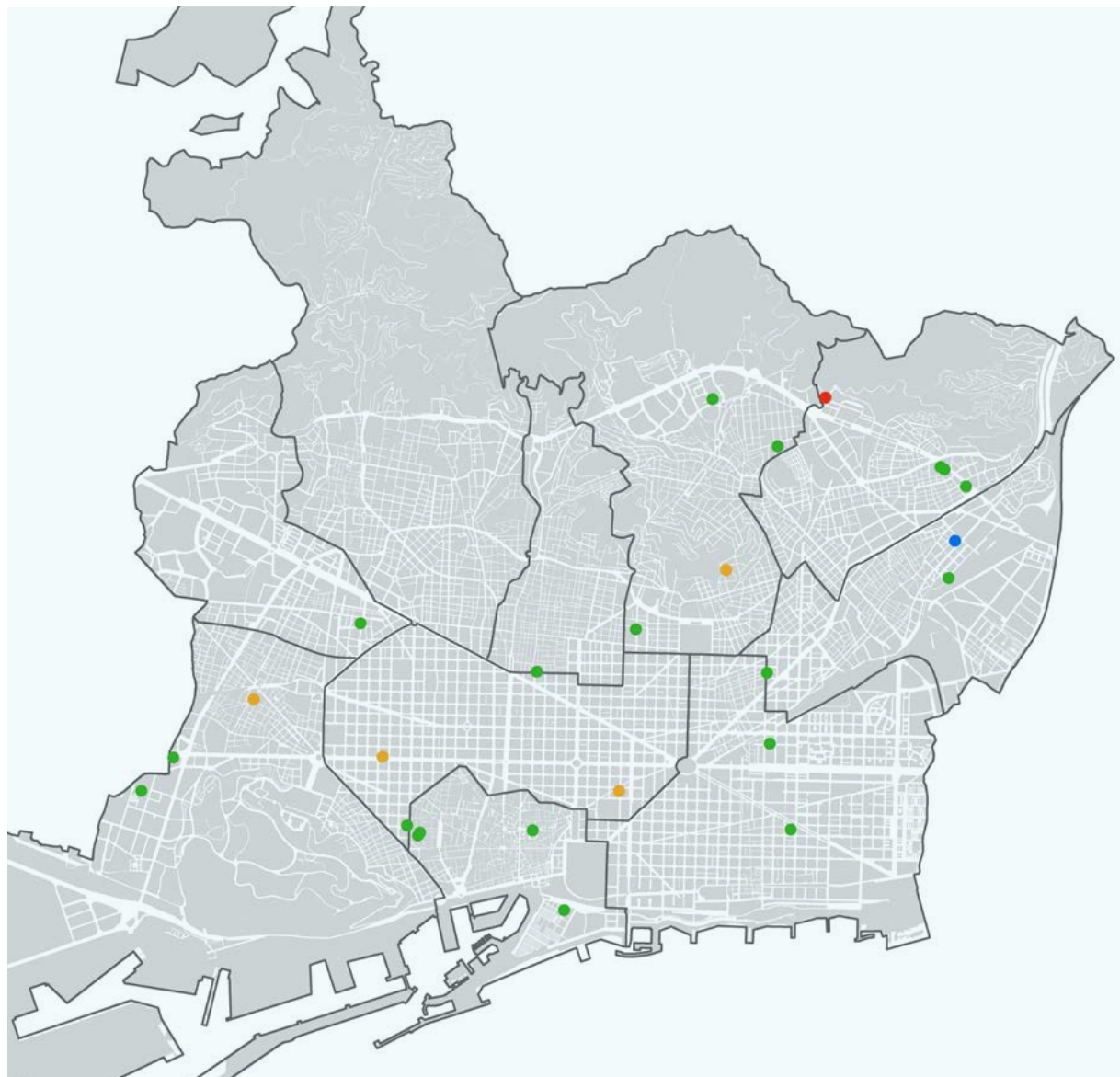

Mapa 10. Equipaments d'atenció a les persones grans. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Gent Gran.

equipaments per a les persones grans

- Apartaments tutelats
- Centres de dia
- Habitatges amb serveis
- Residències municipals

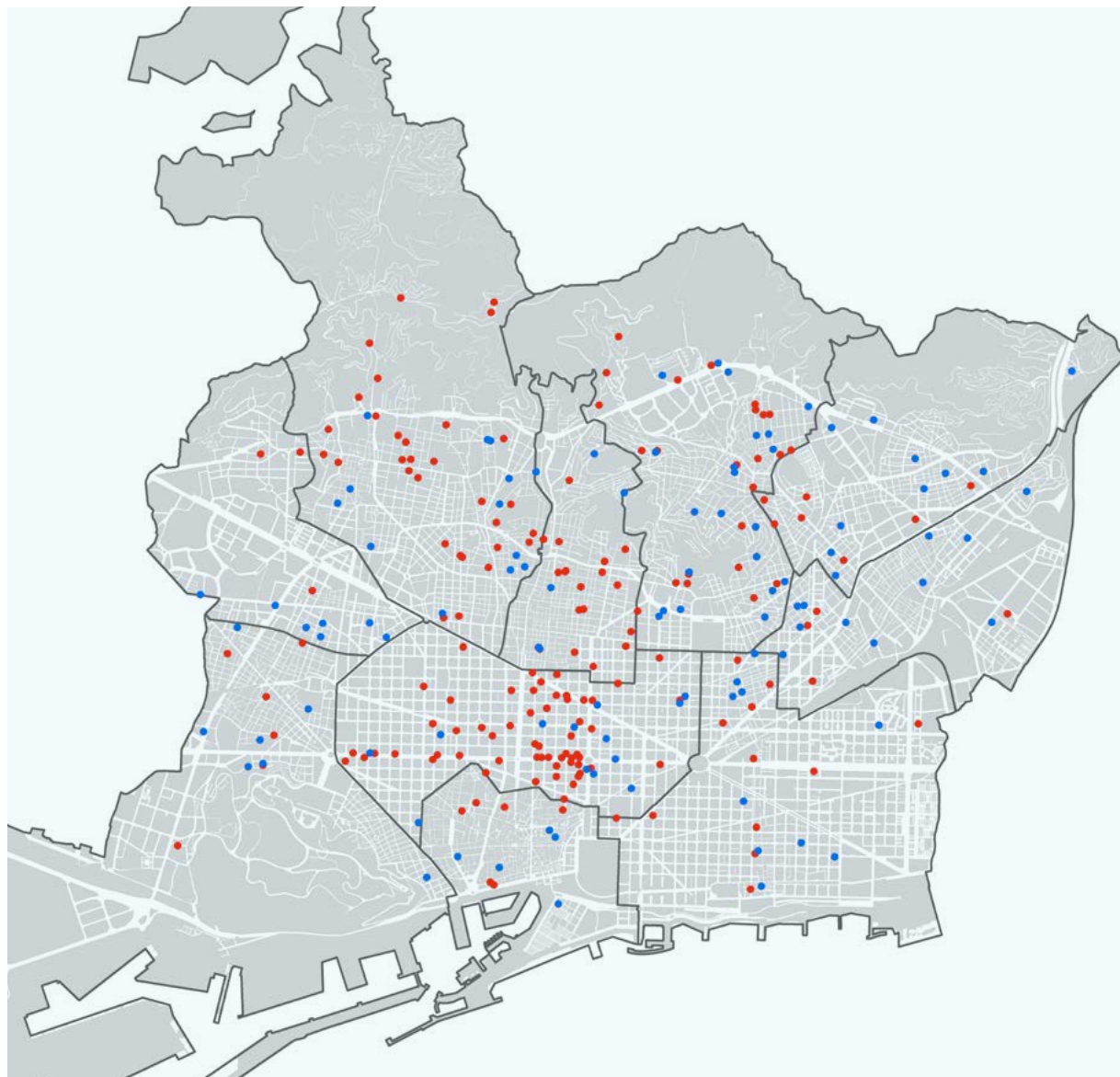

Mapa 11. Centres de dia i residències públiques, privades i concertades. Barcelona 2017

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

establiments per a la gent gran

- Centres de dia
- Residències

Mapa 12. Biblioteques, centres cívics i casals de gent gran. Barcelona 2018

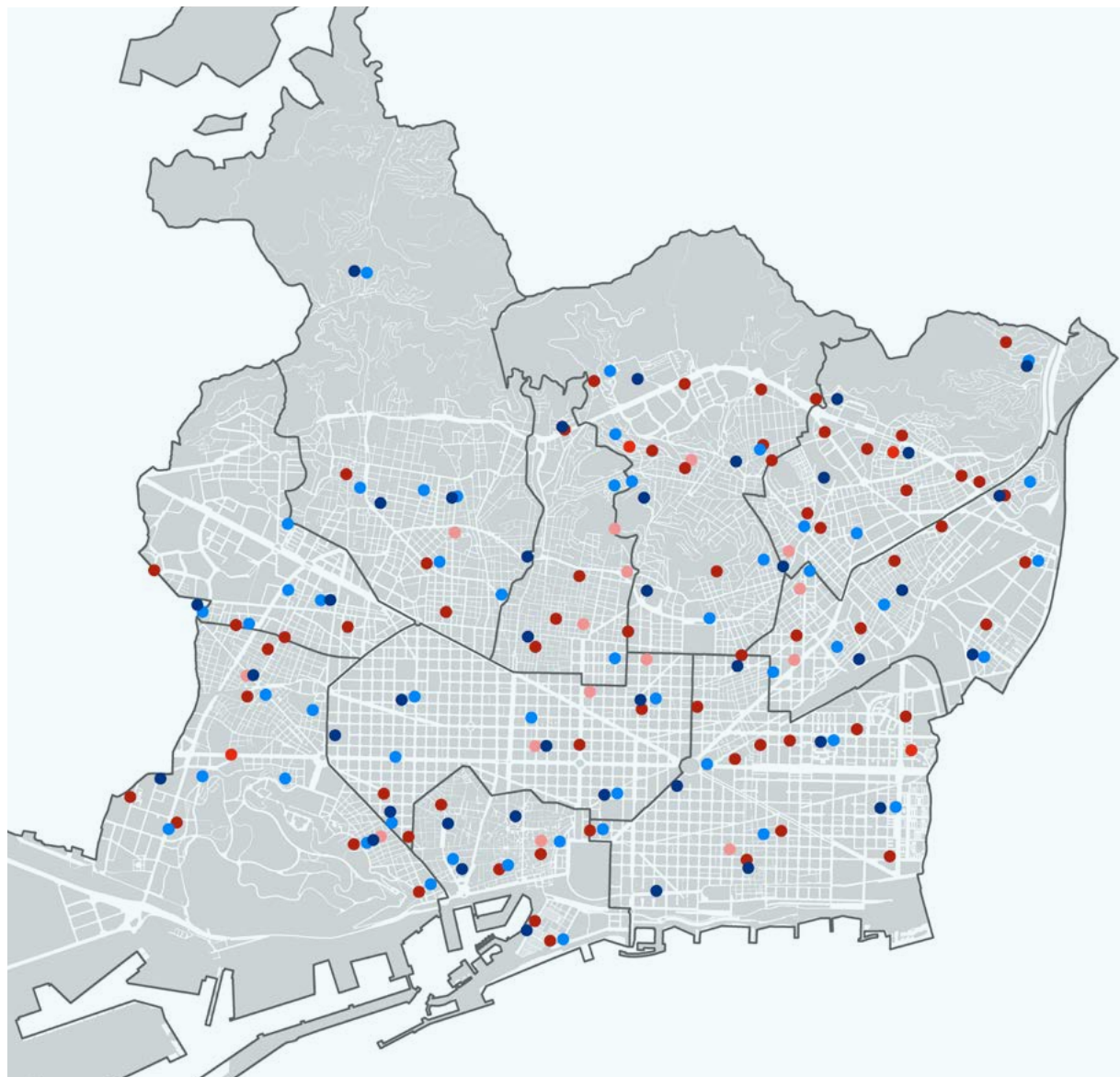
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

equipaments culturals

- Biblioteques municipals
- Centres cívics

equipaments de promoció per a les persones grans

- Casals de gent gran
- Casals de gent gran de la Generalitat de Catalunya
- Espais de la Fundació “la Caixa”

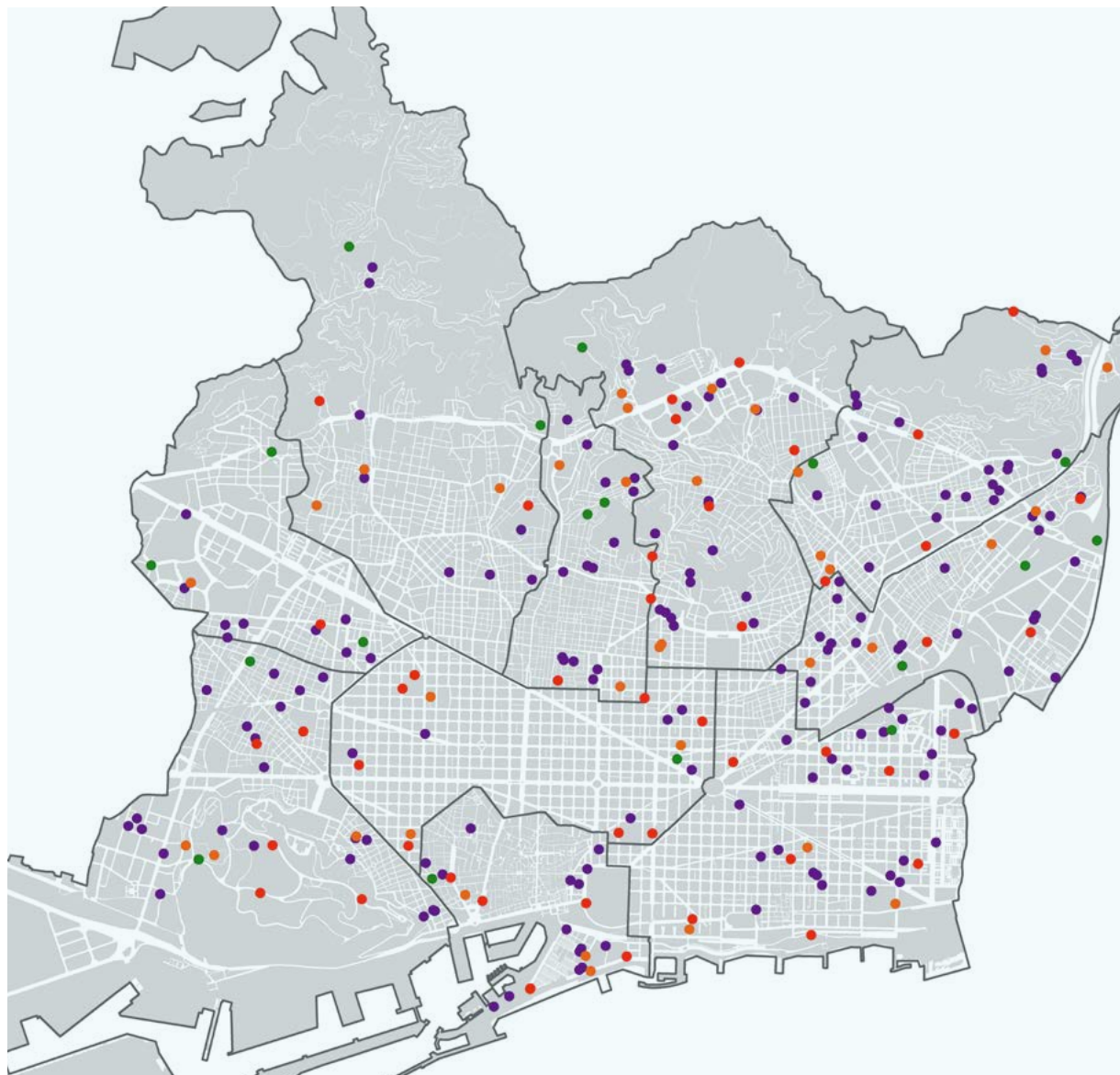

Mapa 13. Equipaments lúdics i esportius per a gent gran. Barcelona 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Gerència d'empresa, cultura i innovació.

equipaments lúdics i esportius

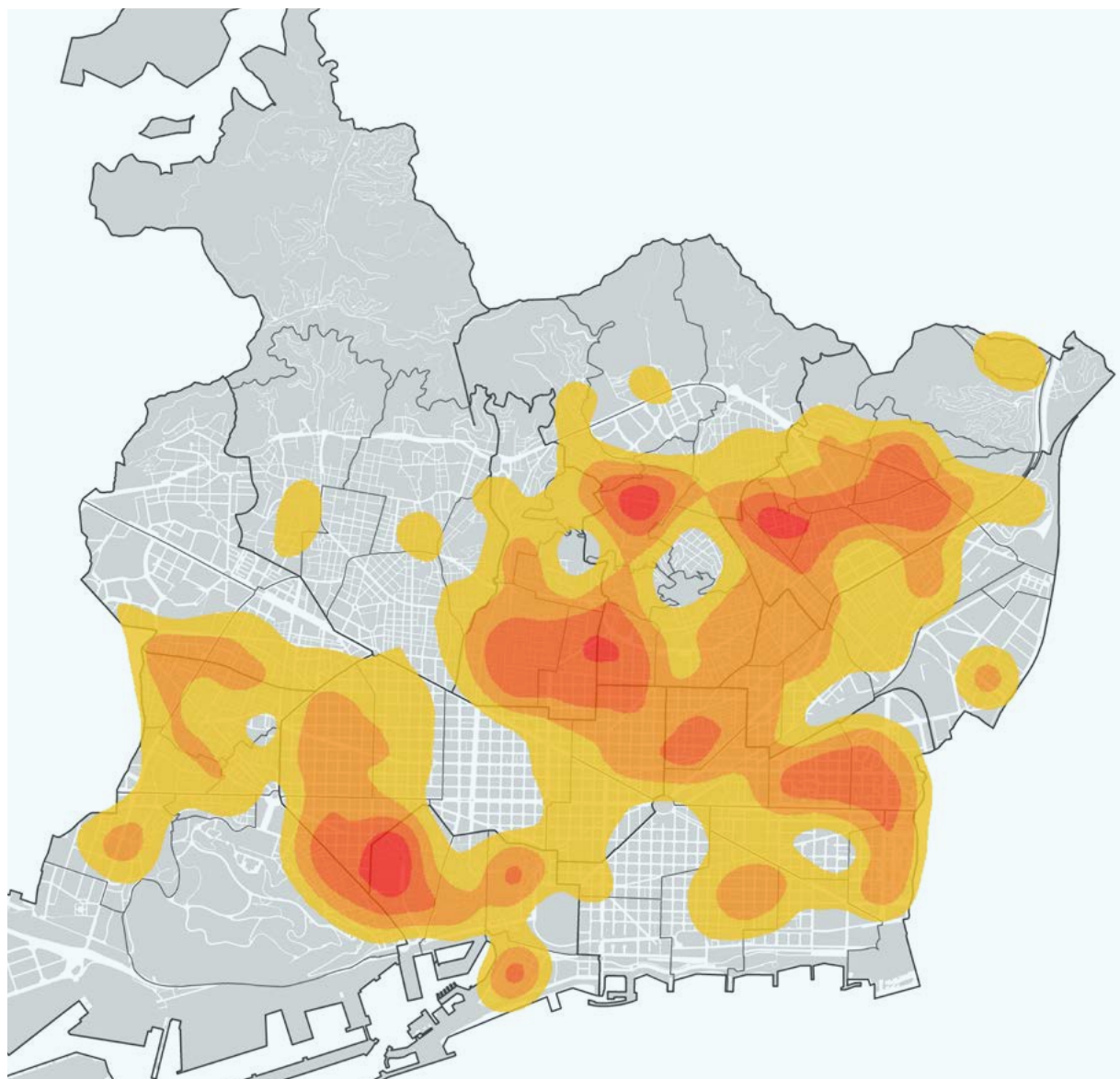
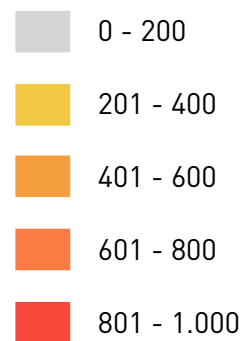
- Hort urbà
- Centre Esportiu Municipal (CEM)
- Espais gimnàstics per a gent gran
- Clubs i pistes municipals de petanca

**Mapa 14. Persones usuàries del Servei d'Atenció Domiciliària (SAD) per km².
Barcelona, 2018**

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del registre del SAD a 22.03.2018.

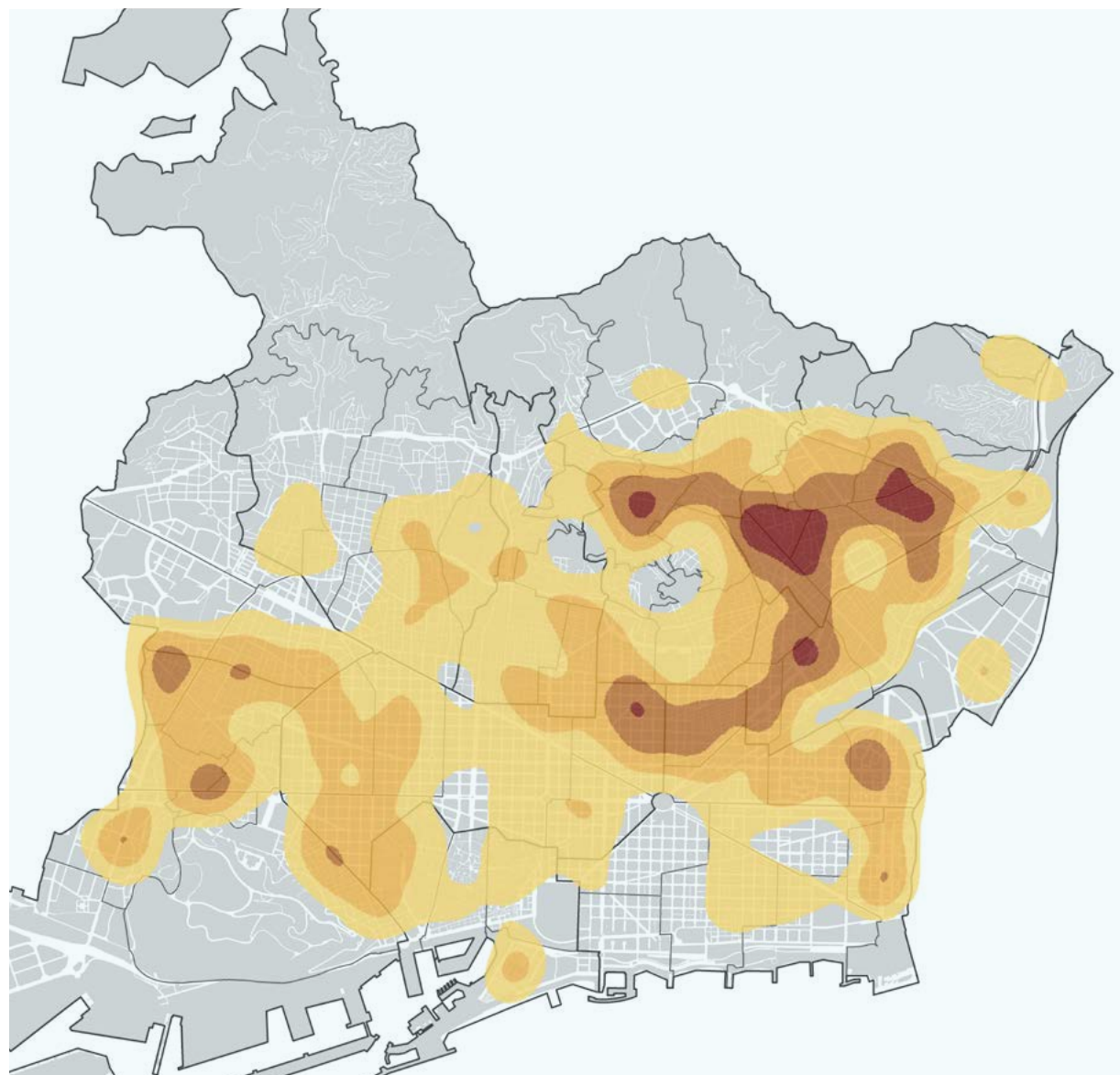
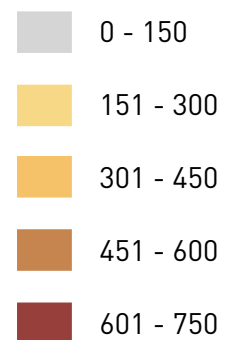
persones usuàries del SAD per km²

Mapa 15. Persones amb reconeixement legal de dependència, sense SAD i amb persona cuidadora no professional per km². Barcelona, 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del registre del SAD a 22.03.2018.

persones amb dependència, sense SAD i amb CNP per km²

Mapa 16. Persones usuàries del Servei d'Atenció Domiciliària per cada 100 habitants de 75 anys o més, per illa. Barcelona 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

**persones usuàries SAD * 100
habitants ≥ 75 anys**

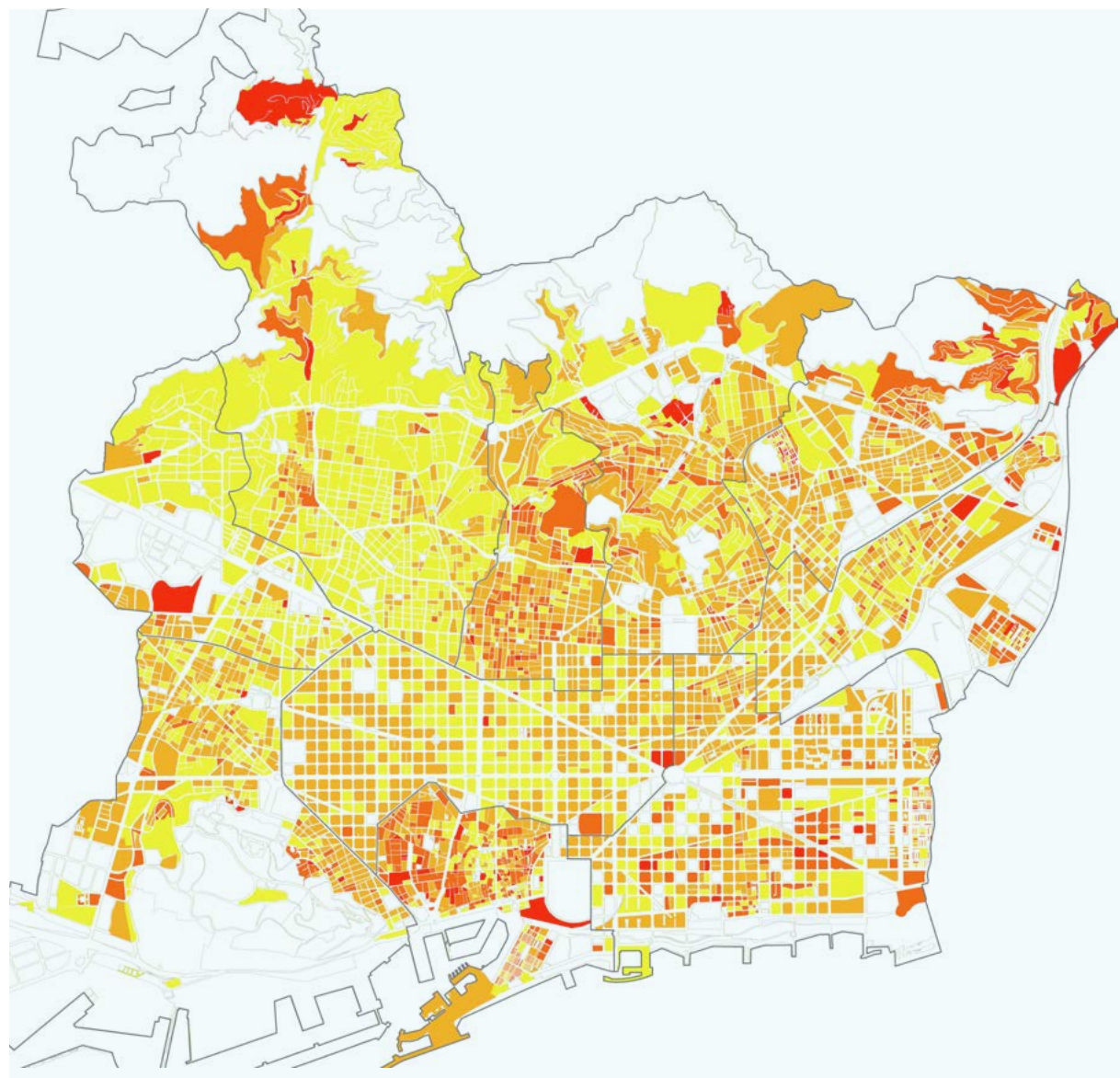
≤6,35

≤19,23

≤47,06

≤100,00

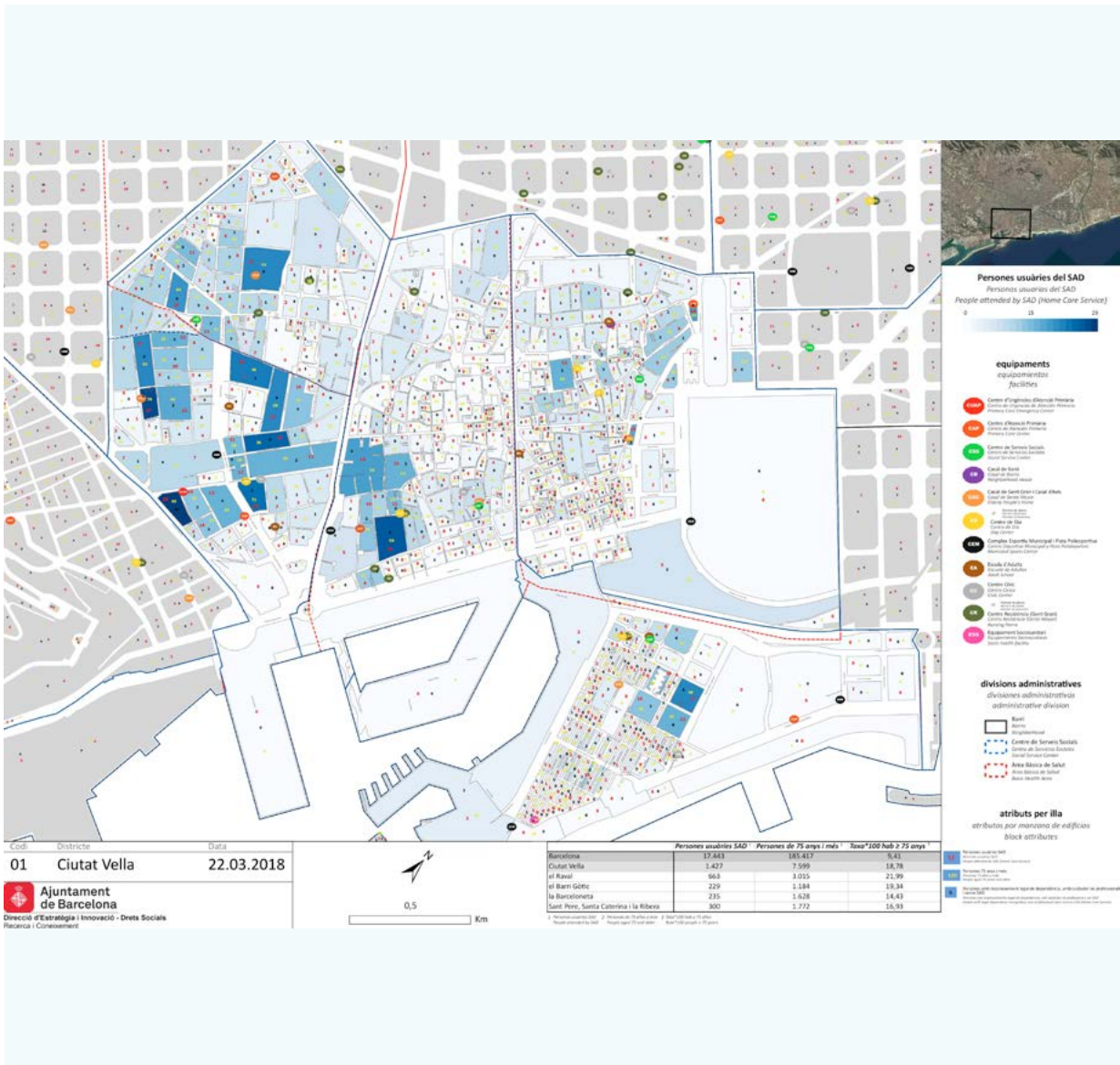
Il·les amb nul·la o baixa densitat de població

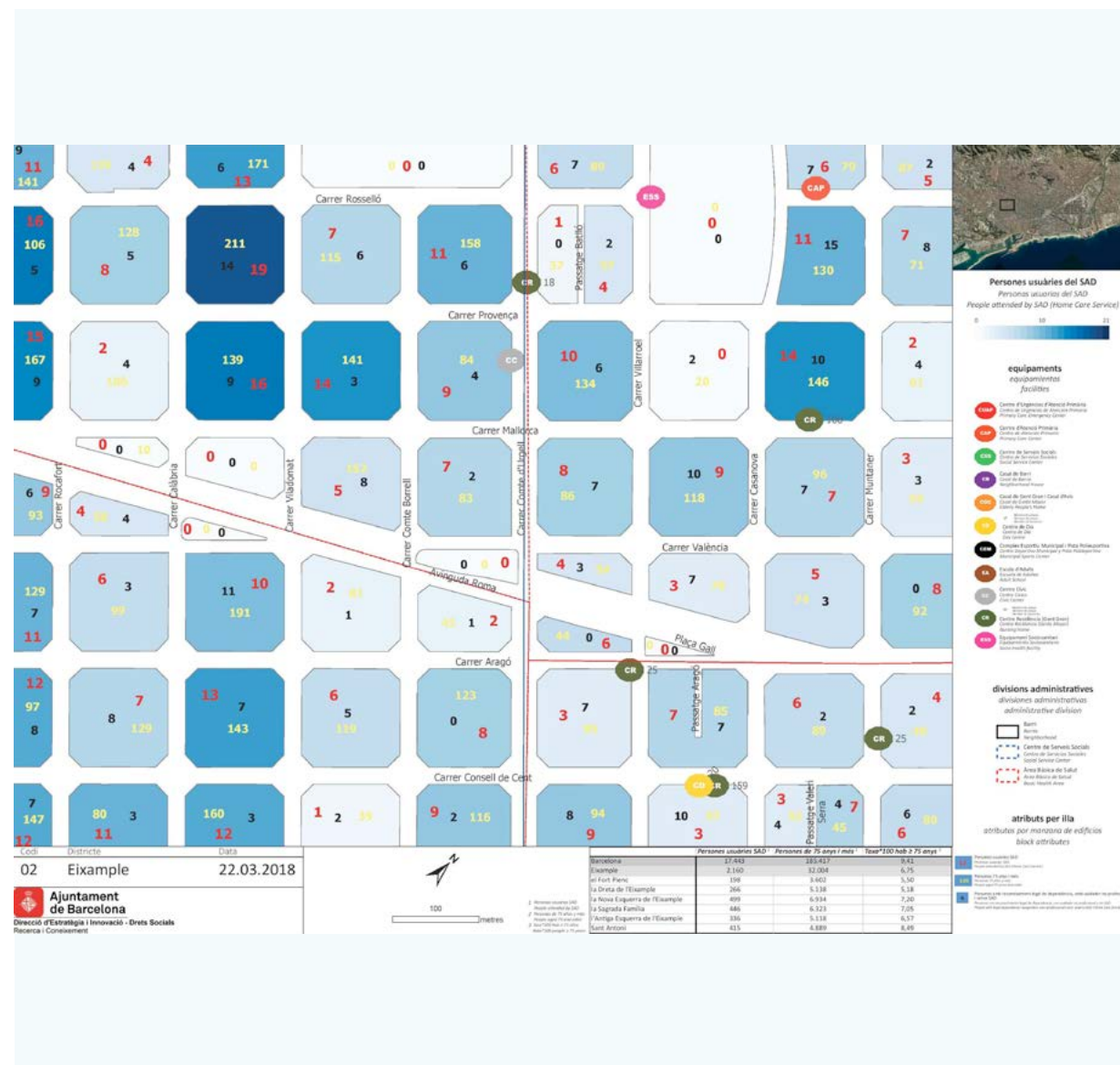
Mapa 17. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Ciutat Vella 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

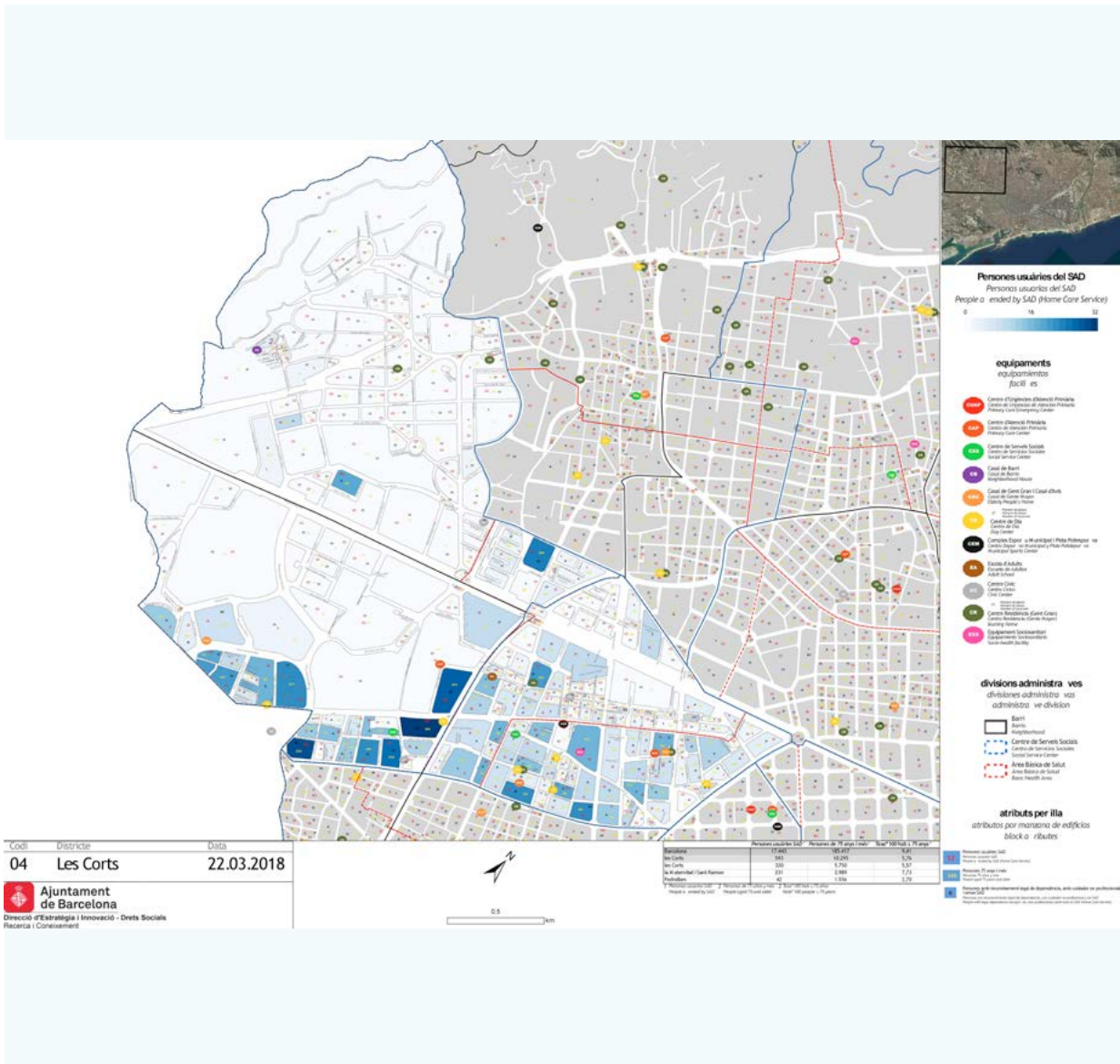
Zoom del mapa del districte de L'Eixample,
amb el detall de la informació per a l'elaboració
de les superilles socials

Mapa 20. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Les Corts 2018

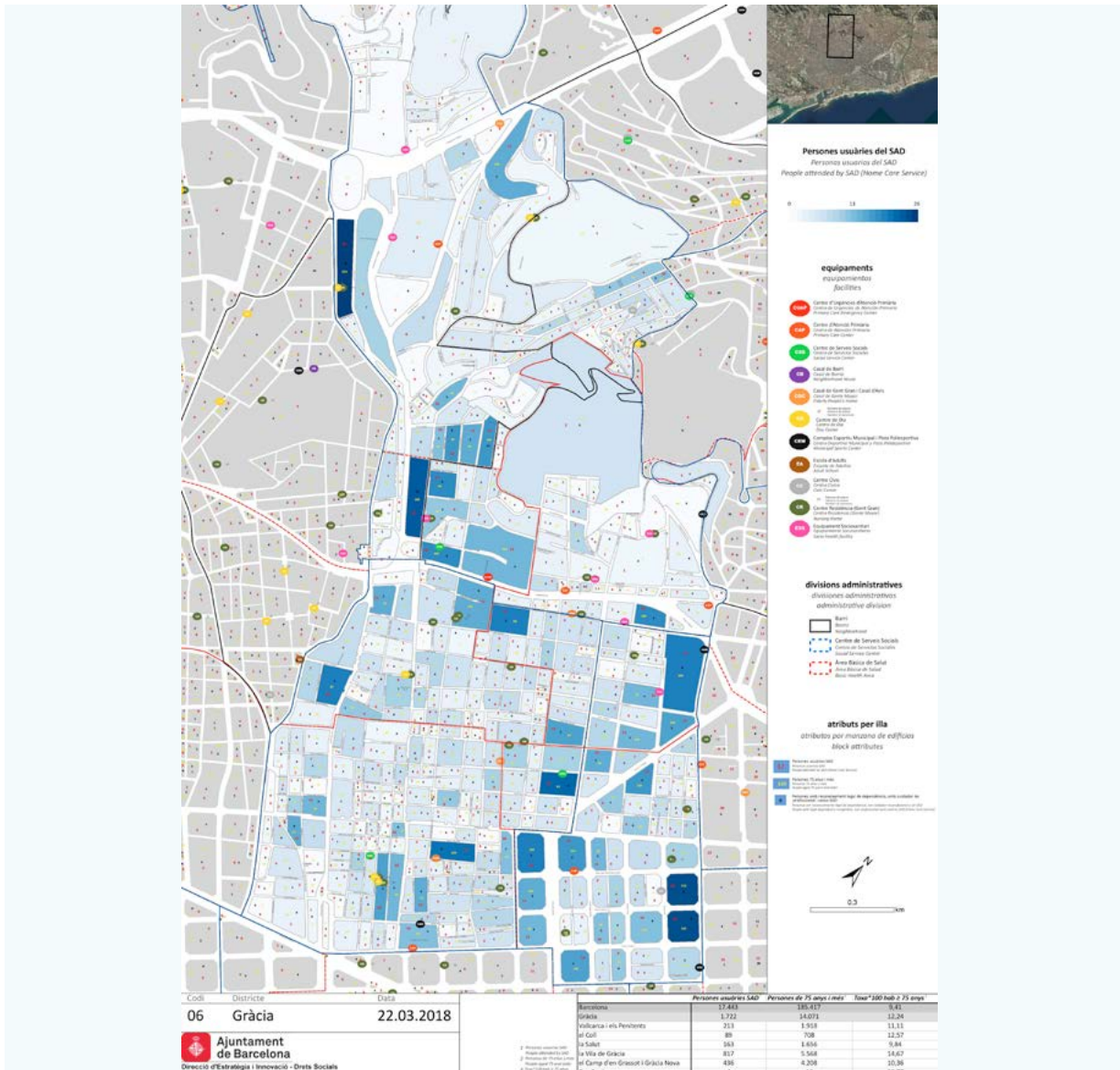
Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

Mapa 22. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Gràcia 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

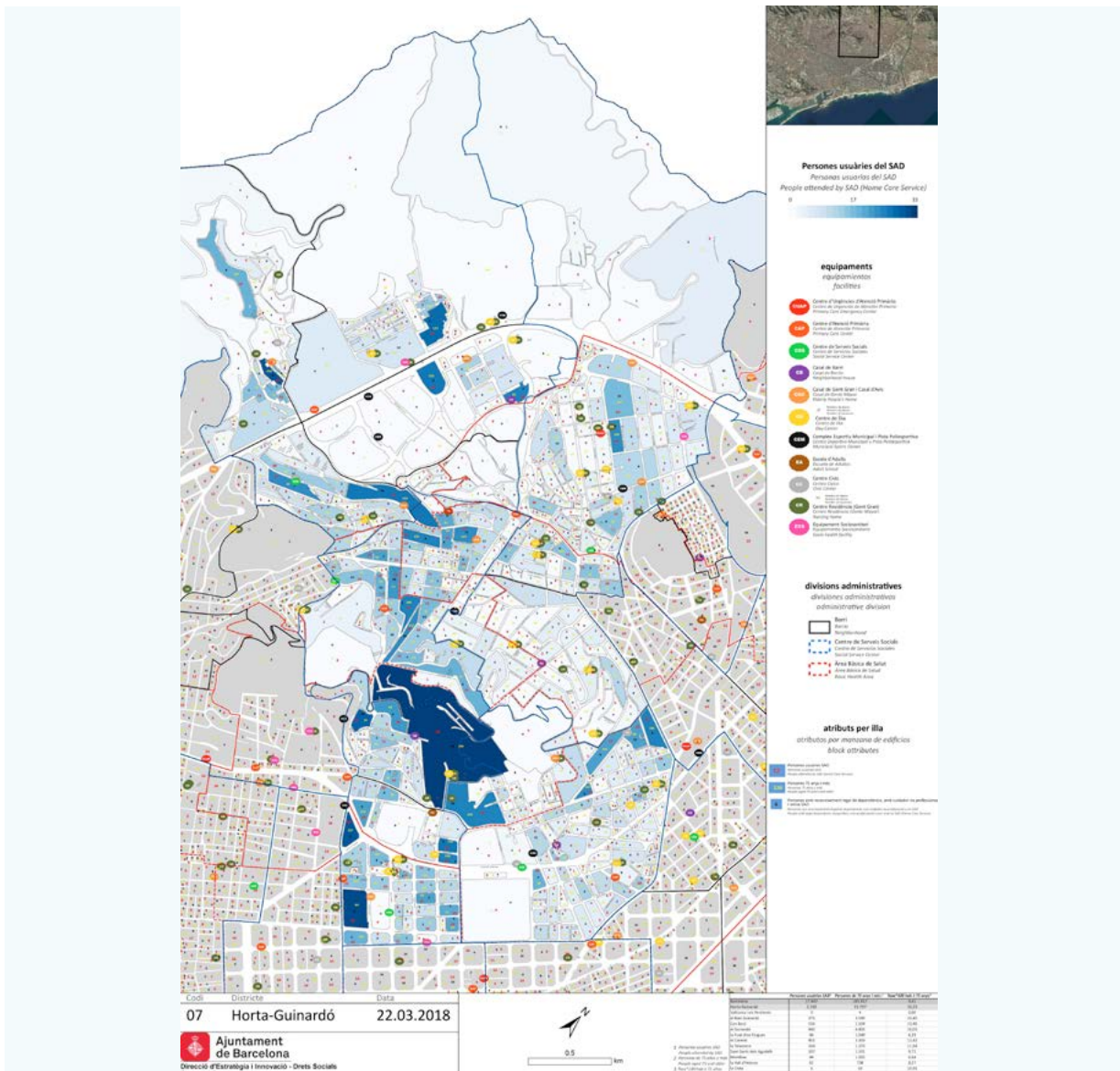
Zoom del mapa del districte de Gràcia,
amb el detall de la informació per a l'elaboració
de les superilles socials

Mapa 23. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte d'Horta-Guinardó 2018

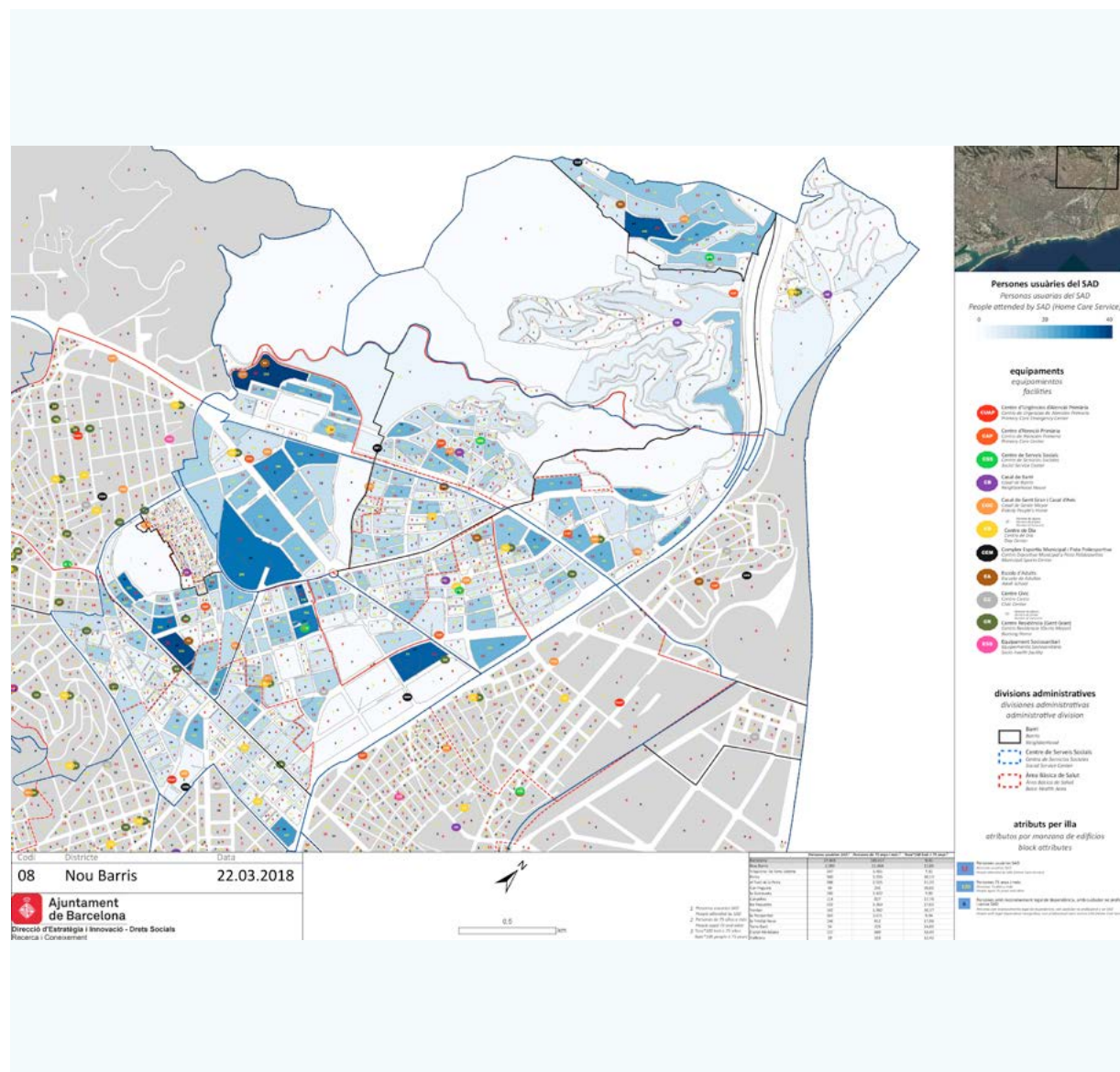
Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

Mapa 24. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Nou Barris 2018

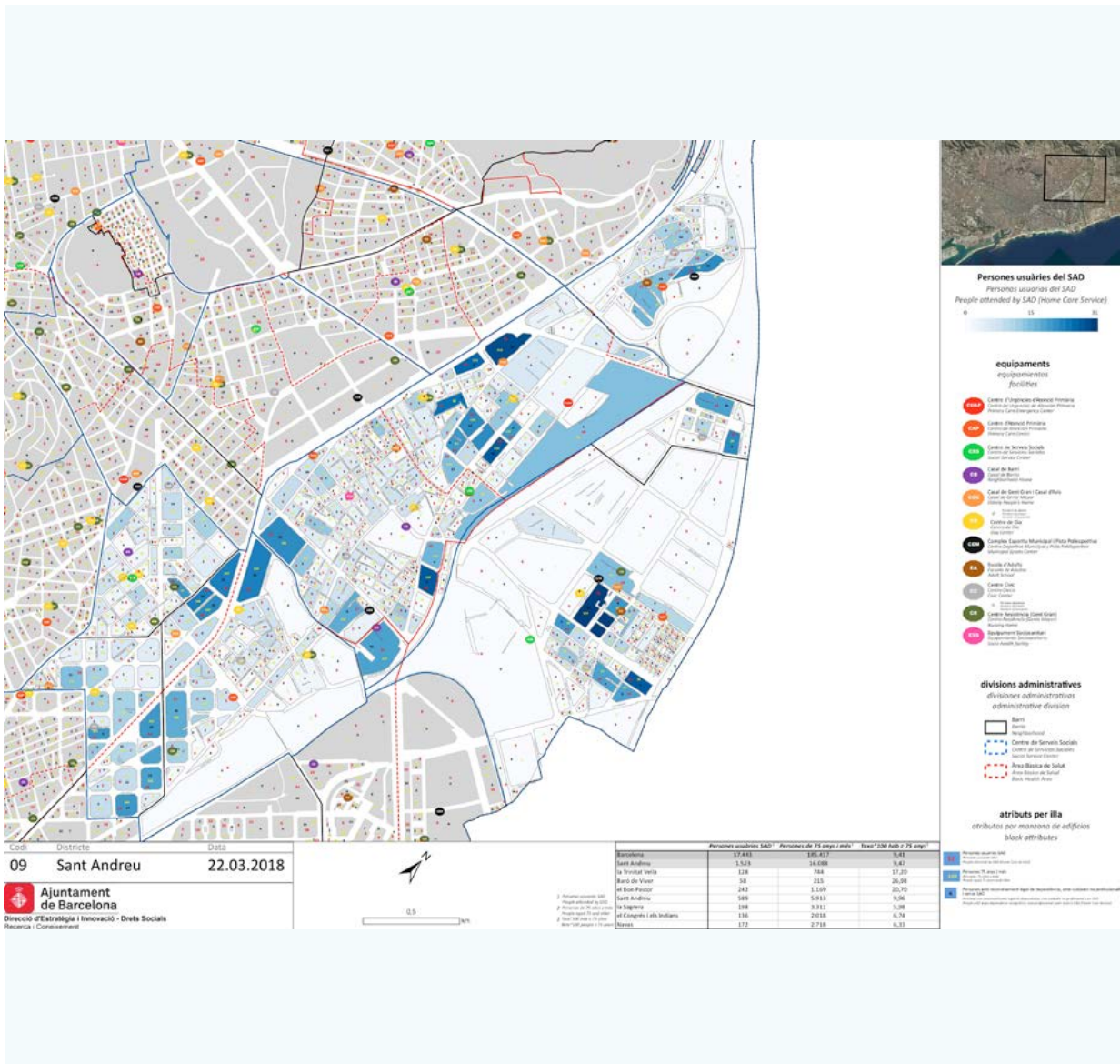
Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

Mapa 25. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Sant Andreu 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

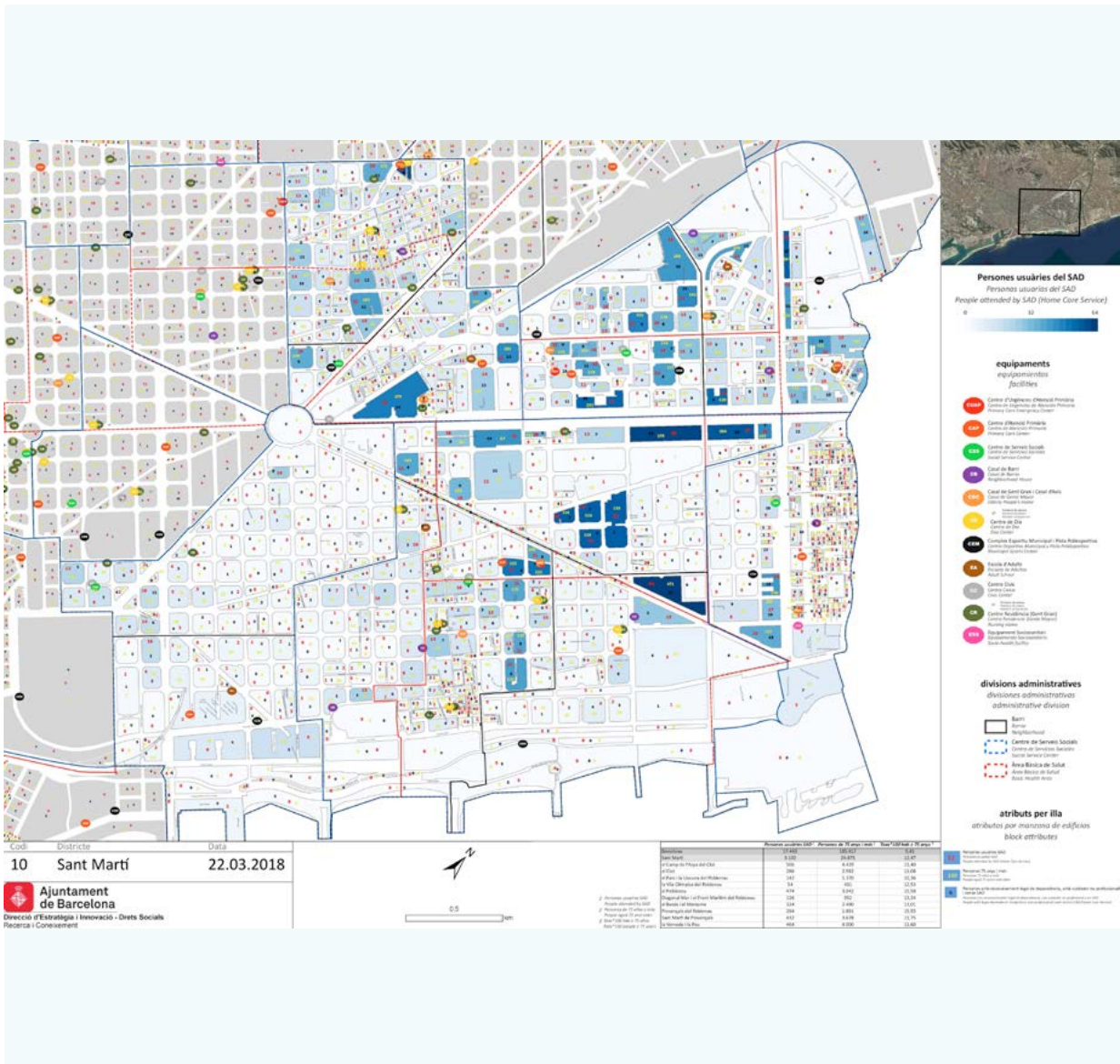
Zoom del mapa del districte de Sant Andreu,
amb el detall de la informació per a l'elaboració
de les superilles socials

Mapa 26. Persones usuàries del SAD amb informació complementària per a l'elaboració de les superilles socials.

Districte de Sant Martí 2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades extretes del padró i registre del SAD a 22.03.2018.

ESTRATÈGIA SOBRE CANVI DEMOGRÀFIC I ENVELLIMENT

barcelona.cat/dretssocials